

**BELEDİYELERİN ULUSLARARASI
FONLARDAN YARARLANABİLİRLİĞİ
VE KENTSEL PROJELER KAPSAMINDA
KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE
BİR PROJE FONLAMA ÖNERİSİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Kübra AKIN

Kütahya - 2005

T.C.
Dumlupınar Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İşletme (Muhasebe – Finansman) Anabilim Dalı

**BELEDİYELERİN ULUSLARARASI FONLARDAN
YARARLANABİLİRLİĞİ VE KENTSEL PROJELER
KAPSAMINDA KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE BİR PROJE
FONLAMA ÖNERİSİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman :
Prof. Dr. Şerafettin SEVİM

Kübra AKIN

Kütahya, 2005

Kabul ve Onay

Kübra AKIN'ın hazırladığı “Belediyelerin Uluslar arası Fonlardan Yararlanabilirliği ve Kentsel Projeler Kapsamında Kütahya Belediyesi'ne Bir Proje Fonlama Önerisi” başlıklı Yüksek Lisans Tez Çalışması, jüri tarafından Lisansüstü Yönetmeliği'nin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oybirliği ile kabul edilmiştir.

.../.../ 2005

Tez Jürisi

Prof. Dr. Şerafettin SEVİM (Danışman)

Prof. Dr. Hüseyin ERGİN

Yrd. Doç. Dr. Hakan ÇELİKKOL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Prof. Dr. Ahmet KARAASLAN

Yemin Metni

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Belediyelerin Uluslararası Fonlardan Yararlanabilirliği ve Kentsel Projeler Kapsamında Kütahya Belediyesi’ne Bir Proje Fonlama Önerisi” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bu kaynaklara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla doğrularım.

.../.../2005

Kübra AKIN

ÖZGEÇMİŞ

20.07.1979 Kütahya doğumludur. İlköğrenimini Kütahya'nın Emet ilçesinde tamamladıktan sonra, orta ve lise öğrenimini Kütahya'da tamamladı. 2002 yılında Dumlupınar Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü'nden mezun oldu. Halen Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Ana Bilim Dalı, Muhasebe – Finansman Bölümü'nde Yüksek Lisans Öğrenimini tamamlamaktadır. Şu anda Kütahya Belediyesi Özel Kalem Müdürlüğü bünyesinde çalışmaktadır.

ÖZET

Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde olan ülkemizde şehirleşme anlamında büyük bir role sahip olan belediyeler, kıt kaynaklarıyla şehirleşmenin gerektirdiği ihtiyaçları yerine getirmekle sorumludurlar. Ancak kaynaklarının yetersizliğinden dolayı kentsel projeleri finanse edebilecek fonu yaratamamaktadırlar. Yüksek enflasyon nedeniyle iç piyasadan uzun vadeli fon temini güçlüğü ve belediyelerin büyük ölçekli kentsel yatırımlara girişmeleri sonucu doğan ek finansman gereği, uluslararası kuruluşlardan sağlanacak fonları cazip hale getirmektedir. Son yıllarda özellikle büyükşehir belediyeleri bu amaçla Uluslararası Fonlarını kullanmakta olup, bu tür fonlara olan talep gün geçtikçe artmaktadır.

Bu araştırmanın birinci bölümünde; belediye kavramı tanımlanıp, görevleri, gelir kaynakları ve giderleri anlatılmıştır. Belediyelerin dış kaynaklı fon kullanım nedenleri ve süreci incelenmiştir.

İkinci bölümde; belediyelerin gerek kentsel projeler gerekse sosyal yönlü projeler kapsamında yararlanabileceği fonlar sınıflandırılarak, belediyelerin yararlanabilme koşullarıyla birlikte ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Üçüncü bölümde ise; Kütahya Belediyesi'nin, şehrin daha yaşanabilir bir şehir olması için, altyapı yatırımlarına önem vererek yeni yerleşim alanlarını kullanıma açması gerektiği ve böylelikle oldukça dar bir alanda sıkışmış olan şehri genişletmek ve belediyeye gelir sağlayacak yeni yerleşim alanları sağlamasına yönelik bir proje geliştirilmiştir. Proje finansmanı için en uygun görülen dış kaynaklı kredi KfW Bankası'ndan sağlanan kredi olarak tespit edilmiş ve Kütahya Belediyesi'nin altyapı yatırımına yönelik kredi kullanımı ve ödeme planı ortaya konulmuştur.

Çalışma birinci ve ikinci bölümlerde verilen bilgiler ışığında değerlendirilerek sonuçlandırılmıştır.

ABSTRACT

In our country have access to EU, municipalities that have a big duty of urbanization, are in charge of the duties that the urbanization required with their limited sources. But they can't be able to finance the urban project because of the deficiency of their sources. Because of the high inflation, the difficulty of providing long – dated fund from the inner market and the necessary of finance for urban project's, make the international funds more attractive. In these days, especially metropolis use EU funds for this aim.

The first chapter of this study, the discription of "municipality" concept, its duties, incomes and expences are underdebated. The reason of using international funds for municipalities and using procedure are explained.

In the second chapter, the funds that are imposed for social and urban projects are explained.

In the third chapter, the project's developed for preventing the narrow streets of Kütahya and providing new incomes for Kütahya Municipality. It's determined that the KfW Bank Credit is the most available for this project financemnt.

The study is concluded from the information told in the first and second chapter.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
TEZ HAKKINDA.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

BELEDİYELER VE DIŞ KAYNAKLI FİNANSMAN İHTİYACI

1.1. BELEDİYELERLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	2
1.1.1.Belediyelerin Tanımı Ve Görevleri.....	3
1.1.2. Belediyelerin Finansman Kaynakları.....	5
1.2. BELEDİYELERİN FİNANSMAN SORUNLARI.....	6
1.3. BELEDİYELER VE DIŞ FİNANSMAN İHTİYACI	6
1.4.BELEDİYELERİN YARARLANABİLECEĞİ ULUSLARARASI FON KAYNAKLARI	7
1.5. BELEDİYELERİN DIŞ KREDİ İLE PROJE FİNANSMANI.....	8
1.5.1. Dış Kredi ile Proje Finansmanında Taraflar	8
1.5.2. Sözleşmeler	10

1.5.3. Türkiye’de Dış Kredili Proje Finansmanında İzlenen Prosedür ve Yasal Dayanağı	12
1.6. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ, İL BELEDİYELERİ VE İLÇE BELEDİYELERİNİN ULUSLARARASI FONLARDAN YARARLANMA İMKANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	15

İKİNCİ BÖLÜM

BELEDİYELERİN YARARLANABİLECEĞİ AB FONLARI VE DİĞER ULUSLARARASI FONLAR

2.1.BELEDİYELERİN YARARLANABİLECEĞİ AB FONLARI	22
2.1.1. Avrupa Birliği Fonları ve Prosedürleri	24
2.1.2. Avrupa Birliği Fonlama Kurumları.....	25
2.1.3. Avrupa Birliği Program ve Proje Yönetimi	26
2.1.4. Avrupa Birliği Fonlarında Kilit Yapılanmalar.....	26
2.1.5. Avrupa Birliği Fonlarında Kilit Aktörler	27
2.1.6. Avrupa Birliği Fonları ile ilgili Türkiye Temsilcilikleri.....	30
2.1.7. AB Fonlarının Türkiye’de Ağırlıklı Olarak Kullanıldığı Alanlar.....	30
2.1.8. Proje Sahiplerinin AB Fonlarından Yararlanma Koşulları	31
2.2. AVRUPA YATIRIM BANKASI’NDAN SAĞLANAN FONLAR	32
2.2.1. Yapısal Fonlar	34
2.2.2. Yapısal Fonların Amacı	34
2.2.3. Yapısal Fonların Alt Başlıkları	40
2.2.3.1. Avrupa Topluluğu Yönerme ve Garanti Fonu (ATYGF)	40

2.2.3.2. Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ABKF)	40
2.2.3.3. Avrupa Sosyal Fonu (ASF).....	41
2.2.3.4. Uyum Fonu	41
2.2.4. AYB Projeleri ve Prosedürleri	41
2.2.5. Proje Sahiplerinin AYB ile Temasa Geçmesi.....	43
2.2.6. AYB’na Sunulan Projelerin İncelenme Aşaması.....	45
2.2.7. Proje Sahiplerinin AYB’na Vermesi Gereken Bilgiler.....	45
2.2.8. AYB’na Sunulan Projelerin İncelenmesi.....	46
2.3. BÖLGESEL ÇEVRE MERKEZİ (REC) TARAFINDAN SAĞLANAN HİBELER.....	46
2.4. DÜNYA BANKASI’NDAN SAĞLANAN FONLAR.....	50
2.5. DÜNYA BANKASI’NIN TÜRKİYE MERKEZİ OLARAK İLLER BANKASI.....	52
2.5.1. Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP)	53
2.5.2. Yerel Girişimler Bileşeni	53
2.5.3. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)	55
2.5.4. Türkiye’de Yerel Gündem 21 (YG 21) Programı	56
2.5.4.1. YG 21 Programının Amacı ve Kapsamı	56
2.5.4.2. YG 21 Programının Yönetim Düzenlemeleri	57
2.5.4.3. YG 21 Programına Başvurabilecek Taraflar.....	57
2.5.4.4. YG 21 Projelerinin Süresi	57
2.5.4.5. YG 21 Programının Öncelikli Başlıkları	58
2.5.4.6. Hibe Miktarı ve Yerel Katkıları	58
2.5.4.7. YG 21 Projeleri için Başvuru ve Seçim Süreci.....	58
2.5.4.8. YG 21 Proje Başvurularının Hazırlanması	59

2.6. BELEDİYELERE AB ÜYE ÜLKELERİ İLE İKİLİ İŞBİRLİĞİ'NDEN SAĞLANAN FONLAR.....	59
2.6.1. Türk – Alman İşbirliği Programı	59
2.6.1.1. Türk – Alman İşbirliği Programının Yöntemi	60
2.6.1.2. Türk – Alman İşbirliği Programının Amacı.....	60
2.6.1.3. Türk – Alman İşbirliğinin Dayandığı Alanlar.....	61
2.6.2. Türkiye – Hollanda İşbirliği (MATRA Programı).....	62
2.6.2.1. MATRA Programının Proje Konuları.....	63
2.6.2.2. MATRA Programında Fon İçin Başvuru Kriterleri	64
2.6.2.3. MATRA Programı'na Başvuru ve Sağlanacak Fonun Miktarı.....	66
2.6.3. Türkiye – İngiltere İşbirliği	66
2.6.3.1. Avrupa Birliği Eylem Planı Çerçevesinde İngiltere'nin Türkiye'ye Sağladığı Finansman İmkanları	67
2.6.3.2. Kamu Yönetimi Alanında Gerçekleştirilen Faaliyetler.....	67
2.6.3.3. Fon Başvurularında Aranılan Kriterler.....	68
2.6.3.4. Proje Teklif Formunun Hazırlanması.....	68
2.6.3.5. Proje Teklif Formunda Bulunması Gereken Bilgiler	69
2.6.3.6. Türkiye – İngiltere İşbirliği Programı Başvuru Prosedürü	71
2.7. BELEDİYELERE AB ÜYESİ ÜLKELER DIŞINDAKİ ÜLKELERDEN SAĞLANAN FONLAR.....	71
2.7.1. Türkiye – Japonya İşbirliği (Yerel Projeler İçin Hibe Yardımı Programı).....	71
2.7.1.1. Yerel Projeler İçin Hibe Yardım Programının Amacı	72
2.7.1.2. Yerel Projeler İçin Hibe Yardım Programının Kriterleri	72
2.7.1.3. Tercih Edilen Projeler	73

2.7.1.4. Türkiye – Japonya İşbirliği Programı İçin Başvuru ve Değerlendirme Aşamaları	74
2.7.1.5. Türkiye – Japonya İşbirliği Programı ile İlgili Diğer Konular	75
2.7.1.6. Türkiye – Japonya İşbirliği Programının Başvuru ve Değerlendirme Aşamaları	76
2.7.1.7. Türkiye – Japonya İşbirliği Programı Genel Hususlar.....	78
2.7.2. Türkiye – Kanada İşbirliği (Kanada Fonu ve Kanada Uluslar arası Kalkınma Ajansı Geçiş Ülkeleri Programı) (CIT Countries in Transition).....	79
2.7.2.1. Türkiye – Kanada İşbirliği Programının Öncelikleri	79
2.7.2.2. Programın Kullanıldığı Alanlar.....	80
2.7.2.3. Büyükelçilikler Aracılığıyla Yerel Projelere Fon Sağlayan Yerel Girişimler Programı.....	81
2.7.2.4. Fon için Başvuru Kriterleri	81
2.7.2.5. Türkiye – Kanada İşbirliği için Proje Kriterleri	82
2.7.2.6. Türkiye – Kanada İşbirliği Programı Proje Öneri İçeriği	82
2.8. BELEDİYELERİN ULUSLARARASI FONLARDAN YARARLANABİLİRLİĞİ...83	

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE YENİ YERLEŞİM ALANLARI ÜRETME

PROJESİ VE FONLAMA ÖNERİSİ

3.1. KENTSEL PROJE KAVRAMI	85
3.2. KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE YENİ YERLEŞİM ALANLARI ÜRETME PROJESİNİN TANIMI VE AMACI	87

3.3. KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE YENİ YERLEŞİM ALANLARI ÜRETME	
PROJESİNİN UYGULAMASI	88
3.3.1. Kanalizasyon Boru Hattı Döşeme Maliyeti	88
3.3.2. İçmesuyu Şebekesi Döşeme Maliyeti	89
3.3.3. Yol Düzenlemesi ve Yapım Maliyeti.....	94
3.3.4. Kütahya Belediyesi'nin Hane Başına Karının Hesaplanması.....	94
3.4. KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE YENİ YERLEŞİM ALANLARI ÜRETME	
PROJESİNİN FONLAMA SEÇENEKLERİ.....	96
3.4.1. Türk – Alman İşbirliği Fonlarının İncelenmesi	96
3.4.2. İller Bankası Aracılığıyla Sağlanan Dünya Bankası Fonlarının İncelenmesi	97
3.4.3. AYB Fonlarının İncelenmesi	98
3.5. KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE YENİ YERLEŞİM ALANLARI ÜRETME	
PROJESİNİN FONLAMA ÖNERİSİ VE FONLAMA SÜRECİ	98
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	100
EKLER.....	102
KAYNAKÇA	107
DİZİN	112

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1. Yıllara Göre Büyükşehir Belediyeleri, İl Belediyeleri ve İlçe Belediyelerine Sağlanan Dış Finansman Miktarı	19
Tablo 2.1. AT Mali Planları	25
Tablo 2.2. 2000 – 2002 Mali Perspektifinde Yapısal Fonlar	40
Tablo 2.3 Yapısal Fonların Hedefleri ve Kaynakları	41
Tablo 2.4. Yapısal Fonların Tabi Olduğu Kriterler	43
Tablo 3.1. Kanalizasyon Boru Hattı Döşeme İşi Malzeme Maliyeti	98
Tablo 3.2. Kanalizasyon Boru Hattı Döşeme İşi ve Akaryakıt Maliyeti	99
Tablo 3.3. PE 100 Boru Alım İhalesi Maliyeti	100
Tablo 3.4. İçmesuyu Şebekesi Döşeme İşi Fiting Alım Maliyeti	101
Tablo 3.5. Elastomer Yataklı Vana Alım İhalesi Maliyeti	103
Tablo 3.6. Kütahya Belediyesi'nin 2004 Yılında Sağladığı Hane Başına Yıllık Karı .	105
Tablo3.7.Kütahya Belediyesi Altyapı Projesi için Alman KFW Kredisi Ödeme Planı	109

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.1. Uygulayıcı Kuruluş Borçlu iken Kredili Proje Finansmanının Tarafları ve Sözleşmesi.....	20
Şekil 1.2. Hazine Müsteşarlığı Borçlu iken Dış Kredili Proje Finansmanının Tarafları ve Sözleşmesi.....	20
Şekil 1.3. Dış Kredi Proje Finansmanının İzlenen Aşamalar	21

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
AB	Avrupa Birliği
ABKF	Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu
ASF	Avrupa Sosyal Fonu
AT	Avrupa Topluluğu
ATYGF	Avrupa Topluluğu Yönverme ve Garanti Fonu
Bknz.	Bakınız
CIT	Countries In Transition
md.	Madde
REC	Bölgesel evre Merkezi
SRAP	Sosyal Riski Azaltma Projesi
STK	Sivil Toplum Kuruluğu
UNDP	Birleğmiş Milletler Kalkınma Fonu
YG 21	Yerel Gündem 21

TEZ HAKKINDA

Araştırmada Problem

Belediyeler Avrupa Birliği veya diğer uluslararası fonlardan yararlanabilir mi? Eğer yararlanabiliyorsa, nasıl yararlanabilir? Bu fonlardan yararlanabilmeleri için hangi koşulları sağlamaları gerekir?

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, belediyelerin uluslararası fonlardan yararlanma konusunda izlemeleri gereken yöntemleri ve sağlamaları gereken koşulları ortaya koyarak finansman sorunlarına bir çözüml bulmaktır.

Kütahya Belediyesi'ne önerilen projenin amacı ise, özellikle çok büyük miktarda yatırım gerektiren altyapı sorununu çözümlerek, yeni yerleşim alanları üretmek ve bu alanlardan yeni gelirler elde etmektir.

Araştırmanın Önemi

Araştırmanın önemi, belediyelerin kıt kaynaklarla yerine getirmek zorunda oldukları hizmetleri, Avrupa Birliği Fonları veya diğer uluslararası fonlar sayesinde, daha kolay ve daha iyi bir şekilde yerine getirebileceklerini göstermektir.

Araştırmanın Hipotezi

Belediyeler uluslararası fonlardan yararlandıkları takdirde, yerine getirmekle yükümlü oldukları hizmetler için gerekli olan maddi yardımı alarak, görevlerini daha kolay bir şekilde yapabilmekte ve aynı zamanda belediye gelirlerini artırebilmektedirler.

Araştırmada Varsayım

Araştırmanın varsayımı, belediyelerin uluslararası fonlardan yararlanarak yaptıkları yatırımlardan zaman içinde gelir elde edebilecekleridir.

Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırma konusu ile ilgili olarak, Türkçe ve İngilizce kitap, makale, broşür, yazışma ve web sitesi (ağırlıklı olarak) gibi kaynaklardan yararlanılmış, konu ile ilgili deneyim ve bilgi, sahibi kişilerle sözlü temasa geçilmiş, gerekli alanlarda mümkün olduğu kadar ayrıntılı bilgiler elde edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada; Avrupa Birliği Merkezi, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Yerel Avrupa Birliği Büroları, Türkiye’deki Avrupa Birliği Dökümantasyon Merkezleri gibi kuruluşların yayınlarından, yazışmalarından ve düzenlemiş oldukları seminer ve sempozyumlardan geniş ölçüde yararlanılmıştır. Özellikle uygulama kısmında Kütahya Belediyesi’ne önerilen projenin hazırlanmasında danışmanlık firmalarından, Hazine Müsteşarlığı Dış İlişkiler Daire Başkanlığı’ndan ve Kütahya Belediyesi’nde konuyla ilgili olarak görev yapan yetkililerden büyük bir destek alınmıştır.

Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Bu araştırmanın birinci bölümünde, belediyeler kısaca tanımlanarak görevleri, bu görevleri yerine getirmelerinde karşılaştıkları finansman sorunları ve bu sorunlara bir çözüm önerisi olarak dış kaynaklı fon sağlama prosedürü ele alınmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümünde, belediyelerin yararlanabileceği dış kaynaklı finansman imkanları gruplara ayrılarak ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Söz konusu finansman imkanları Avrupa Birliği Fonları, Avrupa Yatırım Bankası Kredileri, REC (Bölgesel Çevre Merkezi) Hibeleri, Dünya Bankası Kredileri, AB Üye Ülkelerle İşbirliği ile Sağlanan Fonlar ve AB Üye Ülkeleri dışındaki Ülkelerle İşbirliğinden Sağlanan Fonlar olarak incelenmiştir.

Araştırmanın uygulama bölümünde ise, “Kentsel Proje” kavramı açıklanarak, Kütahya Belediyesi’ne Türk – Alman İşbirliği Programı kapsamındaki KfW Bankası Kredisinden yararlanarak yeni yerleşim alanları üretmek için bir altyapı projesi önerilmiştir.

TEZ METNİ

BİRİNCİ BÖLÜM

BELEDİYELER VE DIŞ KAYNAKLI FİNANSMAN İHTİYACI

1.1. BELEDİYELERLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Bu bölümde asıl konuya geçmeden önce, şehirleşme anlamında ülkemize önemli hizmetler sunan belediyelerimizin kısa bir tarihçesine değinilecektir.

Osmanlı İmparatorluğu'nda mahalli idare teşkilatının bugünkü manada Tanzimat'ın ilanı ile ortaya çıktığını görüyoruz. Ancak bu Tanzimat öncesi dönemde Osmanlıda yerel hizmetlerin görülmediği anlamına gelmemektedir. Bu dönemde de yerel hizmetler aksatılmadan görülmüştür. Tanzimat öncesi yerel hizmetlerin görülmesinden vakıflar, loncalar, kadılık kurumu ve mahalle yönetimi sorumluydu.¹ Organları atama ile oluşan bu birimlerin kendilerine has gelir kaynaklarının da olmaması bu birimlerin modern anlamda yerel yönetim birimi özelliği taşımadığını göstermekteydi. Modern anlamda yerel yönetim fikrinin yeşermesi Tanzimat ile yani 1839 yılında başladı. Özellikle kırım savaşı sırasında belki de müttefik ülkelerin zorlaması ile ilk belediye kurulması yolunda girişimlerde bulunuldu. Ancak bu dönemde de gerçek manada gelire sahip özerk bir mahalli idare oluşturulamadı. Bu yolda ilk girişim İstanbul Şehremaneti ile olmuş, bunu diğer uygulamalar izlemiştir.

---

¹¹ Birol Ertan, **Yerel Yönetim Kavramı**, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Kasım 2002, Sayı:1, ss. 3-22.

Yerel hizmetlerin esas olarak yerel yönetimlerce karşılanması düşüncesi, yerel yönetimlerin varoluş nedenidir. Ancak, yerel hizmetlerin etkili bir şekilde yerine getirilmesi ise, yerel yönetimlere verilecek yetki ve sorumluluğa ve finansman imkanlarına bağlıdır.

1.1.1. Belediyelerin Tanımı ve Görevleri

Belediye, halkın sosyal, kültürel ve ortak ihtiyaçlarını karşılamak üzere, bulunduğu şehrin her türlü altyapı ve şehirleşmeye yönelik hizmetleri vermekle görevli olan, karar organları halkın oylamasıyla belirlenen, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.

Bu tanımın dışında günümüze kadar kanunlarla yapılan belediye kavramı tanımları şu şekildedir: 1580 Sayılı Belediye Kanunu'nun 1. maddesinde belediye, **“Belediye, beldenin ve belde sakinlerinin mahalli mahiyette müşterek ve medeni ihtiyaçlarını tanzim ve tesviye ile mükellef hükmi bir şahsiyettir.”** şeklinde tanımlanmaktadır.² 5272 Sayılı Belediye Kanunu'na göre belediye, **“Belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.”**³

Bu tanımlardan yola çıkarak, 5272 Sayılı Belediye Kanunu belediyelerin görevlerini şu şekilde sıralayabiliriz:⁴

a) İlçe belediyelerinin görüşlerini alarak belediyenin stratejik plânını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak,

b) Çevre düzeni plânına uygun olmak kaydıyla, belediye ve mücavir alan sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar plânını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; şehir içindeki belediyelerin nazım plâna uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar plânlarını, bu plânlarda yapılacak değişiklikleri, parselasyon plânlarını ve imar ıslah plânlarını aynen veya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar plânının yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir

² 1580 Sayılı Belediye Kanunu, Kabul Tarihi: 03 – 04 - 1930

³ 5272 Sayılı Belediye Kanunu, Kabul Tarihi: 07 – 12 - 2004

⁴ **A.g.e.** 1. madde.

yıl içinde uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmayan ilçe ve ilk kademe belediyelerinin uygulama imar plânlarını ve parselasyon plânlarını yapmak veya yaptırmak,

c) Kanunlarla belediyeye verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar plânlarını, parselasyon plânlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak,

d) Belediye tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine belediyenin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek,

e) Şehir ulaşım ana plânını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini plânlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demiryolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergâhlarını belirlemek; durak yerleri ile karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettirmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlemesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek,

f) Belediyenin yetki alanındaki meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımını sağlamak, kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilân ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek,

g) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak,

h) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; katı atık yönetim plânını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine

getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; sanayi ve tıbbî atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak, (*)

1.1.2. Belediyelerin Finansman Kaynakları

Şüphesiz belediyelerin, yukarıda sayılan hizmetleri sağlması için yüksek miktarda kaynağa ihtiyacı olmaktadır. Yine 5272 Sayılı Belediye Kanununun 59. maddesine göre belediye gelirleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:⁵

- a) Kanunlarla gösterilen belediye vergi, resim, harç ve katılma payları.
- b) Genel bütçe vergi gelirlerinden ayrılan pay.
- c) Genel ve özel bütçeli idarelerden yapılacak ödemeler.
- d) Taşınır ve taşınmaz malların kira, satış ve başka suretle değerlendirilmesinden elde edilecek gelirler.
- e) Belediye meclisi tarafından belirlenecek tarifelere göre tahsil edilecek hizmet karşılığı ücretler.
- f) Faiz ve ceza gelirleri.
- g) Bağışlar.
- h) Her türlü girişim, iştirak ve faaliyetler karşılığı sağlanacak gelirler.
- i) Diğer gelirler.

Bu gelirlerin yanısıra belediyelerin giderleri aynı kanunun 60. maddesinde şu şekilde sıralanmaktadır:

- a) Belediye binaları, tesisleri ile araç ve malzemelerinin temini, yapımı, bakımı ve onarımı için yapılan giderler.
- b) Belediyenin personeline ve seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ücret, ödenek, huzur hakkı, yolluklar, hizmete ilişkin eğitim harcamaları ile diğer giderler.

(*) Ayrıntılı bilgi için bkz. 5272 Sayılı Belediye Kanunu

⁵ A.g.e. 59. madde

- c) Her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderleri.
- d) Vergi, resim, harç, katılma payı, hizmet karşılığı alınacak ücretler ve diğer gelirlerin takip ve tahsili için yapılacak giderler.
- e) Belediye zabıta ve itfaiye hizmetleri ile diğer görev ve hizmetlerin yürütülmesi için yapılacak giderler.
- f) Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve katıldığı birliklerle ilgili ortaklık payı ve üyelik aidatı giderleri.
- g) Mezarlıkların tesisi, korunması ve bakımına ilişkin giderler.^(*)

1.2. BELEDİYELERİN FİNANSMAN SORUNLARI

Görüldüğü gibi, belediyelerin kıt kaynaklarına karşılık, yapmaları gereken birçok görev bulunmaktadır. Günümüz şartlarına bakacak olursak, belediyelerin en önemli görevi kentsel hizmetlerin karşılanması ve kalitesinin iyileştirilmesi için yatırım yapmaktır. Devlet Planlama Teşkilatından alınan verilere göre, yatırımlar içinde en fazla kaynak ihtiyacı olan yatırımlar, kentsel yatırımlardır ve bu yatırımların finansmanının büyük bir bölümünün dış finansmanla sağlanması öngörülmektedir.

Kentsel yatırımların finansmanı için uluslararası kuruluşlardan sağlanacak fonlar büyük önem taşımaktadır. Yüksek enflasyon nedeniyle iç piyasadan uzun vadeli fon temini güçlüğü ve belediyelerin büyük ölçekli kentsel yatırımlara girişmeleri sonucu doğan ek finansman gereği, uluslararası kuruluşlardan sağlanacak fonları cazip hale getirmektedir.⁶ Son yıllarda özellikle büyükşehir belediyeleri bu amaçla Avrupa Birliği Fonlarını kullanmakta olup, bu tür fonlara olan talep gün geçtikçe artmaktadır.

1.3. BELEDİYELER VE DIŞ FİNANSMAN İHTİYACI

Avrupa Birliği'ne giriş aşamasındaki tartışmalar, kamu yönetimi ve belediye mevzuatı dahil her alanda reformların uygulanması konusunda artan bir baskı oluşturmaktadır. Kentleşme yolunda hızlı bir değişim süreci içindeyiz. Bu sürecin sonucu olarak, yerel idarelerin sorumlulukları her geçen gün daha da artmakta ve

---

⁶ Özhan Çetinkaya, **Türkiye'deki Belediyelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Harcama ve Gelir Yapılarının İncelenmesi ve Bu Yapının Etkin Kaynak Kullanımı Açısından Değerlendirilmesi**, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, Cilt: 59, Sayı: 4, Yıl: 2004

karmaşıklıkmaktadır. Artan sorumlulukların üstesinden gelebilmek için de, yerel ve ulusal düzeyde çevre dostu katı ve sıvı atık yönetimi ve içme suyu temini gibi konularda katılımcı politikalara, eylem planlarına ve bu planları uygulayacak kaynaklara ihtiyaç vardır.⁷

Belediyelerin tüm planlarını sadece devlet kaynaklarıyla hayata geçirebilmeleri elbette ki mümkün değildir. Fon kaynaklarını çeşitlendirmeleri, farklı faaliyetler için farklı kaynakları araştırıp, yeni işbirlikleri oluşturmaları var olabilmeleri için zorunluluktur.⁸

Ulusal ve uluslararası kaynak sağlayan örgütler, devletler ve hükümetler üstü kuruluşların yanında, özel sektör kuruluşlarının da sivil toplum örgütlerine ve yerel idarelere yönelik ayırdığı kaynaklar her geçen gün artmaktadır. Ancak bu artışın, ihtiyaçların artış hızını yakalaması mümkün görülmemektedir. Dolayısıyla küresel ölçekte ayrılan kaynaklar yavaş yavaş büyürken, bu kaynaklara olan talep çok hızla büyümekte; kurumların kaynaklara ulaşma ve kaynağı kullanma becerileri gelişmekte; rekabetin koşulları daha da sertleşmektedir.

Bu koşullar altında, özellikle belediyelerin fon kaynaklarına ulaşabilmeleri için yeni taktikler geliştirmeleri, proje hazırlama ve iletişim konularında uzmanlaşmış kadrolara sahip olmaları gerekmektedir.

Tüm dünyada geçerli olan, standartlaşmaya yönelen kaynak kullanabilme kurallarının bilinmesi ve bu konuda aktif olunması, uluslararası kaynaklara daha kolay ulaşabilmeyi sağlayacaktır.

1.4. BELEDİYELERİN YARARLANABİLECEĞİ ULUSLAR ARASI FON

KAYNAKLARI

Yukarıda da bahsedildiği gibi, belediyelerin halkına daha iyi hizmet verebilmesi için yararlanabileceği birtakım dış finansman imkanları bulunmaktadır. Bu finansman imkanlarını aşağıdaki gibi altı ana grupta inceleyebiliriz:

1. Avrupa Birliği Fonları

⁷ Özhan Çetinkaya, Tolga Demirbaş, “Türkiye’de Belediyelere İlişkin Borçlanma Mevzuatı Borçlanma Yapısı ve Belediye Borçlanma Yapısının İncelenmesi”, Akdeniz İ.I.B.F. Dergisi (8) 2004, ss. 18-37

⁸ A.g.e. s. 20

- Avrupa Birliği Hibeleri
- Avrupa Birliği Kredileri (Avrupa Yatırım Bankası Kredileri)
- 2. REC (Bölgesel Çevre Merkezi) Tarafından Sağlanan Hibeler
- 3. Dünya Bankası'ndan Sağlanan Fonlar
- 4. Avrupa Birliği Üye Ülkelerle İşbirliği ile Sağlanan Fonlar
- 5. Avrupa Birliği Üye Ülkeleri Dışındaki Ülkelerle İkili İşbirliği ile Sağlanan Fonlar
- 6. Diğer Uluslar arası Fon İmkanları

Belediyelerin yararlanabileceği bu kaynaklar ikinci bölümde ayrıntılı olarak incelenecektir.

1.5. BELEDİYELERİN DIŞ KREDİ İLE PROJE FİNANSMANI

Bir belediye projesinin dış kredi ile finanse edilmesi; devletin, borçlu ya da garantör sıfatıyla diğer ülke hükümetlerinden , çokuluslu finansman kuruluşları veya bölgesel kalkınma bankalarından, yabancı ihracat sigorta kuruluşları, ticari banka veya banka gruplarından bir kontrata dayanarak sağladığı mali kaynaklarla finanse edilmesi suretiyle gerçekleşmektedir.

Dış kredili proje finansmanı, Türkiye'de bir kamu sektörü olan belediye sektörünün proje finansmanında kullanılan en eski metotlardan birisidir. Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk dış kredili işleri 1930'larda Sovyetler Birliği'nden alınan kredi ile gerçekleştirilen Kayseri ve Nazilli Mensucat Fabrikaları inşaatı ile İngiltere'den sağlanan kredi ile finanse edilen Karabük Demir-Çelik Fabrikası Ekipman Temini Projesidir.⁹

1.5.1. Dış Kredi ile Proje Finansmanında Taraflar

Dış kredili proje finansmanında değişik sorumluluk ve rollere sahip olan çeşitli taraflar bulunmaktadır. Söz konusu taraflar aşağıda anlatılmaktadır.

⁹ Ünsal, Nakipoğlu ve Pazarcık, "Türkiye'de Dış Kredi Kullanımı", Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları: 380, Ankara, 1989, ss. 44-62.

Uygulayıcı/Yürütücü Kuruluş: Uygulayıcı kuruluş, projeyi hazırlayan ve yürüten kuruluştur. Uygulayıcı kuruluşun temel sorumlulukları fizibilite etüdünün kuruluşun kendi imkanlarıyla veya dışarıdan alınan destekle yapılması, proje için gerekli ihalenin gerçekleştirilmesi, projenin istenilen ve öngörülen şekilde yürütülmesi ile planlandığı tarihte ve maliyetle tamamlanmasının sağlanmasıdır.

Genel prensip olarak, uygulayıcı kuruluşun proje finansmanı için gerekli olan mali kaynakları kendisinin sağlaması beklenmektedir. Dolayısı ile, uygulayıcı kuruluşun bir projeyi kendi bütçesinden finanse etmesi şu veya bu şekilde mümkün değilse, projesini yine kendisinin borçlanarak yapması beklenmektedir. Ancak, Türkiye’de bazı kamu kurum ve kuruluşları, yasal statüleri sebebiyle borçlanma yetkisine sahip değildir. Örneğin, genel bütçeye tabi Bakanlıklar ve onların alt birimleri (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı ve onun bir parçası olan Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü gibi) borçlanma yetkisine sahip değildir. Sonuç itibarıyla, Türkiye’de proje sahibi uygulayıcı kuruluş, dış kredili proje finansmanında her zaman imzalanan kredi anlaşmalarına borçlu sıfatıyla taraf olmaz. Bir kamu kuruluşunun borçlanma ehliyetine ilişkin yetki, kuruluş kanunundan gelmekte ve kuruluşun kamu bütçe düzeni içerisindeki yerine göre belirlenmektedir. Genel olarak, KİT’ler, mahalli idareler ve döner sermayeli kuruluşlar borçlanma ehliyetine haizdir.¹⁰

Borçlu: Borçlu, kredi anlaşması diye tabir edilen borçlanma sözleşmesine, borç alma sebebiyle taraf olan kuruluştur. Borçlu, proje finansmanı amacıyla gereken fonları kendi adına veya proje sahibi kuruluşun borçlanma yetkisi ve ehliyetinin olmadığı hallerde söz konusu proje sahibi uygulayıcı kuruluş adına borçlanarak temin eden kurum veya kuruluştur. Yukarıda da açıklandığı üzere, Türkiye’de proje sahibi yürütücü kuruluş, her zaman borçlu değildir.

Kreditör/ Borç Veren: Kreditör, bir projenin finanse edilmesi için gerekli olan mali kaynağı faiz ve çeşitli komisyonlar karşılığında borçluya ödünç vererek kredi anlaşmasına taraf olan kuruluştur. Kreditör, ticari bir banka olabileceği gibi, bir hükümet, çok uluslu bir kuruluş, bölgesel kalkınma bankası vb. olabilir. Bir projenin finansmanında birden fazla kreditör ve birden fazla kredi çeşidi bulunması da

---

¹⁰ Ayşe Akkiraz, “**Altyapı Projelerinin Finansmanı ve Türkiye Uygulaması**”, Uzmanlık Tezi, Hazine Müsteşarlığı, Dış Ekonomik İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara, 1999, s. 67.

mümkündür.

Garantör: Kreditör kuruluş, borçlu olarak proje finansmanına katılan tarafın mali riskinin yüksek olduğunun düşünüldüğü hallerde, borçludan, söz konusu borcun anapara ve faiz ödemelerini garanti etmek amacıyla daha az riskli bir kuruluşun garantörlüğünü talep edebilir. Genel olarak, bir kredili proje finansmanı işleminde, borçlunun finansal durumunun yeterli olmadığı düşünülmesi hallerde, bağımsız kredi derecelendirme kuruluşları tarafından borçluya verilen kredi notunun düşük olduğu hallerde veya borçlu kuruluş için hali hazırda bir kredi notunun bulunmadığı durumlarda, bir garantörün varlığı kaçınılmaz hale gelmektedir.

Türkiye’de, bir kamu kuruluşu borçlu olarak bir kredi anlaşmasına taraf olduğunda, kreditorlerce genellikle devletin söz konusu krediye garantör olması beklenmektedir. Aslında, devlet garantisi borçlunun garantisiz borçlanmaya kıyasla daha iyi koşullarda kredi alabilmesine yardımcı olmaktadır. Bu durum bir kamu kuruluşun kredi notunun tabii olduğu devletten daha düşük, ya da en iyi ihtimalle devletin kredi notu ile aynı olmasından kaynaklanmaktadır.

Devlet garantisi altında borçlanma, borçlu yönünden bakıldığında, borcun maliyeti açısından son derece faydalı olarak değerlendirilse de, devletin üzerinde ek bir mali yükümlülük oluşturmaktadır. Borçlu tarafından gerçekleştirilmesi gereken anapara ve faiz ödemeleri açık olarak devletin finansal yükümlülükleri olarak değerlendirilmeyip, konsolide bütçe kalemleri arasında yer almasa da, devlet garantör olduğu kamu borçlarında borçlunun ödeme yükümlülüklerini yerine getirmediği hallerde bütçe kaynaklarını borç ödemeleri için kullanmak zorunda kalmaktadır.

Müteahhit/ Satıcı/ İhracatçı: Gerçekleştirilmekte olan bir proje kapsamında, ticari sözleşme adı verilen bir akde dayanarak ve bir bedel karşılığında mal ve hizmet temini, inşaat ve bakım işleri, vb. yükümlülüklerle sahip olan firma, şirket, konsorsiyum vb. kuruluşlardır.

1.5.2. Sözleşmeler

Dış borçlanma yoluyla finanse edilen projelerde genel olarak üç ana

sözleşmeden söz etmek mümkündür.¹¹

Ticari Sözleşme ya da Satınalma / İhracat Sözleşmesi: Ticari Sözleşme uygulayıcı kuruluş ile müteahhit firma arasında imzalanan bir sözleşmedir. Temel amacı hem proje sahibi uygulayıcı kuruluşun hem de müteahhit firmanın belirli bir proje çerçevesindeki hak ve yükümlülüklerini tespit etmek olan ticari sözleşme ile bir ihracatçı tarafından mal ve / veya hizmet satışı, bir müteahhit firma tarafından baraj, yol ve hastane gibi çeşitli altyapı yatırımlarının gerçekleşmesi gibi çeşitli aktivitelerin yürütülmesi sağlanır. Ticari sözleşmenin en önemli işlevlerinden birini de gerçekleştirilecek iş karşılığında müteahhit firmaya yapılacak ödemelerin düzenlenmesi oluşturur.

Kredi Anlaşması: Kredi anlaşması, borçluyla kreditor arasında imzalanan ve borç alma ve vermeye ilişkin çeşitli konuları belirleyen bir sözleşmedir. Bazı durumlarda, garantör de sözkonusu anlaşmaya taraf olmaktadır. Bir kredi anlaşmasında, alınan kredinin kullanımına ilişkin hükümlerden, kredinin mali koşullarına, borçlunun temerrüde düşmesine sebep olacak hallerin tanımlanmasından, teminat verebileceği hususları ve taahhütlerini belirten hükümlere ve kreditorün anlaşma tahtındaki hak ve yükümlülüklerinin transfer koşullarını belirleyen koşullara kadar çok çeşitli konulara yer verilmektedir.

Bir kredi anlaşmasının hazırlanması, müzakere edilmesi ve uygulanması mütahil olan taraflar açısından son derece önemlidir ve tarafların daha sonra ortaya çıkabilecek sorunlara karşı kendilerini garantiye alabilmesi açısından çok büyük bir dikkatle müzakere ve takip edilmesi gerekmektedir.

Garanti Anlaşması: Bazı durumlarda borçlu, kreditor, garantör ya da sözkonusu tarafların birden fazlası garantili bir kredi anlaşması kapsamında ayrı bir garanti anlaşması yapılmasını tercih edebilirler. Böyle durumlarda, müzakere edilen ve imzalanan garanti anlaşması, garantörün vermiş olduğu ödeme garantilerinin hangi hallerde devreye gireceğine ve borçlunun temerrüde düşmesine ilişkin hükümler gibi çeşitli konuları içeren bir yasal doküman olarak karşımıza çıkmaktadır.

---

¹¹ “Arrangement on Guidelines for Official Supported Export Credits, Paris: Organization for Economic Co-operation and Development Publication, 1997.

1.5.3. Türkiye’de Dış Kredili Proje Finansmanında İzlenen Prosedür ve Yasal Dayanağı

Herşeyden önce, bir proje gerçekleştirmek isteyen kamu kuruluşunun Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Müsteşarlığı’na başvurması gerekmektedir. DPT Müsteşarlığı, beş yıllık kalkınma planlarında belirlenen hedefler doğrultusunda ülkenin kalkınmasında öncelikli ve önemli olarak görülen projelerin gerçekleştirilmesini teminen sözkonusu projelere ilişkin bir portföy oluşturmaktadır. Her yıl kalkınma planlarında belirlenen hedefler doğrultusunda ve yatırımcı kamu kuruluşları ile koordineli bir çalışma sonucunda yıllık yatırım programları hazırlanmaktadır.İlgili yıl bütçe kanununa göre her yıl Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren yıllık yatırım programlarında yer almayan bir kamu projesinin o yıl içerisinde gerçekleştirilmesi mümkün değildir.¹²

DPT Müsteşarlığı, kamu projelerinin belirlenen hedefler doğrultusunda gerçekleştirilmesi amacıyla projelere ilişkin etütleri inceleyerek, projelerin teknik değerlendirmesini gerçekleştirmektedir. Bir projenin dış kredisi ile gerçekleştirilmesi ancak DPT Müsteşarlığı’nın gerçekleştirdiği çalışmalar sonucunda o projeye ilgili yıla ait yıllık yatırım programında dış ödenek ile yer vermesi ile mümkün olabilir.

Uygulayıcı kuruluş, yürüttüğü projenin dış kredi ile finanse edilmesini talep ediyorsa, Hazine Müsteşarlığı’na sözkonusu projenin uluslar arası kredili ihale aracılığı ile gerçekleştirilmesini teminen izin başvurusunda bulunur. Hazine Müsteşarlığı’ndan gerekli izin alınması 9 Ocak 1993 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 32/7 sayılı “Türk Parasını Koruma” hakkında 32 sayılı karara ilişkin tebliğ çerçevesinde zorunludur. Söz konusu tebliğin 1. maddesinde:

Madde 1: “ Kamu kurum ve kuruluşları ile belediyelerin yurt dışında her türlü nakdi kredi sağlaması ve uluslar arası sermaye piyasalarında ve diğer borçlanma aracı ihraç etmesi Hazine ve Dış Ticaret Müsteşarlığı’nın ön iznine bağlıdır” denilmektedir. Dolayısıyla projesini dış kredi ile finanse etmek isteyen bir kamu kuruluşunun 9 Aralık 1994 tarihinden itibaren Hazine Müsteşarlığı olarak faaliyette bulunan söz konusu Müsteşarlık’tan izin alması gerekmektedir.

¹² “Yıllık Yatırım Programında Yer Alan Projelere Dış Finansman Sağlanmasına İlişkin Esas ve Usullere Dair Tebliği”, Hazine Müsteşarlığı, Ankara, 2005.

Hazine Müsteşarlığı, kuruluştan aldığı finansman talebine müteakip, DPT Müsteşarlığı'na söz konusu projeye ilişkin görüş sormaktadır. Böylece projenin ilgili yılın yıllık yatırım programında yer alıp almadığı, ülkenin kalkınma planları açısından öncelikle ve önemli addedilip addedilmediği ve dış krediyle gerçekleştirilmesinin yatırım programı açısından uygun olup olmadığı tespit edilmeye çalışılmaktadır. DPT Müsteşarlığı'nın söz konusu kriterler göz önünde bulundurularak bir projeyi uygun görüş vermesine müteakip, Hazine Müsteşarlığı yaptığı değerlendirilmeler sonucunda projenin uluslar arası kredili ihaleyle gerçekleştirilmesi amacıyla söz konusu projeyi bağlı olduğu devlet bakanlığı makamının onayına sunmaktadır.

Genel bütçeye dahil idareler ve katma bütçeli idareler ile özel idare ve belediyelerin alım, satım, hizmet, yapım, kira, trampa ve mülkiyetin gayri ayni hak tesisi ve taşıma işleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'nda yazılı hükümlere göre yürütülür. Uluslar arası nitelikte gerçekleştirilecek ihalelerde "2886 sayılı Kanun Kapsamına Giren Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Açacağı Uluslar Arası İhaleleri İlişkin Genel Esaslar" ı belirleyen 85/9342 sayılı karar hükümleri uygulanır.¹³

Hazine Müsteşarlığı, getirilen kredi tekliflerinin kreditorün itibarı, miktarı, ticari sözleşmenin ödemelerle ilgili maddeleri ile uyumu v.b. idari koşullarını inceledikten sonra, kreditorün ilgili kısımlarda revizyona gidilmesini ya da uygulayıcı kuruluştan kreditorün değiştirilmesini talep edebilir. Bütçe Kanunu'nun Dış Borçların İkras, Devir ve Garanti Edilmesi'ne dair bölümünde yer alan maddeler uyarında "yabancı ülkeler, uluslar arası kuruluşlar, yabancı bankalar ve yabancı ülkelerde yerleşik diğer finans kurumlarından her türlü amaçla ve uluslar arası sermaye piyasalarından kullanılan finansman araçları ile yapılacak borçlanmalarla ilgili temas ve müzakereleri yürütmeye ve bu borçlanmalarla ilgili işlemleri sonuçlandırmaya Hazine Müsteşarlığı'nın bağlı olduğu bakan yetkilidir."¹⁴

Hazine Müsteşarlığı, Devlet Bakanlığı Makamı'ndan alınan olay ile söz konusu işlemlere bağlı olduğu Devlet Bakanı adına yürütür ve kreditor ile gerçekleştirilen müzakereler sonucunda ilgili kredi anlaşması ya da anlaşmalarına Türkiye Cumhuriyeti adına borçlu ve garantör sıfatıyla taraf olur. Yukarıda da

¹³ "Arrangement on Guidelines for .....", a.g.e., s.12.

¹⁴ 4316 sayılı 1998 Mali Yılı Bütçe Kanunu, Madde 38(a), 27 Aralık 1997 tarih ve 23213 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.

açıklandığı üzere Hazine Müsteşarlığı'nın hangi durumlarda borçlu, hangi durumlarda garantör olacağı öncelikle yatırım sahibi kuruluşun statüsüne bağlıdır.

Yine yatırım sahibi kuruluşun statüsüne bağlı olmak üzere, söz konusu Müsteşarlık kuruluş adına borçlandığı krediyi, Bütçe Kanunu'nun dış borçlanmaya ilişkin hükümleri çerçevesinde Devlet Bakanlığı Makamı onayıyla Müsteşarlık ve kuruluş arasında imzalanacak bir devir anlaşması ile devretmeye yetkilidir. Devirli kredilerde Hazine Müsteşarlığı, kredi töre yapılan anapara ve faiz ödemelerini doğrudan kendisi yapmakta, ancak ödediği miktarları borcu devrettiği uygulayıcı kuruluşlardan nakden veya kurumların alacaklarına mahsuben geri almaktadır.

Tüm bu yasal prosedürler Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından yasalaştırılan iki kanuna dayanarak gerçekleştirilmektedir. Söz konusu kanunlar, ağırlıklı olarak hükümetler arası mali iş birliği protokollerinin gerçekleştirilmesi amacıyla başvurulmuş 31 Mayıs 1963 tarih ve 244 sayılı "Milletler Arası Anlaşmaların Yapılması, Yürürlüğü ve Yayınlanması ile Bazı Anlaşmaların Yapılması için Bakanlar Kurulu'na Yetki Verilmesi Hakkında Kanun" ile yıllık Bütçe Kanunları'dır. Örneğin, 4316 sayılı 1998 Mali Yılı Bütçe Kanunu'nun 37,38,39 ve 40. Maddeleri Türkiye Cumhuriyeti'nin borçlu ya da garantör sıfatıyla gerçekleştireceği dış borçlanmanın çerçevesini çizmektedir.

Dış kredili proje finansmanına ilişkin işlemler kreditorle anlaşmaya varılması halinde bir kredi anlaşması imzalanması ile sonuçlanır. Ancak, yine Bütçe Kanunu'nun ilgili hükümleri gereğince Türkiye Cumhuriyeti'nin borçlu olarak bir kredi anlaşmasına taraf olduğu durumlarda kredi anlaşmasının yürürlüğe girmesini teminen Bakanlar Kurulu Kararı istihsal edilmesi gerekmektedir. Ayrıca, kredi anlaşmasının yürürlüğe girmesi amacıyla, kreditorler "yürürlük ön şartları (*conditions precedent*)" olarak tabir edebileceğimiz çeşitli koşulların yerine getirilmesini talep etmektedirler. Söz konusu koşullara bir kaç örnek vermek gerekirse, Hazine Müsteşarlığı'nın Birinci Hukuk Müşaviri tarafından verilecek hukuki mütelaa, 32 sayılı Türk Parası Kıymetini Koruma Kararı'na göre söz konusu kredinin dış borç kütüğüne kaydının yapıldığını belgeleyen bir doküman, istihsal edilmiş olan Bakanlar Kurulu Kararı'nın İngilizce'ye tercüme edilmiş bir örneği gibi. Krediden kullanımların başlayabilmesi, kreditorün söz konusu ön şartlarının yerine getirmiş olduğunu borçluya bildirmesi ile mümkün

olmaktadır. Kredinin kullanıma açılması ile projede uygulama sürecine girmektedir.

Yukarıda anlatılan prosedüre istisna olarak, hükümetler arası protokol veya anlaşmalar ile sağlanan finansman imkanları ile gerçekleştirilmesi ön görülen projeler için önceden uluslar arası kredili ihale izni verilmez. Ancak, ilgili Hükümet ile protokol veya anlaşma imzalandıktan sonra proje sahibi kuruluşa, uluslararası ihaleye çıkması gerektiği bildirilir. Ayrıca, eğer hükümet kredisi ileride açıklanacağı üzere bağlı kredi ise, bu ihale neticesinde kazanan firmanın, hükümet kredisi vermeyi taahhüt eden ülke firması olması durumunda bu kredinin kullanılabilmesi belirtilir. Hükümet kredisinin ileride açıklanacağı üzere bağımsız kredi olması durumunda ise kuruluşa sadece uluslar arası ihaleye çıkması gerektiği belirtilir.

Proje finansmanı amacıyla uluslararası kuruluşlardan finansman temin edilmesi durumunda ise yine kuruluşa önceden uluslar arası kredili ihale izni verilmez.

Dünya Bankası, Avrupa Yatırım Bankası, Avrupa Konseyi Sosyal Kalkınma Fonu, gibi kaynaklardan finanse edilmesi ön görülen veya finansmanı bu kaynaklardan talep edilen projeler bu kuruluşlarca onaylandıkları takdirde, ihale söz konusu kuruluşların ön gördüklerini ihale yöntemine göre yapılır.

Hükümet kredileri ve uluslararası finansman kuruluşlarından sağlanan kredilerin yürürlüğe girmesi ise yukarıda zikredilen 244 sayılı Kanun'un amir hükümleri gereğince, ilgili anlaşma ve protokollerin Resmi Gazete'de yayımlanmalarının müteakip gerçekleşmektedir.

1.6. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ, İL BELEDİYELERİ VE İLÇE BELEDİYELERİNİN ULUSLARARASI FONLARDAN YARARLANMA İMKANLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

Bilindiği gibi Büyükşehir Belediyeleri nüfusu il ve ilçe belediyelerine göre çok daha fazla olduğu gibi, ihtiyaçları da il ve ilçe nüfuslarına göre çok daha fazladır. Günümüzde, il ve ilçe belediyeleri dahi yerine getirmek durumunda oldukları görevleri kendi bütçeleri ile yerine getiremezken, büyükşehir belediyelerinin bunu gerçekleştirmeleri mümkün olmamaktadır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti belediyelere büyüklükleri oranında maddi destek sağlamaktadır. Ancak, devlet yardımı aldıkları halde birçok yatırımın finansmanında sorun yaşayan belediyelerin birçoğu

uluslar arası kaynaklara yönelmektedirler.

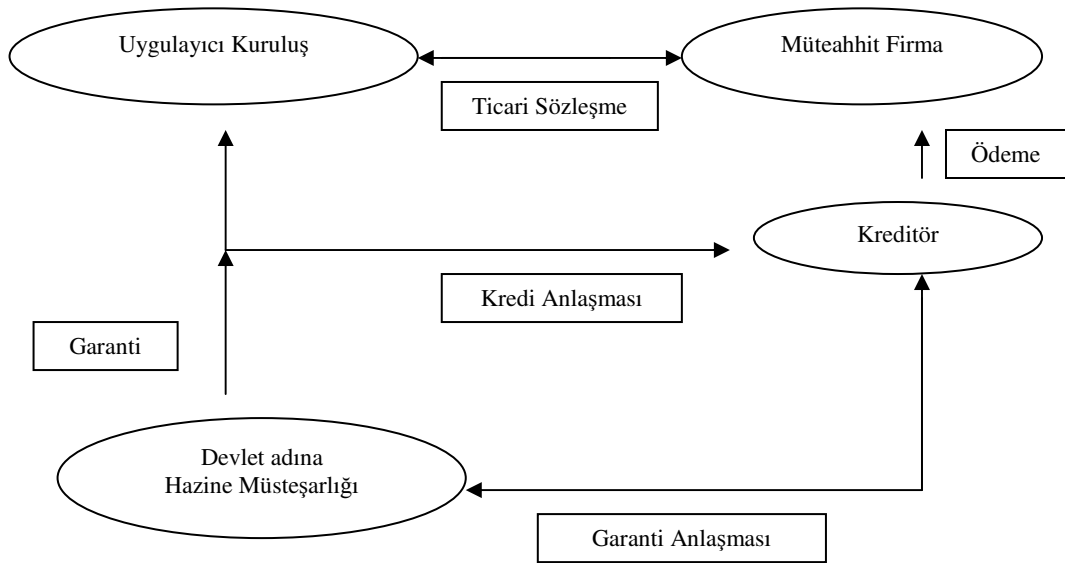
Gerçekte, Türkiye Cumhuriyeti'nde belediyelere yapılan devlet yardımları belediyelerin büyüklükleriyle doğru orantılı olmasına karşın, belediyelerin finansman sorununun çözümünde büyük bir role sahip olan uluslar arası fonların kullanılması hususunda belediyelerin büyüklükleri veya nüfusu dikkate alınmamaktadır. Uluslar arası finansman kuruluşları veya uluslar arası finansman sağlayan ülkelerin proje finansmanında dikkat ettikleri en önemli husus projenin mantıklı, net, uygulanabilir ve uygulayıcısının talep ettiği krediyi geri ödeyebilecek durumda olmasıdır. Aksi takdirde, uygulayıcının kitlesel büyüklüğü, proje finansmanı için gerekli olan kredinin miktarını azaltmamakta veya çoğaltmamaktadır. Konuyla ilgili araştırma sonucu, aşağıdaki Hazine Müsteşarlığı tarafından yapılan istatistiki çalışma sonucunda oluşan tabloda ayrıntılı olarak görülmektedir.

Tablo 1.1: Yıllara Göre Büyükşehir Belediyeleri, İl Belediyeleri ve İlçe Belediyelerine Sağlanan Dış Finansman Miktarları

	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
YEREL YÖNETİMLER	388	886	587	105	96	184	43	0	2	40
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİ	219	702	313	12	0	124	32	0	0	0
ADANA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	0	333	0	0	0	0	0	0	0	0
ADAPAZARI BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	0	136	0	0	0	0	0	0	0	0
ANKARA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	0	45	0	0	0	0	0	0	0	0
BURSA BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	0	0	167	0	0	0	0	0	0	0
ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	0	0	0	0	0	124	32	0	0	0
GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	0	187	0	0	0	0	0	0	0	0
İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	0	0	145	12	0	0	0	0	0	0
İZMİT BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	213	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNE BAĞLI KURULUŞLAR	169	101	100	62	71	55	0	0	0	40
ASKİ - ADANA BELEDİYESİ SU KANALİZASYON İDARESİ	0	52	0	0	0	0	0	0	0	0
BUSKİ - BURSA SU VE KANALİZASYON İDARESİ	0	0	0	0	71	0	0	0	0	0
EGO GENEL MÜDÜRLÜĞÜ (ANKARA)	128	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GASKİ - GAZİANTEP BÜYÜKŞEHİR BEL.SU VE KAN.İD.GN.MD.	0	10	100	31	0	0	0	0	0	0
İSKİ - İSTANBUL SU VE KANALİZASYON İDARESİ	41	39	0	31	0	0	0	0	0	0
MESKİ-MERSİN SU VE KANALİZASYON İDARESİ	0	0	0	0	0	55	0	0	0	0
SASKİ-SAMSUN SU VE KANALİZASYON İDARESİ	0	0	0	0	0	0	0	0	0	40
İL BELEDİYELERİ	0	25	0	0	25	0	0	0	0	0
İSKENDERUN BELEDİYESİ	0	25	0	0	25	0	0	0	0	0
İLÇE BELEDİYELERİ	0	58	79	30	0	5	11	0	2	0
BAFRA BELEDİYESİ	0	0	36	0	0	0	0	0	0	0
BANDIRMA BELEDİYESİ	0	0	0	30	0	0	0	0	0	0
DALAMAN BELEDİYESİ	0	0	43	0	0	0	0	0	0	0
DİDİM BELEDİYESİ	0	51	0	0	0	0	0	0	0	0
FOÇA BELEDİYESİ	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0
MENEMEN BELEDİYESİ	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0
MİLAS BELEDİYESİ	0	0	0	0	0	0	11	0	2	0

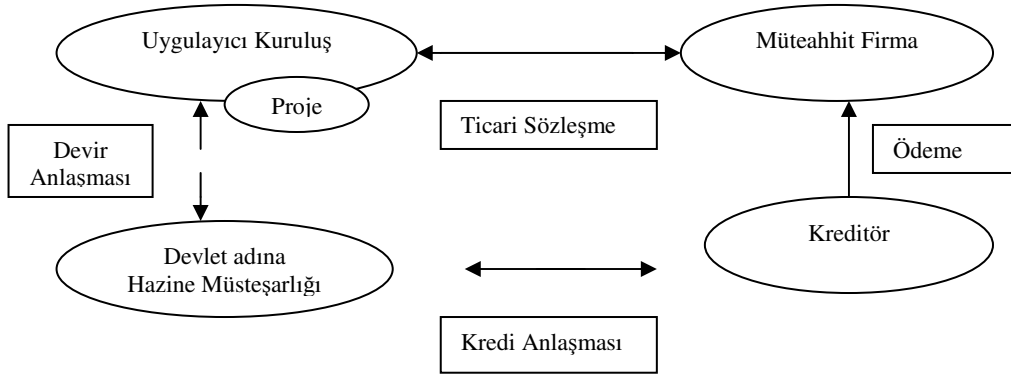
Kaynak:

Hazine Müsteşarlığı Kamu İhale ve Finansman Birimi 2005 verilerinden alınmıştır.

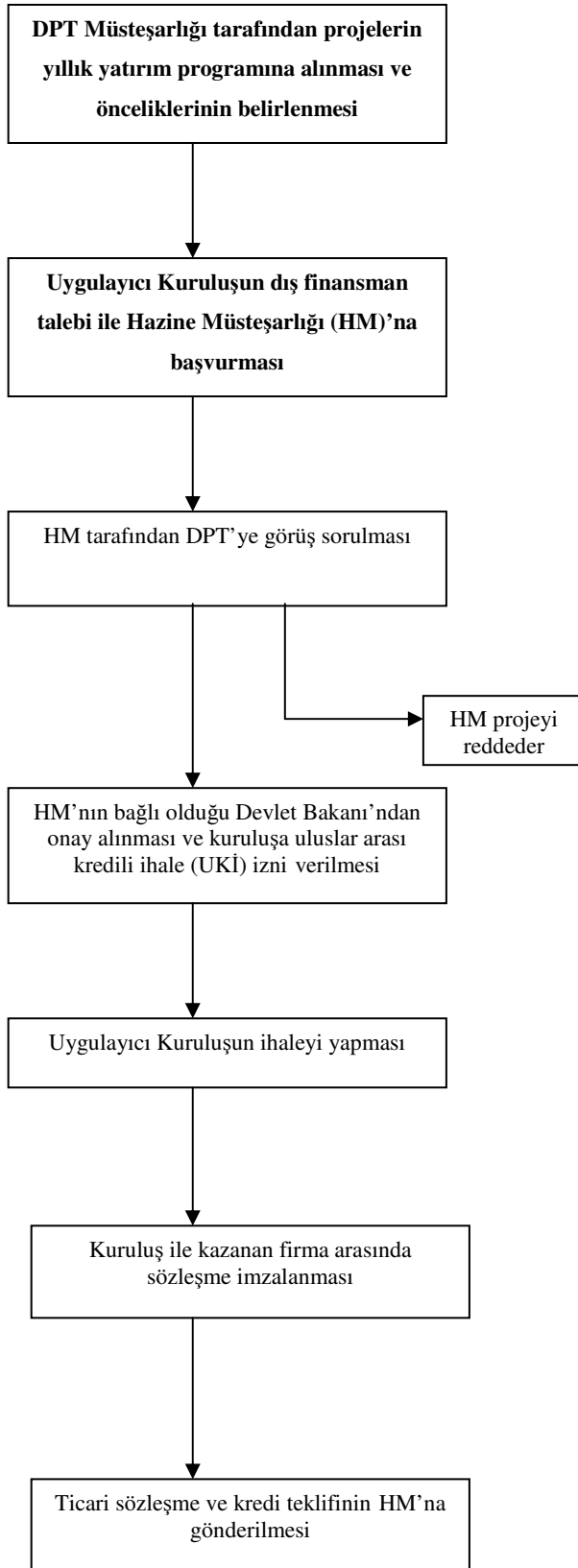
Şekil 1.1. Uygulayıcı Kuruluş Borçlu iken Dış Kredili Proje Finansmanının Tarafları ve Sözleşmeleri

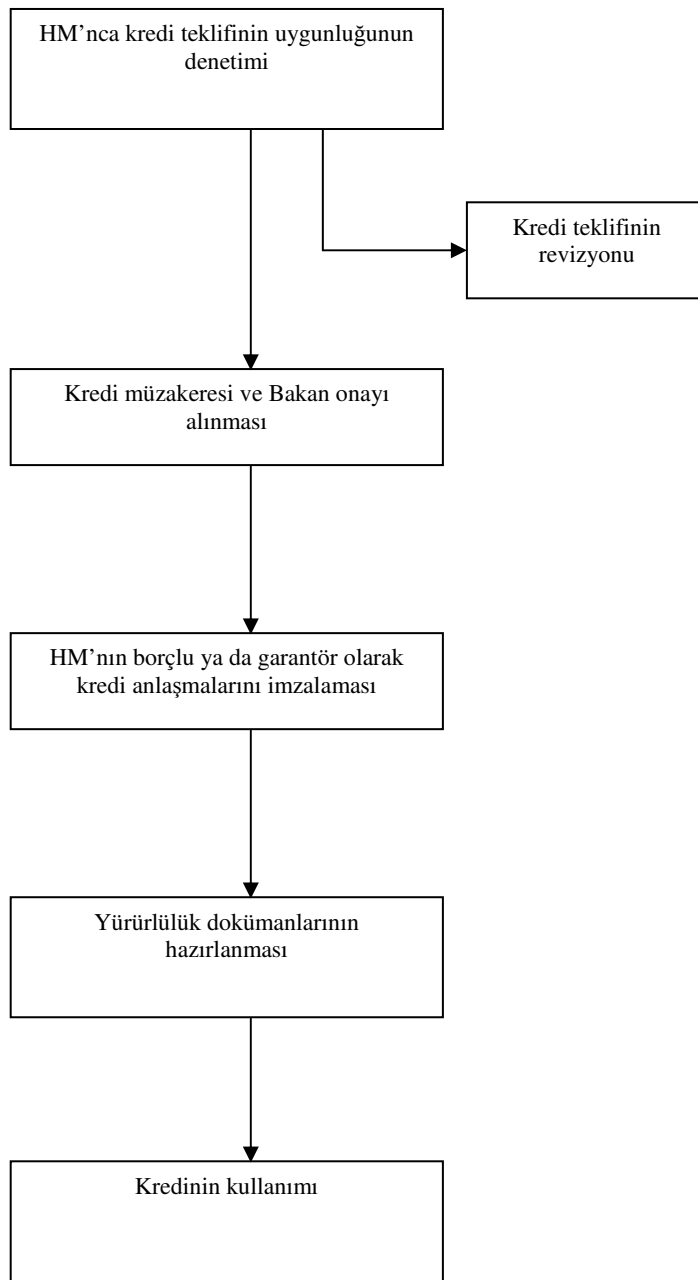
Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Kamu İhale ve Finansman Birimi

Şekil 1.2. Hazine Müsteşarlığı Borçlu iken Dış Kredili Proje Finansmanının Tarafları ve Sözleşmeleri

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Kamu İhale ve Finansman Birimi

Şekil 1.3. Dış Kredili Proje Finansmanında İzlenen Aşamalar

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı Kamu İhale ve Finansman Birimi

İKİNCİ BÖLÜM

BELEDİYELERİN ULUSLARARASI FONLARDAN YARARLANABİLİRLİĞİ

2.1. BELEDİYELERİN YARARLANABİLECEĞİ AB FONLARI

Bu bölümde, belediyelerin yararlanabileceği uluslararası fonlar ve bu fonlar için gerekli olan şartlar ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Belediyelerin yararlanabileceği uluslar arası fonlar, Avrupa Birliği (AB) fonları, Avrupa Yatırım Bankası (AYB)'ndan sağlanan krediler, REC (Bölgesel Çevre Merkezi) tarafından sağlanan hibeler, Dünya Bankası tarafından sağlanan kredilerden ve ülkeler ile ülkeler arasındaki ikili işbirliği programlarından oluşmaktadır.¹⁵

Avrupa Birliğinde fonlar, Avrupa Birliğinin Kuruluş antlaşmasınının 87.1 sayılı maddesi ile tanımlanmıştır. Bu tanım şu şekildedir: **AB fonları , üye devletlerin direk olarak bütçelerinden gerçekleştirdikleri ,işletmelere verilen hibeler veya ucuz krediler gibi yardımlar ile aynı zamanda , milli , bölgesel veya federal hükümetlerin , belediyelerin , yerel yönetimlerin, devlet bankalarının, vakıfların veya özel veya kamu kuruluşları ve derneklerin kullanımı ile verilen yardımları da kapsar .**¹⁶

AB uyguladığı kurallar çerçevesinde üye ülkelerin uygulayacağı fonların

¹⁵ **Avrupa Birliği Bölgesel Politika**, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, Ankara, 2003, ss.12-13.

¹⁶ Mehmet Atilla Söğüt, **Avrupa Birliği'nde Devlet Yardımları ve İmalat Sanayiinde Uygulamaları**, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı KOSGEB Yayınları, 2001, ss. 22-23.

hangi şartlarla uygun kabul edilebileceği, anlaşmanın 92 maddesi çerçevesinde belirlenmiştir. Bu şartlar aşağıdaki gibi sıralanabilir:¹⁷

- Sosyal karakteri olan fonlar, belirli bir tüketici gurubuna,ürünler bazında ve ürünlerin sağlandığı ülkeler bazında ayrıma gidilmeden, sosyal sorunları çözebilmek amacıyla verilecek fonlar.
- Doğal afetler veya olağanüstü şartların oluşturduğu zararların karşılanabilmesi için verilecek fonlar.
- Yaşam standartlarının belirgin oranda düşük veya işsizliğin ciddi oranlarda yükseldiği bölgelere verilecek fonlar.
- Üye ülkelerin ortak olarak geliştirdikleri ve müştereken fayda sağladıkları projelerin yürütülmesi için verilecek fonlar.
- Belirli bölgelerin geliştirilmesi amacıyla uygulanacak belirli faaliyetlerin başlatılması için verilecek fonlar (Bu tip programların üye ülkelerde haksız rekabete yol açacak kapsamda geniş amaçlı olmayan ve ortak çıkarlara zarar vermeyecek programlar olmaması gerekir).
- Kültür ve tarihi varlıkların korunması veya geliştirilmesine yönelik, ticarete ve rekabete etkisi olmayacak fonlar.

AT bütçesi birden fazla yıla yayılan mali planlar şeklinde hazırlanmaktadır. Bu mali planlar, Tablo 2.1.'de gösterilmiştir:

Tablo2.1. AT Mali Planları (milyar euro)

Plan	Dönem	Miktar
1 . Mali Plan	1988-92, 5 yıl	264
2. Mali Plan	1993-99, 7 yıl	505
3. Mali plan	2000-2006, 7 yıl	640

Kaynak: www.dpt.gov.tr adresinden 12/09/2004 tarihinde alınan istatistiki verilerden yararlanılarak oluşturulmuştur

Türkiye 1999 yılının sonunda aday ülke statüsü kazanmıştır. Bu tarihten

¹⁷ Metin Gençkol, **Avrupa Birliği Mali İşbirliği Politikaları ve Türkiye**, T.C. Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No: DPT: 2679, 2003 s. 8

sonra, Türkiye, aday ülkelerin 2000 – 2006 döneminde yararlanacağı programlardan yararlanmayı beklerken, AB'den olumsuz yanıt gelmiştir. Bunun sebebi olarak da, söz konusu programların bütçelerinin kesinleştiği ve değiştirilmesinin mümkün olmadığı gösterilmiştir. Buna karşılık, Türkiye'nin adaylık döneminde, MEDA II programından, deprem yardımlarından ve katılım stratejisi yardımlarından yararlanabileceği ifade edilmiştir. Görüşmelerde, mali yardımın alınması, ilgili ülkenin kamu sektörü bütçe açığının GSYİH'nin yüzde 3'ünü geçmemesi şartıyla mümkün olabileceği kanıtlanmıştır.¹⁸

2.1.1. Avrupa Birliği Fonları Ve Prosedürleri

AB'nin çeşitli bütçe kalemlerinden Türkiye'ye gelen yardımlar, 2001 yılının sonundan bu yana, aynen birliğe aday diğer ülkeler için olduğu gibi, tek bir bütçe kaleminde toplanmaktadır. Türkiye için ayrılan bu yardım bütçesine katılım öncesi mali yardım denmekte ve Türkiye ile AB arasındaki mali ve teknik işbirliği, büyük ölçüde bu yardım kanalına dayanmaktadır.¹⁹

Mali yardım tamamıyla, katılım stratejisini desteklemeye yöneliktir. Avrupa Komisyonu, diğer adaylar için yaptığı gibi, Türkiye için de Katılım Ortaklığı Belgeleri hazırlamaktadır. Bu belgeler, tüm üye ülkelerin onayıyla kabul edilmektedir. Bu belgeler;²⁰

- Aday ülkelerin ilerleme sağlama gereken alanlarla ilgili önceliklerin bir değerlendirmesini sunmakta,
- Bu katılım hazırlıklarının, hangi mali yardım programıyla destekleneceğini belirtmekte,
- Her aday ülke için tüm AB yardımlarının tek bir çerçevede toplanmasını sağlamakta,
- Aday ülkelerin, özellikle demokrasi, makroekonomik istikrar, endüstriyel yapılanma, nükleer güvenlik ve AB müktesebatının benimsenmesi ile ilgili kesin

¹⁸ A.g.e. , s.10

¹⁹ Hasan Karabacak, **Avrupa Birliği Mali Yardımları ve Türkiye ile İşbirliği**, Maliye Dergisi, Mayıs Aralık 2004, Sayı: 146, ss. 69 – 106.

²⁰ “**Avrupa Birliği'nin Türkiye'de Desteklediği Programlar**” , Avrupa Birliği Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği , 2003, Ankara, s.7.

kararlılıklarını ortaya koyan bölümler içermektedir.

- Aday ülke tarafından hazırlanan müktesebatın benimsenmesine ilişkin ulusal program da, katılım ortaklığı belgesini tamamlayıcı bir belge niteliği taşımaktadır. Katılım ortaklığı belgeleri, ulusal program ve ilerleme raporları katılım müzakerelerinin sonuçlarıyla birlikte her aday ülkede desteklenmesi gereken önceliklerin ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

2.1.2. Avrupa Birliği Fonlama Kurumları

AB kurumları demokratik yöntemle seçilen bir Parlamentodan, Üye Devletleri temsil eden bir Konseyden ve mevzuat hazırlama ve uygulama yetkisine sahip bir Komisyondan oluşmaktadır.²¹

Avrupa Parlamentosu, AB halklarının demokratik siyasi iradesini temsil eder. Avrupa Parlamentosu ulusal parlamentolarla benzer yetkilere sahiptir. Parlamentosun öncelikli amaçları kanun yapmak, bütçeyi kontrol etmek ve yürütme erkini denetlemektir. Parlamento'nun sorumluluklarından birisi yasa yapmaktır. Komisyon mevzuat önerilerinde bulunurken, Parlamento Avrupa Birliği Konseyi ile (veya Konsey tek başına) çok sayıda alanda mevzuat kabul eder.²²

Avrupa Birliği Konseyi, Üye Devlet temsilcilerinin ve genellikle bakanlarının biraraya geldiği ve 15 AB Üyesi Devletin doğrudan çıkarlarını ifade ettikleri ve taahhüt altına girdikleri organdır. Konsey Avrupa bütünleşme sürecinin tanımlanmasında temel rol oynar. Genellikle Bakanlar Konseyi olarak bilinen Konsey'in dünyada herhangi bir yerde eşdeğeri bulunmamaktadır: (bazen Parlamento ile birlikte hareket ederek) çok sayıda AB mevzuatı hakkında kesin karar alır. AB'nin siyasi amaçlarını belirler, Üye Devletlerin politikaları arasında eşgüdümü sağlar. Kendi aralarında ve diğer kurumlarla farklılıkları çözümler. Avrupa'nın geleceğinin belirlenmesinde en önemli kararlar Konsey tarafından alınmaktadır.²³

AB'nin politika oluşturma sürecinin merkezinde yer alan Komisyon, AB'nin

²¹ A.g.k. s. 8

²² **Avrupa Birliği Kurumları “Avrupa Bütünleşmesinin Anahtarı”**, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, Ankara, 2005, s.33.

²³ M. Şükrü Erdem, Sibel Mehter Aydın, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Ezgi Kitabevi Yayınları Bursa, 2003, ss. 18-19.

can damarıdır. Komisyon, mevzuat önerilerini hazırlar, AB politikalarını ve uluslararası ticareti yürütür. Birliğin kanun yapma süreci, üç kurum arasında etkin işbirliğine bağlıdır. Komisyon öneride bulunur, Parlamento tavsiyede bulunur ve Konsey bazen Parlamento ile birlikte karar verir. Bu nedenle, Komisyon önerisi olmadan Topluluk yasaları benimsenemez.

2.1.3. Avrupa Birliği Program ve Proje Yönetimi

AB'ne aday ya da katılmakta olan ülkelerdeki yardım programları, merkezi olmayan uygulama sistemine göre yönetilmektedir. Merkezi olmayan uygulama sistemi, proje yönetiminin (ihale, sözleşme ve ödemelerle ilgili işlemlerin), Avrupa Komisyonu denetiminde, ilgili ülkelerdeki yetkililere devredilmesini öngörmektedir. 2001 yılında, Türkiye'de de merkezi olmayan uygulama sisteminin kurulması kararından sonra, gerekli yapıların (Ulusal Yardım Koordinatörü, Merkezi Finansman ve Sözleşme Birimi Ulusal Fon) oluşturulmasıyla bu sisteme geçilmiştir. Avrupa Komisyonu, sözleşme yapma yetkisini, 2003'ün Ekim ayında Türkiye Hükümeti'ne devretmiş olup, bu sistem şu anda işler durumda bulunmaktadır.

2.1.4. Avrupa Birliği Fonlarında Kilit Yapılanmalar

AB'ne aday ya da katılmakta olan her ülkede Ulusal Fon kurulmuştur. Ulusal Fonlar, genellikle, Maliye Bakanlığı içinde kurulmakta ve Ulusal Yetkilendirme Görevlisi tarafından yönetilmektedir. Ulusal Fonlar, mali raporlar, Merkezi Finansman ve Sözleşme Birimi ile karşı taraf arasında imzalanan sözleşmeler çerçevesinde ayrılan fonların transferi ve iç mali denetim gibi yardım programlarının mali yönlerini denetlemektedir. Programları uygulamak için, her ülkede, Merkezi Finansman ve Sözleşme Birimi, programların teknik uygulamasından sorumlu olacak Bakanlıklar ve birimler adına, programlarla ilgili ihale, sözleşme ve ödeme işlemlerini yürütmektedir.²⁴

2.1.5. Avrupa Birliği Fonlarında Kilit Aktörler

Ulusal Yardım Koordinatörü, katılım süreciyle, fonların kullanımı arasında sıkı bir bağ kurulmasından sorumludur. Yıllık mali mutabakatların hazırlanmasından ve

²⁴ **Avrupa Birliği Yazı Dizisi**, Referans Gazetesi Yazı Dizisi (Devlet Bakanı Abdüllatif Şener), 03/11/2004 – 28/11/2004 tarihlerinde yayınlanmıştır.

programlamanın yapılmasından da, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ve ilgili bakanlıklarla işbirliği yapmak ve Avrupa Komisyonu'nun onayını almak koşuluyla, Ulusal Yardım Koordinatörü sorumludur.

Her ülkede hükümet tarafından atanan Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Ulusal Fon'u yönetir ve fonların mali yönetiminden sorumludur. Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Ulusal Yardım Koordinatörü'ne danışarak, Merkezi Finansman ve Sözleşme Birimi'ni yönetecek Program Yetkilendirme Görevlisini de atamaktadır. Program Yetkilendirme Görevlisi, Merkezi Finansman ve Sözleşme Birimi'nin uyguladığı programların, özellikle ihale, sözleşme ve mali denetimine ilişkin yönlerinin doğru biçimde uygulanmasından sorumludur.²⁵

Ulusal Yardım Koordinatörü, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ve bir Avrupa Komisyonu Temsilcisi'nden oluşan bir Ortak İzleme Komitesi kurulmuştur. Bu komite, yılda bir kez toplanarak, AB tarafından desteklenen tüm programları gözden geçirmektedir. Ayrıca, Ortak İzleme Komitesi, programların gidişatını incelemekte, katılım sürecindeki önceliklerle uyumunu gözden geçirmekte ve gerekirse, önceliklerin değiştirilmesini, fonların yeniden bu önceliklere göre düzenlenmesini tavsiye etmektedir. Ortak İzleme Komitesi'ndeki temsilcilerin yanısıra, bakanlıklar ve ilgili birimlerden temsilcilerin de yer aldığı alt komiteler ise, her programın gidişatını, bölümlerini ve sözleşmelerini ayrı ayrı incelemektedir. Bu alt komiteler, Ortak İzleme Komitesi'ne bağlıdır ve bu komitenin yıllık toplantısından önce , kapsamlı bir rapor hazırlamakla yükümlüdür.²⁶

Ulusal Mali Yardım Koordinatörü: Başbakanlık Genelgesi ile Avrupa Birliği ve ilişkilerden sorumlu Devlet Bakanı, Ulusal Mali Yardım Koordinatörü olarak görevlendirilmiştir. Katılım süreci ile topluluk mali kaynakları arasına ilişkiyi sağlamak ve topluluk kaynaklarının izleme ve değerlendirmesini yapmak, Ulusal Mali Koordinatörü'nün sorumluluğundadır. Ulusal mali Yardım Koordinatörü'nün görevleri;²⁷

- Topluluk mali yardımının katılım süreci öncelikleri ile ilişkilendirilmesi

²⁵ "Avrupa Birliği'nin Türkiye'de Desteklediği Programlar" ,Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği , 2003, Ankara, s. 10.

²⁶ Ali Bulaç, *Avrupa Birliği ve Türkiye*, Eylül Yayınları, İstanbul,2001, ss. 26-28.

²⁷ Nurettin Bilici, *Avrupa Birliği Mali Yardımları ve Türkiye*, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997, s. 42.

ve fonların sadece bu amaçla kullanılması için gerekli koordinasyonu sağlamak,

- Mali işbirliği kapsamında değerlendirilecek projelerin katılım ortaklığı belgesi ve ulusal programda yer alan öncelikler doğrultusunda yönlendirilmesini, seçilmesini, uygulanmasını ve izlenmesini sağlamak,

- Yıllık Finansman Protokollerini, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi ve ilgili Bakanlıklar ile bağlantılı olarak hazırlamak ve koordine etmek,

- Programların değerlendirmesini ve izlenmesini koordine etmektir.

Ulusal Mali Yardım Koordinatörü'nün sekreterlik hizmetlerini Avrupa Birliği Genel Sekreterliği yapmaktadır.

Ulusal Fon: Ulusal Fon, topluluk fonlarının aktarıldığı ve aynı zamanda yardımların muhasebesini tutan merkezi hazine birimidir. AB'nden sağlanacak mali yardımlar, Hazine Müsteşarlığı tarafından açılan ve yönetilen bir Ulusal Fon'da toplanır.²⁸

Ulusal Yetkilendirme Görevlisi: Başbakanlık Genelgesi ile Ekonomiden Sorumlu devlet Bakanı, Ulusal Fon'u yönetmek üzere Ulusal Yetkilendirme Görevlisi olarak atanmıştır. Ulusal Yetkilendirme Görevlisi'nin görevleri;

- Komisyon'dan mali kaynakların transferini talep etmek,
- Finansman Protokolü'nde geçen ulusal ve diğer mali kaynakların akışını sağlamak,
- AB mali yardımları için Avrupa Birliği tarafından kabul edilmiş bir raporlama sistemi oluşturmak,
- Finansman anlaşmasında belirlenen usule uygun olarak mali kaynakların Merkezi Finansman ve İhale Birimi'ne transfer etmektir.

Merkezi Finansman ve Sözleşme Birimi: Genelge ile Başbakanlık Proje Uygulama Birimi, Merkezi Finansman ve Sözleşme Birimi olarak görevlendirilmiştir. Bu birimin başkanı Program Yetkilendirme Görevlisi olarak tanımlanmaktadır. Program Görevlendirme Yetkilisi, Ulusal Yetkilendirme Görevlisi tarafından Ulusal Mali Yardım Koordinatörü'nün görüşü alınarak atanır. Merkezi Finansman ve Sözleşme

²⁸ Veysel Bozkurt, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Alfa Yayınları, İstanbul , 1997, ss. 22 -23

Birimi'nin başlıca görevleri;²⁹

- İhale açmak,
- İhaleleri sonuçlandırmak,
- AB fonlarının projeyi uygulayıcı kuruluşa aktarılması da dahil, projenin uygulanması ile ilgili tüm işlemleri yürütmektir.

Mali İşbirliği Komitesi: Mali İşbirliği ile ilgili olarak yürütülen çalışmalar arasında gerekli uyumu sağlamak üzere Mali İşbirliği Komitesi kurulmuştur. Mali İşbirliği Komitesi'nin başlıca görevleri;³⁰

- Mali işbirliği ile ilgili olarak yürütülen çalışmalar arasında gerekli uyumu sağlamak,
- Mali kaynakların kullanımında öncelikleri belirlemek,
- Saptanacak öncelikler kapsamında yıllık programlar hazırlamak,
- Mali kaynakların öncelikler doğrultusunda dağıtımını gözetmek,
- Mali işbirliği uygulamasını izlemek ve değerlendirmektir.

Mali İşbirliği Komitesi; Dışişleri Bakanlığı, Maliye Bakanlığı, Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı, Hazine Müsteşarlığı ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliği temsilcilerinden oluşur. Komiteye Ulusal Mali Yardım Koordinatörü veya görevlendireceği temsilcisi başkanlık eder. Komitenin sekreterlik hizmetleri Avrupa Birliği Genel Sekreterliği tarafından yürütülür.

Ortak İzleme Komitesi: Ortak İzleme Komitesi; Ulusal Yetkilendirme Görevlisi, Mali İşbirliği Komitesi ve Avrupa Birliği Komisyonu temsilcilerinden oluşur. Ortak İzleme Komitesi yılda en az bir kere toplanarak programları gözden geçirir. Komite'nin başlıca görevleri;³¹

- İzleme raporları kapsamında Finansman Protokolleri'nde yer alan

²⁹ “Avrupa Birliği'nin Türkiye’de Desteklediği Programlar” , Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği , Ankara, 2003, s.9.

³⁰ A.g.e., s.10.

³¹ “Avrupa Birliği'nin Türkiye’de Desteklediği Programlar” , Avrupa Birliği Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği , Ankara, 2003, s.11.

hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediğini incelemek,

- Belirlenen hedeflere ulaşılabilmesi için önceliklerde değişiklik, programlar arasında kaynak aktarımı ve gerekli hallerde program bazında ilave mali kaynak önerisinde bulunmaktır.

2.1.6. Avrupa Birliği Fonları ile İlgili Türkiye Temsilcilikleri

Avrupa birliği Fonlarından yararlanmak isteyen proje sahipleri, direkt olarak AB'ye başvuru yapamazlar. Türkiye'deki AB fonları ile ilgilenen temsilcilikler aracılığıyla fon talebinde bulunabilirler. Projelerini başvuru kurallarına uygun olarak hazırlayan proje sahiplerinin bilgi alabilecekleri ve başvuru yapabilecekleri AB Türkiye Temsilcilikleri;

- Devlet Planlama Teşkilatı
- Avrupa Birliği Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği
- Avrupa Birliği Genel Sekreterliği
- İlgili Bakanlıklar

2.1.7. AB Fonlarının Türkiye'de Ağırlıklı Olarak Kullanıldığı Alanlar

AB mali yardımları (hibeler), müktesebatın uygulanması amacıyla AB tarafından hazırlanan katılım ortaklığı belgesi dikkate alınarak, Türkiye tarafından hazırlanan Ulusal Program'daki önceliklere göre planlanmaktadır. Siyasi ve ekonomik kriterlerle, üyelikten kaynaklanan yükümlülükleri üstlenebilme yeteneği olarak ifade edilen Kopenhag kriterlerini detaylı olarak kapsayan Ulusal Program, ekonomiden sağlık ve tarıma kadar çok geniş bir alanı kapsamaktadır. Bu çerçevede AB mali yardımları toplumun her kesimini ilgilendirmektedir.³²

Mali yardım (hibe) programı, katılım ortaklığı belgesinde ifade edilen öncelikler çerçevesinde, Türkiye'nin AB üyeliğine yönelik çabalarına destek vermektedir. Katılım ortaklığı belgesi ve Ulusal Program belli dönemlerde gözden geçirilmektedir. Şu anda, katılım öncesi mali yardım programı, kurumsal yapılanma ve yatırıma destek olarak iki temel alanda yoğunlaşmaktadır.

---

³² Bilici, a.g.e. s. 26

Kurumsal Yapılanma, Türkiye'nin müktesebatı uygulanmasına yönelik faaliyetlerine destek vermekte; aynı zamanda, ekonomik ve sosyal uyum gibi alanlarda AB politikalarına uyumlu hale gelmesini desteklemektedir. Bu alandaki mali destek, merkezi, bölgesel ve yerel düzeyde kamu kurumlarının kullanımına açıktır. Demokratik uygulamalarının daha fazla geliştirilmesi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, kadın – erkek eşitliği ve azınlıkların korunmasına katkıda bulunmak için Sivil Toplum Kuruluşları'nın faaliyetleri de desteklenmektedir.

Yatırımlar, başlığı altında iki alanda destek verilmektedir. Birincisi, müktesebata uyum çerçevesinde, düzenleyici altyapının kurulması ve güçlendirilmesi için yapılan yatırımlardır. Düzenleyici altyapıya yönelik yatırım, ancak kesin bir hükümet stratejisinin varlığı söz konusu ise yapılmaktadır. İkincisi ise; ekonomik ve sosyal uyuma yönelik yatırımlara ayrılmaktadır. Burada, Türkiye'deki bölgeler arası eşitsizlikler ve Türkiye'nin ulusal geliri ile AB ortalaması arasındaki farklılığın önemi de dikkate alınmaktadır. Ayrıca AB üyesi ve aday ülkelerde sınır ötesi işbirliğine de destek verilmektedir.

2.1.8. Proje Sahiplerinin AB Fonlarından Yararlanma Koşulları

Avrupa Komisyonu'na doğrudan doğruya sunulan projelerin desteklenmesi mümkün değildir. Bir proje sahibinin AB fonlarından yararlanabilmesi için, söz konusu projenin konusunun, Türkiye ile Avrupa Komisyonu arasında yapılan yıllık programlama toplantılarında öncelikler arasına alınmış olması gerekir.³³ Herhangi bir projenin konusunun, yıllık programlamaya dahil edilmesi için ise, bu toplantılara katılan Avrupa Birliği Genel Sekreterliği'ne ya da ilgili bakanlıklara iletilmiş olmalıdır. Proje sahipleri ancak kendi alanlarında teklif çağrısı yapıldığında ya da ihale açıldığında fon almak için başvuruda bulunabilirler.

Avrupa Komisyonu ile Türkiye Hükümeti arasında kararlaştırılan programlar kapsamındaki teklif çağrıları, kamuya açık olarak yapılır. Sunulan projeler, teklif çağrısıyla birlikte yayımlanan kriterlere uygun olarak değerlendirilir (örneğin, kurumun ilgili alandaki deneyimi, projenin hedef sektörle olan bağlantısı, projenin desteklenmeye değer olup olmadığı vs). Bundan sonra en iyi projeler seçilir, kamuya

³³ Avrupa Birliği Sürecinde Yerel Yönetimler Zirvesi, Türk Belediyeler Birliği, Ankara, 2001, s. 24.

duyurulur ve finansman anlaşmaları imzalanır. KOBİ'ler ve Sivil Toplum Kuruluşları özellikle bu tür destekler kapsamında finanse edilmek üzere yenilikçi projeler ortaya koyabilirler.

Doğrudan Avrupa Komisyonu'na başvuru yapılarak projelere finansal destek sağlanması mümkün değildir. Projenin AB fon veya hibelerinden yararlanabilmesi için AB'nin Türkiye için hazırladığı Yıllık Programlara dahil edilmesi gerekir. Yıllık programa dahil edilebilmesi için projenin bir öneri olarak ABGS veya ilgili Bakanlık tarafından yıllık programların tespit edildiği veya tartışıldığı ortama taşınması gerekmektedir.

2.2. AVRUPA YATIRIM BANKASI'NDAN SAĞLANAN FONLAR

AYB, AB'nin finansman kurumudur ve yıllık 26 milyar euro tutarındaki kredi verme hacmi ile dünyanın en büyük bankasıdır. Görevi, AB Üyesi Devletler arasında ekonomik ve toplumsal bağlılığı ve dengeli kalkınmayı teşvik ederek Avrupa daha ileriye götürmektir. AYB, Avrupa kalkınma yardımı ve işbirliği politikaları çerçevesinde üçüncü ülkelerle imzalanan mali anlaşmaları da uygular.³⁴

AYB, AB'nin politika önceliklerini ve ekonomik işletmecilerin taleplerini gözeterek projelere yapılacak yatırım için uzun vadeli kredi verir. AYB, AB içinde çok çeşitli projeleri finanse eder.

AYB'nin bölgesel kalkınmaya yönelik finansmanı, genellikle AB'nin Yapısal Fonlarından ve Birleşme Fonundan sağlanan hibelerle el ele gerçekleştirilir. Bu nedenle, AYB yapısal destek programlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında Komisyon'la işbirliği yapar.³⁵

AB, AYB etkinliklerinin temel odak noktası olmakla birlikte, AYB, Birliğin üye olmayan Devletlerle işbirliği politikalarının finansal yönlerinin yürütülmesine de yardımcı olur. Banka, halihazırda aşağıdaki amaçlarla 100'den fazla ülkede faaliyette

³⁴ İsmail Aydoğuş, **Türkiye'nin Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Devlet Yardımları**, Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları, Afyon, 2000, ss. 19-20.

³⁵ Hüseyin Özgür, Bakir Parlak, **Avrupa Birliği Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler**, Alfa Yayınları, İstanbul, Ekim 2002, s.38.

bulunmaktadır³⁶:

- AB üyeliğine hazırlanan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde ekonomik kalkınma projelerini desteklemek,
- Sınır ötesi altyapı ve çevre projelerini teşvik etmek ve Akdeniz'de üye olmayan ülkelere üretici özel sektörü geliştirmek
- Barselona Konferansı'nda ortaya atılan Avrupa - Akdeniz Ortaklığı'nın kurulmasına katkıda bulunmak ve Orta Doğu barış sürecine katkıda bulunmak.

AYB'nın görevlerinden bölgesel gelişmeyle ilgili olan birkaçı şunlardır:

- Az gelişmiş bölgelerin gelişmesine yönelik projelerin finansmanı
- Kırsal kalkınmayı temin edecek projelerin finansmanı

Maastricht Antlaşmasıyla getirilen diğer bir görev de, şirketlerin modernleştirilmesi veya başka yeni üretim alanlarına kaydırılmasına ilişkin projelerin finansmanıdır.

Bu görevlerle AYB, ekonomik ve sosyal dengeyi gerçekleştirme yönünde krediler vermekte ve böylece kaynaklarının üçte ikisi Yapısal Fonların kapsamına giren alanlarda kullanılmaktadır.

2003 yılı verilerine göre 100 milyar Euro'luk bir sermayeye sahip olan AYB, en fazla 250 milyar Euro'ya kadar kredi açabilmektedir. AYB, Dünya kredi piyasalarında, AAA olan kredi notu sayesinde, en düşük faizle borç temin edebilmektedir. Bu nedenle, kar amacı taşımadığı da göz önüne alındığında, çok düşük faizle kredi açabilmektedir. Ayrıca, vade olarak da diğer kredi sağlayan kuruluşlara göre daha uzun vadeli kredi olanağı AYB tarafından üye ülkelere ve az da olsa mali yardım verilen üçüncü ülkelere sunulmaktadır.³⁷

Bankanın kredi sağladığı proje alanları enerji, altyapı, sanayiinin geliştirilmesi, çevrenin korunması ve yaşam kalitesinin iyileştirilmesi gibi sektörleri kapsamaktadır. Proje harcamalarının tümü AYB tarafından finanse edilmemekte, ilgili üye ülkenin de katkı sağlaması gerekmektedir.

³⁶ Avrupa Birliği Kurumları "Avrupa Bütünleşmesinin Anahtarı", Avrupa Birliği Türkiye Temsilciliği, Ankara, 2005, s.51.

³⁷ Gençkol, a.g.e. , ss.28-29

2.2.1.Yapısal Fonlar

Bu fonlar, AB'nin en önemli dayanışma mekanizmalarıdır. Yapısal fonlardan AB nüfusunun hemen hemen yarısı istifade etmektedir. 2003 yılına kadar bu fonlara aktarılan kaynaklar, Topluluk Bütçesi'nin yaklaşık % 43'üne ulaşmıştır.³⁸

Dezavantajlı bölgelere istihdam ve ekonomik kalkınma için yardım eden AB yapısal fonları, Avrupalılar arasında dayanışmanın başlıca araçlarıdır. Bu fonların mali kaynakları, başlangıçtan bu yana artmaya devam etmiştir.

Yapısal fonların amacı, AB'nin farklı bölgelerinde uygulanan projelere mali yardım sağlamaktır. Fonlar, birden çok yılı kapsayacak şekilde programlanır. Böylece, çeşitli Avrupa fonlarının koordine edilmesine imkan verilir ve ayrıca az gelişmiş bölgelerdeki büyümenin istihdam yaratılmasına ve Avrupa'nın bütününde sürdürülebilir gelişme gerçekleşmesi sağlanır. 2000-2006 yıllarına ait yeni program, yapısal fonların temel bir dayanışma rolü oynamaya devam edeceğinin vurgulandığı Gündem 2000 çerçevesinde kararlaştırılmıştır. Verimliliği arttırmak amacıyla, önemli reformlar devreye sokulmuştur; yeni program, yardımların daha az sayıda bölgede yoğunlaşmasını arttırmakta, fonların uygulanmasını basitleştirmekte ve onların verimliliğini ve gözetimini sıkılaştırmaktadır.

2.2.2. Yapısal Fonların Amacı

Yapısal fonların nihai amacı AB'yi oluşturan devletlerdeki ekonomik gelişme, yaşam standartları ve istihdam oranı farklılıklarını gidererek hep birlikte dengeli ve mümkün olduğunca eşit bir refah düzeyine erişmektir. Bu ise ancak birlik çapında bir dayanışmayla mümkündür. AB'yi bir arada ve istikrarlı bir topluluk halinde sürdürmek böyle mümkün olacaktır.³⁹

Yapısal fonlar tarafından sağlanan programlar çok yıllıdır. Programlar kalkınma stratejilerine temel teşkil etmektedirler. Stratejiler, komisyon tarafından tespit edilen ve tüm birlik için geçerli olan kurallar çerçevesinde, bölgeleri, üye ülkeleri ve komisyonu birleştiren bir ortaklık oluşturmaktadır. Çok yıllı programlar ekonomik ve

³⁸ Avrupa Birliği'nde KOBİ Destekleme Programları ve Diğer Teşvik Araçları, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Ankara, 1997, ss. 19-20

³⁹ Bilici,a.g.e. s.18

sosyal kalkınma bağlamında, altyapının gelişmesi, telekomünikasyon hizmetlerinin yaygınlaştırılması, firmalara yardım ve işçilerin eğitilmesi ve bilgi toplumunun araçlarını ve know-how'ını yaymak üzere faaliyet gösterirler. 1999 Berlin Avrupa Konseyi'nde kabul edilen 21 Temmuz 1999 tarih ve EC No: 1260 / 1999 sayılı Konsey Tüzüğü, yapısal fonlar için üç hedef belirlemiştir. Bu hedefler aşağıdaki gibidir:⁴⁰

1 – Az gelişmiş bölgelerin kalkınması. Yapısal fonların % 70'lik kısmı bu hedefe gitmektedir. AB nüfusunun % 22'si Hedef 1 kapsamına girmektedir.(*)

2 – Yapısal sorunları olan bölgelerin ekonomik ve sosyal olarak yeniden yapılanması şeklinde tanımlanan Hedef 2 için, yapısal fonların % 11,5'lik kısmı tahsis edilmiştir. AB nüfusunun % 18'i Hedef 2 kapsamındadır.(*)

3 – İstihdamın artırılması ve eğitim sisteminin modernize edilmesi şeklinde tanımlanan Hedef 3 için yapısal fonların % 12,3'ü ayrılmıştır. Hedef 3 kapsamında olan bölgeler, Hedef 1 bölgelerinin dışında kalan ve söz konusu tedbirlerin “arayı kapatma stratejileri”nin (catch up) bir parçasını oluşturduğu tüm AB bölgeleridir.(*)

Yapısal fonların nihai hedefi, projeleri finanse etmektir. Ancak, bir projeyi başlatan kişiler, yapısal fonlara dolaysız şekilde erişme imkanına sahip değildirler. O halde, ticaret odaları, KOBİ'ler, dernekler, yerel veya bölgesel yönetimler, vs. projelerini uygulamak için gelişme programları yoluyla mali yardım almaktadırlar.⁴¹

Gelişme programları, bir kaç yıl süreyle uygulanan, koordinasyonlu bir tedbirler setidir. Bu programlar, her zaman, bölgesel ve yerel yönetimler, ekonomik örgütler ve toplumsal ortaklar ile ortaklık içinde, ilgili üye devletlerce Avrupa Komisyonu'na teklif edilir. Söz konusu bölgesel ve yerel yönetimler, ekonomik örgütler ve toplumsal ortaklar, Avrupa Komisyonu tarafından kabul edilmelerini müteakip programları yönetirler. Her programa tahsis edilen bütçe, yerel olarak uygulanacak projeler için finansman temin eder. Bu demektir ki, yapısal fonlardan destek almak isteyenlerin ilgili ulusal veya bölgesel yönetime müracaat etmeleri gerekir.

2000 – 2006 mali perspektifinde, üye ülkelere yapısal fonlar kapsamında toplam yaklaşık 213 milyar Euro'luk bir mali yardım öngörülmektedir. Topluluk

⁴⁰ Gençkol a.g.e. , ss. 16 – 17

(*) Sayısal verilerde 2003 verileri dikkate alınmıştır.

⁴¹ Hakan Karabacak, Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği ve Proje Yönetimi Yaklaşımı, Maliye Bakanlığı, Ankara, 2004, ss. 32 - 35

bütçesinin yaklaşık üçte birine tekabül eden bu miktarın yaklaşık 18 milyar Euro'luk bir kısmı Uyum Fonu altında iken, geriye kalan 195 milyar Euro'luk kısım Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, Avrupa Sosyal Fonu, Balıkçılık Yönlendirme için Mali araç ve Avrupa Tarımsal Yönerme ve Garanti Fonunun Yönerme bölümü için sarf edilecektir.

2000 – 2006 döneminde yapısal fonlar için ayrılan kaynakların % 93,8'i yukarıda yazılan üç hedef (objective programmes) doğrultusunda, % 5,35'i belirli problemler için ortak çözümler geliştirmeyi amaçlayan topluluk girişimleri için kullanılmaktadır. Topluluk girişimleri şu kısımlara ayrılmaktadır:⁴²

Interreg III : Sınır - aşan (cross – border), uluslararası (transnational) ve bölgeler arası (interregional) işbirliği. ABKF tarafından finanse edilmektedir.

• **Urban II** : Geri giden kentsel alanlar ve kentler için sürdürülebilir kalkınma. ABKF tarafından finanse edilmektedir.

Tablo 2.2. 2000 – 2006 Mali Perspektifinde Yapısal Fonlar (Euro)

Yapısal Fonlar 2000 – 2006	213,00 milyar
Yapısal Fonlar	195,00 milyar
Öncelikli Hedefler	182,45 milyar
Hedef 1	135,90 milyar
Hedef 2	22,50 milyar
Hedef 3	24,05 milyar
Topluluk Girişimleri	10,44 milyar
Balıkçılık	1,11 milyar
Yenilikçi Eylemler	1,00 milyar
Uyum Fonu	18,00 milyar

Kaynak: Metin Gençkol, **Avrupa Birliği Mali İşbirliği Politikaları ve Türkiye, T.C.** Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No: DPT: 2679, 2003.

⁴² Mehmet Özel, **Avrupa Birliği'nde Bölgeselleşme ve Bölge Yönetimleri Sorunu**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 2004, Sayı:59, ss. 99 –126

- **Leader +** : Bölgesel girişimler yoluyla kırsal kalkınma. ATYGF – Yönverme tarafından finanse edilmektedir.

- **Equal** : İşgücü piyasasına erişimde eşitsizlik ve ayrımcılık ile mücadele. ASF tarafından finanse edilmektedir.

Bunlardan başka, Hedef 1 bölgeleri dışındaki balıkçılıkta yapısal uyum için yapısal fonların % 0,5'i ve kalkınma yolunda yeni fikirleri denemek ve teşvik etmeye yönelik yenilikçi hareketler için yapısal fonların % 0,51'i ayrılmıştır.

Hedefler kapsamında yapılacak yardımların hangi fonlardan karşılandığı Tablo 2.3.'de görülebilir.

Tablo 2.3. Yapısal Fonların Hedefleri ve Kaynakları

Hedef 1	Hedef 2	Hedef 3
ABKF	ABKF	ASF
ASF	ASF	
ATYGF - Yönverme		
BYMA		

Kaynak: Metin Gençkol, **Avrupa Birliği Mali İşbirliği Politikaları ve Türkiye**, T.C. Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No: DPT: 2679, 2003

1994 – 1999 döneminde yapısal fonlar kanalıyla desteklenecek projelerin belirlenmesinde kullanılmak üzere altı adet kriter veya hedef üzerinde durulmuştur. Bu kriterler yapısal fonların amaçlarını özetlemektedir:⁴³

1 - Az gelişmiş bölgeler

Bu kritere göre, bir ülkenin son üç yıldaki GSYİH ortalaması Topluluk Ortalaması'nın % 75'inden az ise yapısal fonlardan yardım alabilecektir.

Bu kriter kapsamında olan bölgeler, Avrupa Sosyal Fonu (ASF), Avrupa Tarımsal Yönverme ve Garanti Fonu (ATYGF) ve Balıkçılık Yönverme için Mali Araçlar (BYMA) fonlarından yardım almışlardır.

⁴³ Gençkol, **a.g.e.** ss.18-19

2 – Gerileyen sanayi bölgeleri ve alanları

Bu kriter kapsamına alınan bölgelerdeki toplam nüfus 60,4 milyondur. İlgili ülkeler, ABKF ve ASF'den yardım almışlardır.

3 – Uzun dönemde işsizlikle mücadele, emek piyasasından çıkarılan insanların ve gençlerin çalışma hayatına kazandırılması faaliyetleri ve kadın ve erkek için eşit istihdam imkanlarının teşvik edilmesi

Bu kriter kapsamında ASF gerekli yardımları sağlamaktadır.

4 – Sanayideki imalat sistemlerinin değişmesi ve değişen sanayilerde çalışanların yeni duruma uyumlarını sağlayacak faaliyetler

Bu kriter diğerlerine göre çok düşük bir seviyede kalmaktadır.

5a – OTP reformunun temelindeki tarımsal yapının düzeltilmesini hızlandırıcı faaliyetler ile balıkçılık sektörünün yapısal düzenlemelerinin modernizasyonunun teşvikine yönelik faaliyetler

5b – Kırsal kesim

Kırsal kesim tanımlamasını belirleyen kıstaslar şunlardır:

- İstihdamda tarımsal payın yüksekliği
- Tarım gelirindeki payın düşük oluşu
- Nüfus yoğunluğunun düşük olması ve / veya anlamlı bir nüfus azalışıdır.

Bu kritere giren bölgelere ABKF, ASF ve ATYGF – YB fonlarından kaynak aktarılmıştır.

6 – Çok düşük nüfus yoğunluğu olan bölgeler

Bu kritere göre, nüfusu sekiz kişi / kilometrekareden daha az olan bölgeler bu kriter kapsamına girmektedir. Yardımlar ABKF ve ATYGF – YB fonlarından yapılmıştır.

Yapısal fonlardan hangisinin hangi kritere tabi olduğu Tablo 2.4.'te gösterilmektedir.

Tablo 2.4. Yapısal Fonların Tabi Olduğu Kriterler

Kriter 1	ABKF	ASF	ATYGF - Yönverme	
Kriter 2	ABKF	ASF		
Kriter 3		ASF		
Kriter 4		ASF		
Kriter 5			ATYGF – Yönverme	BSMA
Kriter 5b	ABKF	ASF	ATYGF – Yönverme	
Kriter 6	ABKF	ASF	ATYGF – Yönverme	

Kaynak: AB Bölgesel Politika, Avrupa Birliği Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, 2000.

2.2.3 Yapısal Fonların Alt Başlıkları

2.2.3.1. Avrupa Topluluğu Yönverme ve Garanti Fonu (ATYGF)

1962 yılında kurulan fonun amacı, OTP'nin yürütülmesi için gerekli olan mali kaynakları sağlamaktadır. Bu fonun garanti kısmı, tarımsal üretimde meydana gelebilecek sorunları gidermek ve önleme, yönverme kısmı ise tarım sektöründe yapılması gereken yapısal değişimleri finanse etmekle görevlidir.⁴⁴

2.2.3.2. Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ABKF)

Bu fon, topluluk içindeki ekonomik ve sosyal olarak az gelişmiş bölgelerin kalkındırılması ve bu suretle topluluk bölgeleri arasındaki ekonomik gelişmişlik farklarını azaltmaya yönelik amaçlarla kurulmuştur.

Fon kapsamında finansmanı öngörülen proje alanları şunlardır:⁴⁵

- a) Devamlı istihdam yaratmayı veya devam ettirmeyi sağlayacak verimli yatırımlar
- b) Altyapı yatırımları
- c) Özellikle küçük ve orta boy işletmelerin faaliyetlerini destekleyerek,

⁴⁴ Karabacak, a.g.e., Maliye Dergisi, Mayıs - Aralık 2004, s. 27.

⁴⁵ ERGÜDER Can, **Avrupa Birliği Bölgesel Politikaları ve Yapısal Fonlar: Uyum Sürecinde Türkiye İçinde Bir Değerlendirme**, Dumlupınar Üniversitesi, Doktora Tezi, Kütahya, 2004, ss.43-44

mahalli potansiyellerin geliştirilmesine yönelik tedbirler

d) Yapısal fonların kullanılmasını düzenleyen kriterlerden 1'inci kriter kapsamındaki bölgelerde olmak şartıyla, eğitim ve sağlık yatırımları

e) Bölgesel gelişmeye katkıda bulunacak ve insan kaynaklarını geliştirecek ve işgücü piyasası ile ilişkili araştırma ve geliştirme faaliyetleri

f) Çevrenin korunmasına katkıda bulunacak altyapı yatırımları ve bölgesel gelişmeyle ilişkili verimli yatırımlar

g) Üye ülkelerin sınır bölgelerinin topluluk seviyesine yükseltilmesine yardımcı olacak faaliyetler

Bir üye ülkenin fondan yararlanabilmesi için, kişi başına GSYİH'si topluluk ortalamasının % 75'inden az olmamalıdır. Hali hazırdaki topluluk ortalamasının 22 bin Euro olduğu göz önüne alınırsa, ülke kişi başına GSYİH'nin 16500 Euro'dan az olmaması gerekmektedir.

2.2.3.3. Avrupa Sosyal Fonu (ASF)

Bu fonun amacı, topluluk içinde istihdamı kolaylaştırmak ve işçilerin coğrafi ve mesleki hareketliliğini artırmak ve ekonominin yeniden yapılanması sonucu ortaya çıkan sorunlara yardım etmektir.

2.2.3.4. Uyum Fonu

Fonun amacı, AB'nin en fakir ülkelerinde, çevre ve ulaşım ile ilgili projelere kaynak sağlamaktır. Bu bağlamda, bölgeler arası ekonomik ve sosyal dengesizlikleri gidermek ve geri kalmış bölgeleri hızlı bir şekilde diğer bölgelerle dengeye gelmesini sağlamaktır. Uyum fonu, satın alma gücü paritesine göre kişi başına GSYİH'si AB genel ortalamasının % 90'ından az olan bölgelerin istifadesine sunulacaktır.

2.2.4. AYB Projeleri ve Prosedürleri

Avrupa Yatırım Bankası Avrupa Birliği hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacak yatırımlara odaklanan ve projeye yönelik çalışan bir kurumdur.

Avrupa içinde kredi başvurusunda bulunan projelerin aşağıdaki bir veya birden fazla amaca katkıda bulunmasına dikkat edilmektedir.

- Ekonomik ve sosyal uyumun güçlendirilmesi, geri kalmış bölgelerin ekonomik gelişiminin desteklenmesi;
- İnsan sermayesinin gelişiminde kilit role sahip olan eğitim ve sağlık sektörlerinde alt yapı ve hizmetlerin geliştirilmesi;
- Ulaştırma, telekomünikasyon, enerji nakil ağları alt yapılarının birlik boyutu kapsamında desteklenmesi;
- Doğal ve kentsel çevrenin korunması ve geliştirilmesi;
- Güvenilir enerji arzının sağlanması, daha rasyonel enerji kullanımı, ithalatın çeşitlendirilmesi ve yerel kaynakların geliştirilmesi yönünde çaba gösterilmesi;
- Küçük ve orta büyüklükteki işletmelere kredi ve risk sermayesi ile mali destek verilmesi;
- Avrupa sanayiinin rekabet gücünün artırılması.

Avrupa Yatırım Bankası , AB üyesi olmayan ülkelere kendi kaynaklarından, Birlik ve üye devletlerin bütçelerinden uzun dönemli kredi ve risk sermayesi sağlayarak AB'nin kalkınma ve iş birliği politikalarını desteklemektedir. Avrupa Yatırım Bankası'nın yetki alanındaki bölgeler Merkez ve Doğu Avrupa ülkeleri, Avrupa-Akdeniz Ortaklık Programı ülkeleri, Afrika-Karayip-Pasifik ülkeleri, Asya ve Latin Amerika ülkeleridir.

Kredi başvuruları projenin ölçeği ile orantılı olarak doğrudan AYB'ye yapılabildiği gibi AB komisyonu ya da ilgili ülke aracılığıyla da yapılabilmektedir.

Yatırım maliyeti 25 milyon Euro'nun üzerinde olan büyük ölçekli projeler için AYB'ye başvurulmaktadır. Yatırım maliyeti 25 milyon Euro'dan az olan küçük ve orta ölçekli projeler için ulusal ve bölgesel düzeyde faaliyet gösteren AYB'nin aracı kurumları olan mali kuruluşlara veya bankalara global kredi başvurusu yapılmaktadır.

Global kredi başvuruları, aracı kurumlar tarafından Avrupa Yatırım Bankası'nın kriterleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmektedir. Proje değerlendirilmesi aracı kurumdaki bir mali analist, bir ekonomist ve bir mühendisten

oluşan ekip tarafından yapılmaktadır. Olumlu değerlendirme yapılmasının ardından karar, onay için AYB'ye iletilmektedir.

Avrupa Yatırım Bankası finansman süreci şu şekilde özetlenebilir:

- Banka yetkilileriyle proje sahibinin projenin genel bir değerlendirilmesini yapmak üzere bir araya gelmeleri,
- Bankanın ilgili birimlerinin projeyi teknik, ekonomik, mali ve çevresel açıdan değerlendirilmesi;
- İlgili birimlerin değerlendirilme raporları ışığında Yönetim Kurulu tarafından borç vermeye karar verilmesi,
- Mali ve hukuksal boyutları içeren borç ve garanti anlaşmalarının imzalanması,
- Borç verme ve ilerleme aşamalarında projenin takibi.

Bu prosedür işletilirken her projenin kendini has özellikleri dikkate alınır. Avrupa Yatırım Bankası bir banka olarak:

- Finanse ettiği yatırımların yürütülebilirliğin ekonomik, teknik, çevre ve mali açılardan değerlendirir,
- Her projeyi sonuçlanana kadar izler,
- Avrupa Birliği'nin finansal kurumu olarak Birlik içi ya da dışı olsun her projeyi bir sürece bağlar ve bu süreci takip eder,
- AB dışında gerçekleştirilen projelerde AB mevzuatının (acquis communautaire) transferini kolaylaştırır.

2.2.5. Proje Sahiplerinin AYB ile Temasa Geçmesi

Avrupa Yatırım Bankası Avrupa Birliği hedeflerinin gerçekleştirilmesine katkıda bulunacak yatırımlara odaklanan ve projeye yönelik çalışan bir kurumdur. Avrupa içinde kredi başvurusunda bulunan projelerin aşağıdaki bir veya birden fazla amaca katkıda bulunmasına dikkat edilmektedir.

- Ekonomik ve sosyal uyumun güçlendirilmesi, geri kalmış bölgelerin

ekonomik gelişiminin desteklenmesi;

- İnsan sermayesinin gelişiminde kilit role sahip olan eğitim ve sağlık sektörlerinde alt yapı ve hizmetlerin geliştirilmesi;
- Ulaştırma, telekomünikasyon, enerji nakil ağları alt yapılarının birlik boyutu kapsamında desteklenmesi;
- Doğal ve kentsel çevrenin korunması ve geliştirilmesi;
- Güvenilir enerji arzının sağlanması, daha rasyonel enerji kullanımı, ithalatın çeşitlendirilmesi ve yerel kaynakların geliştirilmesi yönünde çaba gösterilmesi;
- Küçük ve orta büyüklükteki işletmelere kredi ve risk sermayesi ile mali destek verilmesi;
- Avrupa sanayiinin rekabet gücünün artırılması.

Avrupa Yatırım Bankası , AB üyesi olmayan ülkelere kendi kaynaklarından, Birlik ve üye devletlerin bütçelerinden uzun dönemli kredi ve risk sermayesi sağlayarak AB'nin kalkınma ve iş birliği politikalarını desteklemektedir. Avrupa Yatırım Bankası'nın yetki alanındaki bölgeler Merkez ve Doğu Avrupa ülkeleri, Avrupa-Akdeniz Ortaklık Programı ülkeleri, Afrika-Karayip-Pasifik ülkeleri, Asya ve Latin Amerika ülkeleridir.

Kredi başvuruları projenin ölçeği ile orantılı olarak doğrudan AYB'ye yapılabildiği gibi AB komisyonu ya da ilgili ülke aracılığıyla da yapılabilmektedir.

Yatırım maliyeti 25 milyon Euro'nun üzerinde olan büyük ölçekli projeler için AYB'ye başvurulmaktadır. Yatırım maliyeti 25 milyon Euro'dan az olan küçük ve orta ölçekli projeler için ulusal ve bölgesel düzeyde faaliyet gösteren AYB'nin aracı kurumları olan mali kuruluşlara veya bankalara global kredi başvurusu yapılmaktadır.

Global kredi başvuruları, aracı kurumlar tarafından Avrupa Yatırım Bankası'nın kriterleri göz önünde bulundurularak değerlendirilmektedir. Proje değerlendirilmesi aracı kurumdaki bir mali analist, bir ekonomist ve bir mühendisten oluşan ekip tarafından yapılmaktadır. Olumlu değerlendirme yapılmasının ardından karar, onay için AYB'ye iletilmektedir.

Avrupa Yatırım Banksı finansman süreci şu şekilde özetlenebilir:

- Banka yetkilileriyle proje sahibinin projenin genel bir değerlendirilmesini yapmak üzere bir araya gelmeleri,
- Bankanın ilgili birimlerinin projeyi teknik, ekonomik, mali ve çevresel açıdan değerlendirilmesi;
- İlgili birimlerin değerlendirilme raporları ışığında Yönetim Kurulu tarafından borç vermeye karar verilmesi,
- Mali ve hukuksal boyutları içeren borç ve garanti anlaşmalarının imzalanması,
- Borç verme ve ilerleme aşamalarında projenin takibi.

Bu prosedür işletilirken her projenin kendini has özellikleri dikkate alınır. Avrupa Yatırım Bankası bir banka olarak:

- Finanse ettiği yatırımların yürütülebilirliğin ekonomik, teknik, çevre ve mali açılardan değerlendirir,
- Her projeyi sonuçlanana kadar izler,
- Avrupa Birliği'nin finansal kurumu olarak Birlik içi ya da dışı olsun her projeyi bir sürece bağlar ve bu süreci takip eder,
- AB dışında gerçekleştirilen projelerde AB mevzuatının (acquis communautaire) transferini kolaylaştırır.

2.2.6. AYB'na Sunulan Projelerin İncelenme Aşaması

Bir projenin AYB'nin kriterlerine uygun olması ve Banka'nın finans desteğinin katma değer sağlayabileceğinin görülmesi halinde:

- Kredi Kurulu proje sahibinin sunduğu dosya üzerinde tahkikata başlatır,
- Yönetim Komitesi projenin incelemenin yapılacağı konular hakkında bilgilendirir.
- İnceleme raporunu hazırlama üzerine ilgili tüm birimlerden oluşan bir inceleme komitesi kurulur.

- Prosedür Kredi Kurulu tarafından yürütülür. Projenin niteliğine göre bir mühendis ve/veya bir ekonomist Kredi Kurulu'nun projeden sorumlu yetkilisiyle projenin tüm boyutlarını ve Bankanın olası desteğini detaylı olarak görüşür.

2.2.7. Proje Sahiplerinin AYB'na Vermesi Gereken Bilgiler

Bankaya sunulan projelerle ilgili belgelerin formatı ve içeriği tamamen borç talep edenin sorumluluğundadır ve eğer isterse teknik, iç veya dış yardım olarak hazırlanabilir. Projelerin çeşitliliği bu evrakların standartlaştırılmasını güçleştirmektedir. Bu nedenle banka belirli bir format sunmamakta ve proje başvurusunda kesin standart kurallar uygulamamaktadır. Banka ilgili şirket veya kurumla yakın bir çalışma yaparak projenin hayata geçirilmesinden önce ve sonra çıkabilecek sorunları önlemeye çalışmaktadır.

Bankaya sunulacak belgelerin aşağıdaki bilgileri kapsamı gerekmektedir:

- Borç talep eden kurum hakkında genel ve hukuki bilgiler
- Teknik bilgiler (projenin genel ve teknik değerlendirilmesi, etüt bilgileri, yatırımların detaylı açıklaması)
- Çevre ile ilgili bilgiler (projenin çevreye etkileri, çevre ile ilgili ulusal ve uluslararası normlarla AB normlarına uygunluk konusunda alınan önlemler)
- Ekonomik bilgiler (özellikle piyasa, satışların organizasyonu, iş olanakları gibi alanlarda projelerin ekonomik açıdan ne ölçüde karlı olduğu)
- Mali bilgi

2.2.8. AYB'na Sunulan Bilgilerin İncelenmesi

Sunulan bilgilerin incelenmesinin ardından sonuçlar olumlu ise, banka yetkilileri projeyi detaylı değerlendirilmeye almaktadır. Bunu takip eden aşamada, Yönetim Komitesi finansman önerisini değerlendirerek kesin karar için Yönetim Kurulu'na göndermektedir.

Bankaya sunulan, üye ülkelerde gerçekleştirilecek projeler, görüşlerinin alınması için ilgili üye devlete ve komisyona gönderilir. Bu görüş finansman kontratını imzalanması için şarttır. Komisyon iki ay içinde görüşünü bankaya bildirir.

2.3. BÖLGESEL ÇEVRE MERKEZİ (REC) TARAFINDAN SAĞLANAN HİBELER

Merkezi ve Doğu Avrupa için Bölgesel Çevre Merkezi (REC), 1990 yılında Amerika Birleşik Devletleri, Avrupa Komisyonu ve Macaristan tarafından kurulmuş bağımsız uluslararası bir kuruluştur. Bugün, tarafsız ve kar amacı gütmeyen bir kuruluş olarak çalışan REC'in hukuki temeli, 28 ülkenin hükümetleri ve Avrupa Komisyonu tarafından imzalanmış bir tüzüğe dayanmaktadır.⁴⁶

REC, sürdürülebilir kalkınmanın çeşitli alanlarında çalışarak, paydaşlara çevre politikaları, biyoçeşitlilik, iklim değişikliği, yenilenebilir enerji, çevresel bilgi ve atık yönetimi gibi konularda etkin çözümler üretmeleri için destek vermektedir.

REC'in Merkez Ofisi, Macaristan'ın başkenti Budapeşte'nin Szentendre kasabasında bulunmaktadır ve 90 kişilik uluslararası bir ekibe sahiptir. Merkez ofisinin yanı sıra, REC'in 16 ülke ve 3 saha ofisinde toplam 100 kişinin üzerinde çalışanı bulunmaktadır.

REC'in en yeni ülke ofisi 27 Mayıs 2004 tarihinde Ankara, Türkiye'de resmi olarak faaliyete geçmiştir. REC Türkiye Ofisi'nin hukuki temeli, REC Sözleşmesi ve REC ile Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan İkili Anlaşmaya dayanmaktadır. REC Türkiye'nin kuruluşu 2004'te TBMM tarafından da onaylanmıştır.

Bölgesel Çevre Merkezi'nin Türkiye'de uygulanan programları dört ayrı şekilde uygulanır:

1. Kapasite Geliştirme Programı: Eğitim, çevresel öğretim, danışmanlık hizmetleri;
2. Çevresel Bilgi Programı: Çevresel bilgiye erişimi sağlamak, ağ yapılanması ve farklı sosyal paydaşlar arasındaki bilgi paylaşımını teşvik etmek;
3. Hibe Programları: Çevresel bilgi ortaklarını, özellikle STK camiasını desteklemek;

Kapasite Geliştirme Programı: Kapasite Geliştirme Programı'nın ana hedef kitesini kamu kuruluşları, yerel idareler ve çevre alanında çalışan sivil toplum

⁴⁶ Kamuran Reçber, **Avrupa Birliği Mevzuatı**, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa, 2003, s. 24.

kuruluşları oluşturmaktadır. Ayrıca, Kapasite Geliştirme Programı, medya, gençlik, eğitim kurumları, akademik kuruluşlar ve iş dünyası gibi diğer paydaşların özgül kapasite geliştirme gereksinimlerine de geliştirdiği özel programlar aracılığıyla cevap vermektedir.

Kapasite Geliştirme Programı kapsamındaki etkinlikler, çevresel paydaşların bu kapsamdaki ihtiyaçlarının belirlenmesiyle oluşturulmakta ve sürekli olarak değişen ihtiyaçlara göre uyarlanmaktadır. Bu çerçevede, Kapasite Geliştirme Programı her bir paydaş grubu için aşağıdaki hizmetleri sunmaktadır:

Kamu kuruluşlarına yönelik olarak;

- Türkiye'nin çevre sorunlarına çözüm üretmelerinde teknik destek vermek ve bu alandaki yeteneklerini geliştirmek üzere özel olarak tasarlanmış kurumsal kapasite geliştirme programları,

- AB çevre müktesebatının uyumlaştırılması sürecinde ilgili kurumlara destek vermek ve bu kurumları güçlendirmek amacıyla tasarlanmış teknik kapasite geliştirme programları düzenlenmektedir.

Yerel idarelere yönelik olarak;

- AB çevre müktesebatına giriş seminerleri,
- AB'ye katılım süreci bağlamında yerel düzeyde öncelikli konularda teknik eğitim programları,

- Yerel çevre eylem programları ve çevresel yatırımlar için finansman olanakları hakkında eğitimler verilmektedir.

Sivil toplum kuruluşlarına yönelik olarak;

- Sivil toplum kuruluşları ve taban örgütlerinden genç çevreciler için gençlik bursu programları,

- Stratejik planlama, proje tasarımı, proje döngüsü yönetimi, değerlendirme ve izleme eğitimlerini içeren kurumsal gelişim programları,

- Sivil toplumun çevre alanında eğitim kapasitesinin artırılmasını hedefleyen eğitimcilerin eğitimi programları düzenlenmektedir.

Eğitim programlarına ek olarak, Kapasite Geliştirme Programı çerçevesinde ayrıca;

- Proje ortaklıkları aracılığıyla çevre eğitimi girişimlerine destek verilmekte;
- Farklı paydaşlar için kapasite geliştirme ihtiyaç değerlendirme çalışmaları yapılmakta ve medya, eğitim ve sanayi gibi sektörlere yönelik programlar geliştirilmekte;
- REC hizmetlerinden yararlanan diğer kurum ve kuruluşlar tarafından yürütölen kapasite geliştirme programlarının oluşturulması ve uygulanmasında danışmanlık hizmetleri verilmektedir.

Çevresel bilgi Programı: REC Türkiye Çevresel Bilgi Programı çerçevesinde, çevresel bilgiye ulaşımı sağlamak ve Türkiye'deki çevresel paydaşların bilgi yönetimi kapasitelerini geliştirmelerine yardımcı olmak için çalışmalar yapılmaktadır. Program, bilgiye erişimi kolaylaştırarak, çevresel paydaşların karar verme sürecine katılımlarını desteklemeyi hedeflemektedir.

Programın genel amaçları:

- İnternet üzerinde, elektronik ortamda ve basılı malzemelerle çevresel bilgiye ulaşımı sağlamak;
- Farklı ilgi grupları arasında bilgi ağı oluşturulması ve bilgi alışverişini desteklemek ve,
- REC Türkiye için doğru halk ve medya ilişkileri oluşturmaktır.

Çevresel Bilgi Programı, kamu kuruluşları, yerel idareler, sivil toplum kuruluşları, iş dünyası, akademik kuruluşlar ve basın mensuplarını da içine alan çevresel paydaşların bilgi ihtiyaçlarını cevaplamaktadır.

Çevresel Bilgi Programı, iki ayrı talebi karşılayabilmek üzere;

- Çevresel bilgi alışverişi ve
- Yayınlar

olmak üzere iki farklı alanda çalışmaktadır.

Hibe Programları: REC Türkiye, esnek, güvenilir ve yetkin bir yönetim sistemi geliştirmiş olan REC'in hibe konusundaki deneyimine dayanarak, tarafsız ve adil bir hibe sürecini garanti altına alacak gerekli standart ve normları geliştirmektedir.

Hibe Programlarının hedefi, STK'lar ve yerel idareler başta olmak üzere, çevresel paydaşları, çevrenin korunması ve sürdürülebilir kalkınma alanlarındaki etkinliğini ve çalışma kapasitelerini artırmak amacıyla mali olarak desteklemektir. İlke olarak, Hibe Programları, Avrupa Birliği fonlarının, proje uygulama konusunda yerel idareler ve diğer paydaşlarla kurulacak ortaklıklar çerçevesinde, öncelikle STK'lara yönlendirilmesini sağlamayı hedeflemektedir.

Bu çerçevede, Hibe Programlarının amaçları aşağıdaki gibidir:

- Türkiye'de çevre alanında faaliyet gösteren STK'lar, yerel idareler ve diğer paydaşların faaliyetlerini ve proje uygulamalarını mümkün kılmak;
- Farklı paydaşlar arasındaki işbirliği yaklaşımlarını, ortak projeleri, faaliyetleri ve girişimleri finanse etmek suretiyle desteklemek;
- Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne katılım sürecine tüm paydaşların dahil edilmesini hızlandırmak.

Program, yerel idareler ve kayıtlı STK'ları, hazırlamış oldukları proje teklifleri üzerinden desteklemektedir. Kamu kuruluşları, iş dünyası ve diğer paydaşların, proje lideriyle birlikte proje ortağı olarak Programa başvurması özellikle teşvik edilmektedir.

REC Türkiye'nin, birbiriyle ilintili iki ayrı hibe planlaması aşağıda özetlenmektedir;

Küçük Hibeler – yerel STK'ları, kuruluş, teşkilatlanma ve proje geliştirme faaliyetlerinde desteklemek için planlanmıştır. STK'lara, teklif ettikleri projelerde, diğer STK'lar, yerel idareler gibi paydaşlarla ortaklık geliştirmeleri önerilmektedir. Uygun bulunan teklifler 10,000 Euro'ya kadar desteklenecektir.

Ulusal Hibeler – STK'ların ve yerel idarelerin, halkın bilinçlendirilmesi programları, kampanyalar ve forumlar da dahil olmak üzere ulusal önemdeki alanları konu alan projelerini desteklemek için planlanmıştır. Öncelik, ulusal düzeyde çarpan etkisi yaratabilecek ve REC Türkiye'nin hibe duyurularıyla uyumlu olarak seçilen

tematik alanlardaki projelere verilecektir. Öncelikli alanlar ve gereksinimler, STK'ların ve yerel idarelerin doğrudan girdilerine imkan verecek biçimde tasarlanmış bir "ihtiyaç analizi" çalışmasıyla belirlenmektedir.

Çok ortaklı yaklaşımlar özellikle teşvik edilirken, ortaklık girişimleri gerekli görülmektedir. Uygun bulunan teklifler 10,000 ila 50,000 Euro arasında desteklenecektir.

2.4 DÜNYA BANKASI'NDAN SAĞLANAN FONLAR

Dünya Bankası dünyadaki kalkınma yardımı kaynaklarının en büyüklerinden birisidir. Temel odak noktası, en yoksul insanlara ve en yoksul ülkelere yardım etmektir.

Dünya Bankası, Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin talebiyle bir proje geliştirir ve finansman sağlar. Projenin fizibilitesi ve kredinin kıymetlendirilmesini müzakereler, Yürütme Kurulunun onayı ve imza aşaması takip eder. Kredi Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylandıktan sonra yürürlüğe girer.

Dünya Bankası, Türkiye'de bugüne kadar 129 programı finanse etmiş ve toplam 15,5 milyar dolar kredi sağlamıştır.⁴⁷

Dünya Bankası'nın Türkiye'ye destek sağladığı ana konular; sosyal güvenlik ve kamu sağlığı, su tedariki ve kanalizasyon, çevre, tarım, inşaat, hukuk reformu, kamu sektörü yönetimi, enerji sektörü reformudur.

2004-2006 yılları için planlanan yardım programı, Hükümetin önceliklerine uygun olarak dört kalkınma teması üzerinde yapılandırılmıştır. Bunlar; sağlıklı bir makroekonomi ve yönetim, adil insani ve sosyal kalkınma, çekici bir iş ortamı ve bilgi, güçlü bir çevre yönetimi ve felaketi engellemedir.

Yerel yönetimler açısından bakıldığında, merkezi olmayan hizmet sunumunun iyileştirilmesi ve belediye reformunun uygulanmasına yardımcı olmak üzere desteğin planlandığı görülmektedir. Banka, yerel idarelerin güçlendirilmesi ve

---

⁴⁷ Ragıp Şahin, **Avrupa Birliği Bütçesi, Fonları ve Türkiye'nin Tam Üyeliği**, Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara, Ağustos 1998.

kentsel nüfusa daha iyi altyapı hizmetlerinin (su, yol, ulaşım, katı atık yönetimi vb.) sağlanması hedefi doğrultusunda yerel hükümet reform stratejisinin geliştirilmesi için Hükümet ile çalışmaktadır. Kentsel nüfus için belediye hizmetlerinin iyileştirilmesi çabalarını desteklemek üzere 2005 yılında **Belediye Reformu ve Hizmetler Projesi** öngörülmüştür. Bunun için önerilen tutar 250 milyon dolar* olup sözkonusu fon İller Bankası üzerinden kullanılacaktır. Proje onay aşamasında olup, önümüzdeki aylarda kredi anlaşmasının imzalanması beklenmektedir.⁴⁸

2.5 DÜNYA BANKASI'NIN TÜRKİYE MERKEZİ OLARAK İLLER BANKASI'NDAN SAĞLANAN FONLAR

Türkiye'de yerel hizmetlerin karşılanmasından birinci derecede sorumlu kuruluşlar olan belediyelere yardımcı olmak amacıyla 1945 yılında İller Bankası kurulmuştur.⁴⁹

İller Bankası'nın sermayesi başlangıçta 100 milyon TL. olarak belirlenmiştir. Ancak, yüklenmiş olduğu görevleri daha iyi yerine getirebilmesi amacıyla Bakanlar Kurulu Kararı'yla Banka'nın sermayesi birkaç kez yükseltilmiştir. En son 1992 yılında İller Bankası'nın sermayesi bir trilyon iki yüz milyar liraya yükseltilmiş olup bu sermaye Bakanlar Kurulu Kararı'yla iki misline kadar arttırılabilmektedir.⁵⁰

İller Bankası'nın görevi; yerel yönetimlere harita, imar planı, İçme suyu, kanalizasyon, yapı işleri gibi alt ve üstyapı tesislerinin yapılması için teknik yardım ve finansman sağlamaktır. Banka ayrıca yerel yönetimlere merkezi yönetim tarafından aktarılan gelirlerin dağıtımında veznedarlık görevi yapmaktadır. Bunun yanısıra AB kapsamında hazırlanan projeleri Dünya Bankası'ndan gelen kredilerle finanse etmek de, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne giriş sürecinde İller Bankası'nın üstlendiği görevler arasında yer almıştır.

İller Bankası'nın en önemli fonksiyonu kendi bünyesinde, belediyelerin projeleri için finansman sağlamaktır. Ancak proje finansmanı için yapılan incelemeler sonucunda Banka'nın kendi kaynaklarından sağladığı finansmanın, toplam finansman

⁴⁸ Çetik, a.g.e. ss. 61 - 64

⁴⁹ A.g.e. s. 4

⁵⁰ A.g.e. , ss. 21-23

içindeki payının yüzde 10-20'ler seviyesinde kaldığı görülmektedir. Geri kalan kısmın çok büyük bir bölümü Belediyeler Fonu'ndan, çok az bir bölümü ise belediye katkılarından sağlanmaktadır. Dolayısıyla Banka'nın yatırımların finansmanında sanıldığı gibi pek fazla bir katkısının olmadığı, finansman açısından merkezi hükümet fonlarına bağımlı bir kuruluş olduğu anlaşılmaktadır. Oysa İller Bankası'nın esas görevi yerel yönetimlere kaynak yaratmak olmalıdır. Bugünkü durumda Banka, merkezi hükümet fonlarıyla belediyeler adına yatırım yapan bir kuruluş olmuştur. Banka, kaynak yaratamaması nedeniyle yerel yönetimlerin kredi taleplerini karşılamamaktadır. Yerel yönetimler yatırımları için finansman sağlayan bir bankanın olmaması ve İller Bankası'nın bu görevini yerine getirmemesinden dolayı yeni arayışlar içerisine girmişlerdir. Son yıllarda belediyelerin dış borçlanmaya gitmeleri, tahvil ihraçları, banka kurma çalışmaları bu arayışın sonuçlarıdır.

Ancak günümüzde ülkemizin AB'ne giriş sürecinde olması İller Bankası'nı proje finansmanı konusunda daha aktif hale getirmiştir. İller Bankası Avrupa Birliği kapsamında üretilen projelere Dünya Bankası'ndan sağlanan kredilerin proje sahiplerine ulaştırılmasında önemli bir rol üstlenmiştir.⁵¹

2.5.1 Sosyal Riski Azaltma Projesi (SRAP)

Dünya Bankası, Türkiye'de Şubat 2001 ekonomik krizinin yoksul aileler üzerindeki etkilerini azaltmak ve gelecekte benzer riskler ile mücadele etme kapasitelerini arttırmak üzere 2002 – 2006 dönemini kapsayan Sosyal Riski Azaltma Projesini başlatmıştır. Projenin toplam tutarı USD 500 milyon olup, belediyelerin de katılabileceği yerel girişimler bölümü için ayrılan tutar toplam USD 134 milyon'dur.

2.5.2. Yerel Girişimler Bileşeni

Proje, bir Proje Koordinasyon Birimi oluşturmuş olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu tarafından yönetilmektedir.

Türkiye'nin yoksul kesimlerinin gelir elde etme ve istihdam fırsatlarını artırmaya yönelik çabalarının desteklenmesini öngören Yerel Girişimler kapsamında, yoksul insanlarımızın gelir ve hayat standardını yükseltebilmek amacı ile hazırlanıp

---

⁵¹ Aydoğuş, a.g.e. ss. 10 – 12

uygulanabilecek proje konuları beş başlık altında toplanmıştır.

Bunlar:

- 1.Yoksullar için gelir getirici küçük ölçekli projeler.
- 2.Yoksul ve işsiz gençler ile kadınlar için istihdama yönelik beceri kazandırma eğitimleri.
- 3.Toplum/topluluk yararına çalışmalar için geçici istihdam fırsatları.
- 4.Sosyal amaçlı merkezler aracılığıyla sokakta çalışan/yaşayan çocuklar, engelliler, yaşlılar ve yoksullara sağlanan düşük maliyetli sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılması.
5. Toplum kalkınmasına yönelik kapsamlı çalışma programlarıdır.

1. Yoksullar için gelir getirici küçük ölçekli projeler amaç ve kapsamı:

Gelir getirici küçük ölçekli projelerin amacı, yoksul birey veya hanelerin kendi geçimlerini sağlayacak işleri kurmaları (hayvansal üretim, tarımsal ürün işleme, el sanatları gibi), gelir elde etmeleri ve başlattıkları çalışmalarını uzun süre devam ettirebilmeleridir. Uygulanacak projelerin teknik ve ekonomik olarak yerel koşullara uygunluğu yanında, üretilecek ürün veya hizmetin yöresel satış ve pazarlama olanaklarının bulunması gerekmektedir. Gelir getirici projeler için kentsel ve kırsal kesimde yoksul birey ya da hane başına en fazla 3.000 ABD Dolarına eşit Türk Lirası tutarına kadar destek sağlanmaktadır. Kişisel limitleri geçmemek üzere, birden fazla kişinin bir araya gelerek uygulayacağı grup bazlı ortak projelerde, toplam bütçe 100.000 ABD doları eşdeğeri TL'yi aşmaz.

2. İstihdama yönelik beceri kazandırma eğitimleri:

Bu tür projelerin amacı, yoksul kadınlar ve işsiz gençlere düzenlenecek kısa süreli kurslarla çeşitli teknik ve sosyal beceriler kazandırılması ve bu kişilerin daha nitelikli iş bulmalarına katkı sağlanmasıdır. Eğitimlerde benzer konularda çalışma yapan kamu ve sivil toplum kuruluşları (vakıf, dernek, sanayi, ticaret ve esnaf odaları, kooperatif, birlik vb.) ile işbirliği yapılarak istihdam güvencesi sağlanmaya çalışılacaktır. Verilecek destek, eğitim süresince proje masraflarının karşılanması şeklinde olmaktadır. Katılımcı sayısına göre değişmekle birlikte, projelere sağlanacak

destek miktarı 50,000 ABD doları eşdeğeri TL'yi aşmayacaktır.

3. Toplum yararına çalışmalar için geçici istihdam fırsatları:

Toplum veya topluluğun ortak yararı için uygulanacak çeşitli projelerde ihtiyaç duyulan işgücünün kısa süreli istihdamla karşılanması, yoksul işsizlerin çalıştırılması ve bu kişilerin geçici de olsa para kazanıp aile geçimine katkı sağlaması amaçlanmaktadır. Toplum yararına yapılacak işler arasında içme-kullanma suyu temini, sulama sistemlerinin bakım ve onarımı, küçük ölçekli kanalizasyon-atık su arıtma, yol, park-piknik alanlarının temizliği ve onarımı, ağaçlandırma, erozyon önleme, aşılama, ilaçlama, budama, doğal kaynakların korunması-geliştirilmesi vb. işler sayılabilir. Bu kapsamda istihdam edilecekler için ödenecek ücret, kişi başına 3.000 projelerin toplam bütçesi ise, 75.000 ABD doları eşdeğeri TL'yi aşmayacaktır. Projelerin bütçelerinde malzeme, ekipman ve diğer girdilere ayrılan pay %30'u geçmeyecektir. İstisnai durumlarda daha yüksek orandaki malzeme, ekipman talebi Yürütme Kurulunca değerlendirmeye alınacaktır.

4. Sosyal alt Yapı ve Hizmet Merkezlerinin Kuruluş ve Geliştirilmesi :

Bu kapsamda sokakta çalışan/yaşayan çocuklar, engelliler, yaşlılar, korunmasız kadın ve erkekler, işsiz gençler ve yoksullara sağlanan düşük maliyetli sosyal hizmetlerin yaygınlaştırılması için toplum veya sosyal amaçlı merkezler kurulması yada mevcut merkezlerdeki programların çeşitlendirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamdaki tüm projelerde öncülüğün sivil toplum kuruluşları ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) tarafından yapılması beklenmektedir. Sosyal hizmetler projelerine verilecek destek miktarı 200,000 ABD doları eşdeğeri TL'yi aşmayacaktır.

5. Toplum kalkınmasına yönelik kapsamlı çalışma programları:

Daha geniş alanlarda "bütüncül yaklaşımla" birbirini tamamlayıcı gelir-üretim, eğitim-beceri geliştirme, altyapı, sosyal hizmet ve çevresel projeler geliştirilen bir program çerçevesinde birlikte uygulanabilecektir. Yerel girişimlere yeni eklenen bu bileşen kapsamında, uygulanacak tekil projelerin tutarı yukarıda belirtilen limitleri aşmayacak ve programın toplam bütçesi ise, 500.000 ABD doları karşılığı TL'yi geçmeyecektir.

2.5.3. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı 1950'lerden bu yana Türkiye'de Demokratik Yönetim, Kalkınma ve Yoksulluğun Azaltılması konularında, çeşitli Hükümet Kurumları, Sivil Toplum Kuruluşları, İş Dünyası ve diğer ulusal ve uluslararası kurumlarla işbirliği yaparak faaliyette bulunmaktadır. 1986 yılından bu yana 80'in üzerinde program ülke çapında uygulanmıştır. Son yıllarda UNDP'nin Türkiye öncelikleri 4 ana insani gelişim konusunda odaklanmaktadır: iyi yönetim, yoksullukla mücadele, çevre ve cinsiyet. Buna ek olarak, UNDP krize ve felaketlere karşı hareket konularında da aktif rol oynamıştır.⁵²

Söz konusu alanlarda uygulanmakta olan ve yerel yönetimlerin de dahil olduğu programlardan bazıları şöyledir: Demokratik Yönetişim alanında Yerel Gündem 21 ve buna bağlı yürütülmekte olan Yalova e-yönetim pilot projesi; Yoksulluk alanında GAP Bölgesinde Sosyo-Ekonomik farklılıkların Azaltılması Projesi, Güneydoğu Anadolu Kalkınma Projesi ve Çevre alanında GEF – Global Çevre Olanacağı Programı.⁵³

2.5.4. Türkiye'de Yerel Gündem 21 (YG 21) Programı

Türkiye'deki UNDP (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı) 1997'den bu yana, yerel idareler alanında ulusal ortaklarıyla, IULA-EMME (Uluslararası Yerel İdareler Birliği, Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölümü) tarafından koordine edilip uygulanan Yerel Gündem 21 Programı aracılığıyla birlikte çalışmaktadır. Yerel Gündem 21 Programının genel amacı; sivil toplumun karar verme sürecinde etkin katılımını sağlayarak ve yerel yatırımlara etki ederek, yerel yönetimlerin güçlendirilmesidir.

Bu program Türkiye'de, kamu kuruluşları, yerel idareler ve sivil toplum kuruluşları'nın yerel karar verme sürecinde bir üçlü oluşturduğu yeni bir yerel yönetim modeli geliştirilmesini sağlamıştır.

⁵² Ruşen Keleş, **Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler**, Türkiye Belediyeler Birliği ve Konrad Vakfı Yayını, Ankara, 1999, s. 47.

⁵³ Didar Kedik, **Avrupa Birliği ve Türkiye'de Bölgesel Politikaya Yönelik Devlet Yardımları**, Anadolu Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2003, ss. 54-55.

2.5.4.1. YG 21 Programının Amacı ve Kapsamı

Yerel Gündem 21 Yerel Projeler Program Desteği, ‘‘Türkiye’de Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla Binyıl Bildirgesi ve Sürdürülebilir Kalkınma Konusunda Dünya Zirvesi (WSSD) Uygulama Planı’nın Yerelleştirilmesi’’ projesi kapsamında lanse edilmiştir. Proje, YG 21 prosedür ve mekanizmalarının kurumsallaştırılmasına destek olmak üzere Yerel Gündem 21 Programının 3. Fazı olarak hazırlanmıştır.

YG-21 Programı altında desteklenmek üzere seçilecek projelere proje başına max. \$ 30.000 katkı sağlanacaktır.⁵⁴

2.5.4.2. YG 21 Programının Yönetim Düzenlemeleri

Yerel Gündem 21 Program şemsiyesi altında, IULA-EMME (Yerel Gündem 21 Programının 1997’den beri uygulayıcısı olarak), UNDP-Türkiye ile yakın işbirliği ve koordinasyon içinde YG 21 Programını yürütecektir.

IULA-EMME, YG-21 Programının etkin yürütülmesini sağlamak için bir YG-21 Kordinatörü görevlendirecektir.

2.5.4.3. YG 21 Programına Başvurabilecek Taraflar

YG 21 , yerel idareleri altında Yerel Gündem 21 prosedürü başlatan tüm katılımcı platformlara açıktır.

Programa sunulacak projelerin birden fazla ortaklı, özellikle de YG 21 prosedürüne uygun olarak kurulmuş Şehir Konseyleri (yada benzer isimler altında kurulmuş yerel seviyede katılımcı platformlar), Kadın ve Gençlik Konseyleri ve savunmasız gruplara yönelik katılımcı mekanizmalar tarafından geliştirilmiş projeler olması beklenmektedir.

Başvuracakların proje tekliflerini, o şehirdeki YG 21 Genel Sekreterlikleriyle yakın ilişki ve işbirliği içinde hazırlamaları beklenmektedir. YG 21 Genel Sekreterlikleri, kendi şehirlerindeki proje başvurularını inceleyecek, kendi karar

⁵⁴ **Avrupa Birliği ve Yerel Yönetimler**, Uluslar arası Seminer (Türkiye Belediyeler Birliği – Hollanda Belediyeler Derneği), Ankara, 2003.

verme mekanizmalarına göre değerlendirecek ve her başvuru dönemi için max. 3 proje teklifini YG 21 Kordinatörüne yönlendirecektir.

2.5.4.4. YG 21 Projelerinin Süresi

Tüm AB Programlarında olduğu gibi YG 21 Programında da proje teslimi için belirli bir süre bulunmaktadır.

YG 21 programı kapsamında sunulacak projelerin başlangıçtan bitişe kadar max. 12 ay süreli olması beklenmektedir.⁵⁵

2.5.4.5. YG 21 Programının Öncelikli Başlıkları

YG 21 Programı genellikle sosyal yönü ağır basan bir program olduğundan dolayı, proje hazırlama aşamasında aşağıdaki konulara ağırlık verilmelidir:

- 1: Şehirlerde yoksulluğun azaltılması
- 2: Şehirlerde yaşam kalitesinin yükseltilmesi
- 3: Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması

2.5.4.6. Hibe Miktarı ve Yerel Katkılar

YG 21 programı altında desteklenecek projeler için hibe miktarı, her bir proje için USD 5.000'dan az ve USD 30,000'dan fazla olamaz.⁵⁶

Başvuruda belirtilen Proje ortaklarının hibe fonlarına ek olarak bir miktar yerel katkı yapmaları beklenmektedir. (talep edilen toplam hibe miktarının en az % 10'u tutarında bir katkı beklenir).

Nakit katkılara ilaveten (veya yerine), proje ortakları tarafından sağlanacağı belirtilen aynı katkıların içeriği ve kapsamı da başvuru değerlendirme sürecinde dikkate alınır.

2.5.4.7. YG 21 Projeleri için Başvuru ve Seçim Süreci

- YG 21 tarafından desteklenecek projelerin başvuru ve seçim süreci

⁵⁵ Yeşeren Elçin Arıkan, **Bütünleşen Avrupa'da Yerel Yönetimler**, Görüş Dergisi, Mart 2004, ss. 46-59.

⁵⁶ Özcan, a.g.e. , sunum

aşağıda özetlenmiştir:

- FAZ 1: Proje tekliflerinin başvuranlar tarafından hazırlanması ve YG 21 Kordinatörüne belirtilen süre içinde ulaştırılması.
- FAZ 2: YG 21 Kordinatörüne belirtilen son tarihten önce teslim edilen proje tekliflerinin, YG 21 Değerlendirme Komitesi tarafından ön seçime tabi tutulması.
- FAZ 3: Ön seçimle belirlenen uygun proje tekliflerinin değerlendirilmesi, Program tarafından desteklenecek projelerin YG 21 Seçim Komitesi tarafından belirlenmesi.
- FAZ 4: Seçilen projelerin uygulanması, ilgili raporların hazırlanması, proje izleme ve değerlendirme süreci.

2.5.4.8. YG 21 Proje Başvurularının Hazırlanması

YG 21 tarafından desteklenecek proje tekliflerinde aşağıdaki bilgiler yer almalıdır:⁵⁷

- Başvuru Mektubu: Başvuru mektubu, sunulan projenin kısa bir özetini içermelidir.
- Proje Teklifi: Değerlendirmeye baz oluşturacak Proje Teklifi, uygun formatta hazırlanmalı ve başvuru mektubu ile birlikte ilgili YG 21 Genel Sekreterliğine sunulmalıdır.
- Araştırma Formu: Araştırma Formu, yine uygun formatta tamamlanmış olmalı ve başvuru mektubuna eklenmelidir. Araştırma Formu olmayan başvurular kabul edilmeyecektir.

Proje Teklifleri kılavuzda belirtilen YG 21 Kordinatörlüğü adresine gönderilmelidir.

---

⁵⁷ “AB ve Dünya Bankası İhaleleri”, İller Bankası Seminer Notları, Nisan 2005, Ankara.

2.6. BELEDİYELERE AB ÜYE ÜLKELERİ İLE İKİLİ İŞBİRLİĞİNDEN SAĞLANAN FONLAR

2.6.1. Türk-Alman İşbirliği Programı

Almanya ve Türkiye bir çok alanda yakın bir işbirliğini sürdürmektedirler. Ekonomik işbirliği alanında 60'lı yıllardan bu yana önemli projeler gerçekleştirilmiştir.

1958 yılından 2005 yılına kadar yaklaşık 4 milyar Euro tutarında düşük faizli kredi veya bağış kullanıma sunulmuştur. Teknik İşbirliği çerçevesinde toplam hacmi yaklaşık 273,5 milyon Euro'ya ulaşan 150 adet büyük ve küçük ölçekli proje gerçekleştirilmiştir.

İkili ekonomik işbirliğinin sürmekte olan ve planlanan programı, Alman tarafının, hacmi yaklaşık 460 milyon Euro tutarını aşan bir finansmanı kapsamaktadır.(*). Türk tarafının bu ortak projelere sağladığı katkı da ilave edildiğinde, proje hacmi yaklaşık ikiye katlanmaktadır.

Ortaklaşa kararlaştırılan yürürlükteki proje programı 5 yıllık kalkınma planlarında belirlenen hedefleri desteklemekte ve atık suyla katı atıkların bertaraf edilmesine yönelik altyapının geliştirilmesi ve istihdamın geliştirilmesi alanlarında yoğunlaşmaktadır. Projeler bunun ötesinde bölgesel farklılıkların azaltılmasına ve yerel yönetimlerin mevcut altyapıyı ekonomik ve teknik açıdan işletebilecek duruma gelmelerine katkıda bulunmaktadır.

Türk-Alman işbirliği programı Türkiye'nin AB adaylığına uygun olarak şekillendirilmektedir ve Almanya'nın Avrupa Birliği üyeliğine giden yolda Türkiye'ye verdiği desteğin bir ifadesidir. Bu bağlamda Almanya'nın katkıları Avrupa Birliği'nin önlemleriyle koordinasyon sağlanarak gerçekleştirilmektedir.

Ekonomik işbirliği genel olarak Almanya'nın dünyadaki barış ve istikrara yönelik politikasının önemli bir unsurudur.

2.6.1.1. Türk – Alman İşbirliği Programının Yöntemi

Türkiye, Almanya'nın ikili işbirliğinde ağırlıklı bir ülke konumundadır.

Programın içeriği yıllık görüşmelerle hükümetlerarası müzakereler sırasında

geliştirilmektedir.

2.6.1.2. Türk – Alman İşbirliği Programının Amacı

Türk – Alman İşbirliği programının temel amacı şu şekildedir:

- Türk Hükümeti'nin siyasi hedeflerinin ve planlanan reformların desteklenmesi.
- İşbirliği projelerinin daha yoksul illerde yoğunlaştırılmasıyla bölgesel dengesizliklerin giderilmesi.
- Proje programının ağırlıklı olarak aşağıdaki konulara yönelmesi: Belediyelerin çevreye uyumlu şekilde gelişmesi (atık su arıtma tesisleri, katı atık depolama tesisleri, kurumlara nitelik kazandırılması), küçük ve orta ölçekli işletmelere kredi sağlanarak istihdamın geliştirilmesi ve gelir getiren önlemler. (Ağırlıklı alanların geliştirilmesiyle katkılar daha etkin bir şekilde kullanılabilen ve katkıda bulunan diğer kurumlarla koordinasyon kolaylaşmaktadır.)
- Özellikle Belediyelerin idare ve icra kapasitelerinin güçlendirilmesi suretiyle Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne hazırlığının desteklenmesi.
- Katkıda bulunan diğer kurumlarla (AB Komisyonu, Dünya Bankası, BM kurumları) yakın bir koordinasyonun sürdürülmesi.
- Özel sektörün, yatırımlar çerçevesinde mali katkıda bulunmasıyla daha yakın bir işbirliğini kazanmak için araçların sağlanması.

2.6.1.3. Türk – Alman İşbirliğinin Dayandığı Alanlar

Almanya'nın ekonomik işbirliği iki büyük alana ayrılmaktadır. Bunlar ikili işbirliği ve çoktarafli işbirliğidir.

İkili işbirliği çerçevesinde Alman Hükümeti kalkınmada öncelikli yatırımlar için, ya %60'i bağış olmak üzere düşük faizli kredi olarak, ya da tümü bağış olarak sermaye sağlamaktadır (Mali işbirliği). Alman Hükümeti Yeniden Yapılanma Kredi Kurumu'nu (Kreditanstalt für Wiederaufbau - KfW) projelerin denetlenmesi ve Türk partnerlerle birlikte uygulanması konusunda görevlendirmektedir. Türkiye'de Mali

işbirliği projelerine örnek olarak, Keban Barajı ve Ankara Merkezi Atık Su Arıtma Tesisi, İçme Suyu Dağıtımı ve Biyogaz Enerji Santrali gösterilebilir.

Teknik işbirliği kapsamında teknik, ekonomik ve organizasyona ilişkin bilgi ve deneyimlere yönelik danışmanlık hizmetleri verilmektedir. Alman Hükümeti Almanya'nın projelere sağladığı katkının koordinasyonu ile genelde Hükümet'e bağlı Alman Teknik İşbirliği Kurumu'nu (Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit GmbH - GTZ) görevlendirmektedir. Türkiye'de Teknik İşbirliği projelerine örnek olarak; "Farklı Yerleşim Yerlerinde Yerel Yönetim Hizmetlerine Nitelik Kazandırılması" projesi (Proje uygulayıcısı: Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü), "Diyarbakır Amme Hizmetleri Kuruluşu olan DISKI'nin Teşviki" projesi, "Erzurum'da Çevreye Zarar Vermeyen Belediye Hizmetlerinin Geliştirilmesi" projesi ve proje uygulayıcıları arasında Erzurum Büyükşehir Belediyesi ve Ulusal Enerji Tasarruf Merkezi'nin yer aldığı "Enerji Etkinliği'nin Teşvik Edilmesi" projesi sıralanabilir.

İlke olarak, işbirliği projelerinde hem Türk hem Alman tarafı olmak üzere her iki partner anlaşarak katkıların bir kısmını üstlenir. Genelde mahallinde finanse edilecek giderleri Türk tarafı üstlenir.

Projelerin teşviki için verilen meblağların ödenme şekli: Her bir proje için, Alman tarafındaki uygulayıcı kuruluşlar tarafından partner tarafın belirlediği kuruluş ile işbirliği içersinde hazırlanan, ayrıntılı bir planın sunulması gerekmektedir. Bunun ardından teşvikler, mali işbirliği kapsamındaki yatırım projeleri söz konusu olduğunda, projenin gelişimine göre KfW aracılığıyla, gerekli çalışmaları yapan kuruluşlara verilir. Teknik işbirliği kapsamında ise, projeyi üstlenen kuruluşa, GTZ aracılığıyla, üzerinde somut olarak anlaşmaya varılan personel ve malzeme için finansman sağlanır.⁵⁸

Bir Türk-Alman Projesinin uygulama planı nasıldır: Alman tarafındaki uygulayıcı kuruluşlar (örneğin KfW, GTZ), Türk Hükümeti ile ortak belirlenen bir proje partneri ile birlikte çalışırlar. Projenin türüne göre, bu bir belediye, belediyeye bağlı bir işletme, devlet dairesi veya örneğin bir sivil toplum örgütü olabilir. Proje partnerinin uygun olup olmadığı, projenin incelenmesi çerçevesinde araştırılır. Mali ve teknik işbirliğinin yanı sıra personele yönelik işbirliği, özel sektörün

⁵⁸ A.g.e., Türk Belediyeler Birliği, 2001, s.26.

gelişmesine katkı, doğal afetlerde destek gibi çeşitli işbirlikleri de gerçekleştirilmektedir.

İki devlet arasındaki ikili işbirliğinin yanısıra Almanya, Türkiye’de ekonomik işbirliği önlemlerini uygulayan diğer devletlerarası ve uluslararası kurumlar çerçevesinde de önemli katkılarda bulunmaktadır. Almanya katkı sağlayan en önemli ülkelerden biri olarak Avrupa Birliği’nin yardımlarının yaklaşık %28’ini finanse etmektedir ve destek programlarının dolaylı olarak üye ülkeler kanalıyla finanse edildiği Dünya Bankası ve Uluslararası Para Fonu’nun üçüncü büyük hissedarıdır.⁵⁹

2.6.2. Türkiye – Hollanda İşbirliği (MATRA Programı)

'MATRA' “Toplumsal Dönüşüm”ün Hollandaca kısaltmasıdır. Program, Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinde demokratik anayasal devletler doğrultusunda geçişin desteklenmesi üzerinde yoğunlaşmaktadır. Başlangıçta MATRA sosyal alanlarda etkin olan Orta ve Doğu Avrupa’daki hükümet dışı kuruluşların ve yerel yetkililerin etkinliklerini destekliyordu. Bu etkinlikler devlet kurumları ve yurttaş kuruluşları içindeki değişim sürecini harekete geçirmeli ve aralarındaki ilişkiyi teşvik etmelidir. Bu şekilde MATRA Programı iyi yönetim, demokratik vatandaşlık ve sivil toplumun güçlendirilmesine değerli bir katkıda bulunmaya çalışmıştır. Bu tür bir destek halen daha devam etmektedir.

1998 yılından itibaren Matra katılım öncesi program çerçevesinde Avrupa Birliği’ne katılım için aday olan ülkelerdeki merkezi yetkililere de MATRA Programı’ndan destek sağlanmaya başlanmıştır. Temmuz 2000’de Hollanda Hükümeti, Türkiye’yi de MATRA Programı’ndan yararlanabilecek ülkeler listesine dahil etme kararı almıştır. Bu karar, Avrupa Birliği Konseyi’nin Aralık 1999’da Türkiye’nin Avrupa Birliği üyeliğine adaylığı hakkında verdiği karar üzerine alınmıştır. MATRA Katılım Öncesi Programı’na ilişkin mutabakat zaptı 30 Ekim 2000’de imzalanmıştır.

2.6.2.1. MATRA Programının Proje Konuları

MATRA Programı 9 enstrümanı içermektedir: Matra Katılım Öncesi Programı, İyi Yönetişim ve Sivil Toplum Matra Projeleri Programı, Matra Küçük

⁵⁹ H. Karabacak, **a.g.e.**, Maliye Dergisi, Mayıs Aralık 2004.

Ölçekli Elçilik Projeleri Programı (KAP), Matra Küçük Yerel Etkinlikler Programı (KPA), Matra Uluslararası Doğa Yönetimi Programı (PIN), Matra Çok Taraflı Programı, Matra Katkı Programı, Matra Eğitim Programı, Matra Siyasi Partiler Programı . Ancak sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimler için MATRA Programı'nın MATRA Projeler Programı ve MATRA KAP Programı olmak üzere iki enstrümanı kullanılabilir. ⁶⁰

“MATRA Projeler Programı” için Hollanda’da yerleşik bir partnerle işbirliği gerekmektedir. Proje finansmanı için Hollanda Dışişleri Bakanlığı’na sadece bu partner başvurabilmektedir. “MATRA KAP Programı”nda ise işbirliği koşulu aranmamaktadır. STK’lar, yerel otoriteler, eğitim kurumları vb. Ankara’daki Hollanda Büyükelçiliğine yada İstanbul’daki Hollanda Konsoloslukuna direkt başvuru yapabilirler.

MATRA Proje Programı ve MATRA KAP Programı mevzuat ve kanun, kamu yönetimi/kamu düzeni/polis, çevre/STK, eğitim, konut, bilgi/medya, sanat, sağlık, sosyal politika, insan hakları/azınlıklar gibi konuları içermektedir.

Proje içeriğinin ve yaklaşımının MATRA hedeflerine uyması gerekmektedir. Proje çoklu demokratik topluma yönelik toplumsal değişimi hedeflemeli, daha güçlü ve çeşitli bir sivil topluma katkıda bulunmalıdır.

2.6.2.2. MATRA Programında Fon İçin Başvuru Kriterleri

Hibeler küçük olmasına rağmen, hibelerin konuyla ilgili yardımcı olması ve doğru kullanılması için büyükelçilikler özel bir dikkat gösterirler. Bu nedenle:

- Başvuru Matra hedefleri ile ilgili olmalıdır: Başvuru, Matra’nın bir veya daha fazla teması ile bağlantılı olmalıdır (bu temalar: bilgi/medya, çevre/STK’lar, çevre yetkilileri, iş ve sosyal politika, kültür, refah, barındırma ve eğitim)
- Proje yerel girişimden kaynaklanmalıdır
- Açık bir şekilde tanımlanmış bir hedef gruba yönelik olmalı
- Bu hedef grup aktif bir şekilde projenin uygulanmasına dahil olmalı,

---

⁶⁰ Gençkol, a.g.e., ss. 33 - 34

- Hedef grup, projenin yükünün bir parçasını taşımalıdır (mali veya aynı)
- Proje verili olan yerel şartlar içinde yapılabilir ve sürdürülebilir olmalıdır;
- Küçük ölçekli olmalı ve ticari amaçlı olmamalı,
- Süresi 12 ayı aşmamalıdır.
- Şeffaf bir raporlama usulü gereklidir.
- Danışman, ancak yerel düzeyde makul bir bedel ödendiğinde tutulabilir. Danışmanların etkinlikleri sınırlı olmalı ve toplam etkinlik giderleriyle orantılı olmalıdır.

Eğer (a) Matra/KAP etkinlikleri açık bir şekilde tarif edilmişse, (b) teklifte diğer fon kaynakları da belirtilmişse, (c) bütçe dengelenmişse ve (d) Matra'nın görünürlüğüne dair garanti verilmişse, projeye eş-finansman sağlanması mümkündür.

Yapılacak olan değerlendirme, uygulayıcı kuruluşun yönetim kapasitesini ve Matra/KAP temalarının yerel Hollanda elçiliklerinin olduğu ülkelerde yayılmasını da göz önünde bulundurur. Fon almak için uygunluk bir kural olarak yerel harcamalarla sınırlıdır. Örneğin yerel süreçleri hızlandırmak için başlangıç parası olarak iş görecekt katkıları yapmak tercih nedenidir.

Fon alabilme hakkı kural olarak yerel bedellerle sınırlıdır. Aşağıda belirtilen durumlarda Matra/KAP kapsamında fon sağlanması mümkün değildir:

- Sabit maaş giderleri ve diğer sabit giderler (kira, elektrik, su vs); Uluslararası ulaşım masrafları ve/veya ticari faaliyetler;
- Önceki projelerin veya başvurular sunulmadan önce yapılmakta olan projelerin tekrarı olan projeler;
- Hedef kitlesi merkezi yönetimi kapsayan etkinlikler.
- Tıbbi yardım veya yiyecek yardımı gibi hayır etkinlikleri reform sürecine yapılan yapısal katkı olarak görülmez.
- Hedef kitleyi etkin bir şekilde içine dahil etmeyen projeler de desteklenmez.

• Takdire layık ve yararlı olmalarına rağmen, bu etkinlikler Matra/KAP hibeleri için seçilebilir nitelikte değildir.

MATRA KAP programı kapsamında mali destek başvurusunda aşağıdaki bilgilerin verilmesi istenmektedir.

Projenin adı

- Sektör
- Projenin gerçekleştirileceği şehir
- Başvuran organizasyona ilişkin bilgi
- Uygulamacı organizasyona ilişkin bilgi
- Proje tanımı
- Hedefleri
- Projenin sivil toplumu ne şekilde güçlendireceği
- Hedef gruplar
- Proje faaliyetleri
- Zaman çizelgesi
- Projenin sürdürülebilirliği

Bu bilgilerin yanı sıra toplam bütçe, hedef grubun katkısı, Hollanda'dan istenen katkı da belirtilmektedir.

2.6.2.3. MATRA Programı'na Başvuru ve Sağlanacak Fonun Miktarı

MATRA/KAP hibeleri için başvuru Hollanda Büyükelçiliği veya Konsolosluluğu'na yapılmaktadır. 2005 yılı imkanlarına göre Elçiliklerin en fazla 15,000 Euro vermelerine izin verilir. Daha yüksek hibeler istisnai durumlarda yapılabilir ve bunun için Hollanda Dışişleri Bakanlığının onayı gerekmektedir.⁶¹

Başvurular İngilizce yapılmaktadır.

⁶¹ “Avrupa Birliği'nin Türkiye'de Desteklediği Programlar” , Avrupa Birliği Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği , Ankara, 2003.

2.6.3. Türkiye – İngiltere İşbirliği

İngiliz Büyükelçiliği Türkiye’de bir yıl içinde toplam yaklaşık 500,000 pound tutarında projeye fon sağlamaktadır. Kaynak sağlanan öncelikli alanlar arasında demokrasi, hukukun üstünlüğü, insan hakları, sivil toplumun güçlendirilmesi, sivil toplum örgütlerinin etki alanlarının genişletilmesi, ve çevre konuları yer almaktadır. Aralık 2002 tarihinde bir AB Eylem Planı başlatılmış olup, özellikle Türkiye’nin mevzuatının AB müktesebatına uyumu konusunda Türkiye’nin kapasitesinin genişletilmesini hedefleyen projeleri kabul edilmektedir. Proje fonları için başvurulabilecek iki tür fon kaynağı vardır:

İngiliz Büyükelçiliği projeleri: İngiliz Büyükelçiliği ve Başkonsolosluğu küçük projeler için (5000 pounda kadar) fon ayırma kararı alabilmektedir. Proje önerileri 1 Nisan –31 Mart tarihleri arasındaki mali yılı içerisinde herhangi bir zamanda sunulabilir.

İngiliz Hükümeti projeleri: Daha büyük projeler için, proje teklifleri, standart bir Program Başvuru Formu doldurularak İngiltere Dışişleri Bakanlığı onayına sunulmalıdır. Bir proje teklifinin incelenmesi uzun zaman aldığından, bir sonraki mali yıl için önerilen projeler için Kasım ayında başvuru yapılması gerekmektedir. Projelere kaynak tahsis edilmesi genellikle Nisan ayının başında sonuçlanmaktadır. Teklif getireceklerin başlangıç tarihlerinin değişebileceği ancak projelerin Temmuz’a kadar başlamayacağını göz önünde bulundurmaları gerekmektedir.

2.6.3.1. Avrupa Birliği Eylem Planı Çerçevesinde İngiltere'nin Türkiye'ye Sağladığı Finansman İmkanları

Bu eylem planında, Türkiye’nin AB üyeliğine hazırlanmak için gösterdiği çabalara gelecek yıl İngiltere tarafından verilecek yardımları içeren bir özet sunulmaktadır. Plan, Büyükelçilik tarafından verilecek çok çeşitli yardım programları ile British Council’in faaliyetlerini kapsamaktadır.⁶²

Plan kapsamındaki öncelikli konular; Adalet ve İşleri, Ekonomik Reformun Desteklenmesi, Ticari İlişkilerin Güçlendirilmesi, Ortak Dış Politika ve

⁶² Şahin, a.g.e., ss. 36-37.

Güvenlik Politikası, Eğitim ve Kültür, British Council Faaliyetleri, Çevre, AB Finansmanlı Programlar, Sivil Sektörün Güçlendirilmesi ve Kamu Yönetimini içermektedir.

2.6.3.2. Kamu Yönetimi Alanında Gerçekleştirilen Faaliyetler

İngiltere hem merkezi yönetim, hem de yerel yönetimler anlamında Türk hükümetine destek sağlayarak Avrupa Birliği üyeliği kapsamındaki yükümlülüklerine hazırlayabilecek bir kamu yönetimi oluşturmada Türkiye'ye yardımcı olmaktadır. İşbirliği alanları arasında aşağıdakiler yer almaktadır:⁶³

- Halkın yaşam standartları ile ilgili konularda seminer düzenlenmektedir.
- Diplomasi ve Politika Etütleri Merkezi tarafından yürütülen İngiltere Dışişleri Bakanlığı finansmanlı AB uyum kurslarına katılım sağlanmıştır (ele alınan konular arasında Adalet ve İçişleri, bölgesel politikalar, tarım, çevre, kamu satın alımları ve AB üyeliğine hazırlık da yer almaktadır.)
- Türk hükümeti içerisindeki yöneticilere ve karar mercilerine ikili ve çok taraflı finansman sağlayıcıların belirlenmesi, projelerin hazırlanıp sunulması konularında eğitim verilmiştir.
- Felakete hazırlık ve müdahale kapasitesinin geliştirilmesi konularında eğitimler verilmiştir.
- İlgili bakanlıklarla performans yönetimi ve hizmet verme kapasitesinin geliştirilmesi eğitimleri yapılmıştır.

2.6.3.3. Fon Başvurularında Aranılan Kriterler

Proje teklifleri aşağıdaki kriterlerden mümkün olduğunca fazlasını karşılamalıdır:

- i) sivil toplum gelişiminin desteklenmesi, ve özel beceri ve uzmanlık;
- ii) sürdürülebilir olması
- iii) “çarpan” etkisi olması; yani olabildiğince geniş bir etki alanına sahip

---

⁶³ Aydoğuş, a.g.e., s. 44.

olması

iv) açık başarılabilir bir ürün vermesi

Mümkün olduğu durumlarda, projeler;

i) Özel sektör, Birleşmiş Milletler, Avrupa Birliği ve akademik kurumlar gibi kurumlardan kısmi fon arayışına geçmelidir;

ii) İngiliz Büyükelçiliği ve İngiliz Kültür Derneği (British Council) tarafından desteklenen diğer faaliyetler üzerine inşa edilmeli veya bunları tamamlamalıdır.

2.6.3.4. Proje Teklif Formunun Hazırlanması

Proje teklif formu; idari, teknik ve mali yönleriyle projeye ilişkin bilgileri kapsamaktadır. Formda projenin ilkeler, temel faaliyetler, elde edilecek sonuçlar, faaliyetlerin hedeflediği fayda sağlayacak kitle, ilgili kişilerle konsültasyon, çıkış stratejisi (proje tamamlandıktan sonraki faaliyetler neler olabilir) ve sürdürülebilirlik için gösterilecek çabalar, riskler olmak üzere tüm ayrıntılarıyla belirtilmesi gerekmektedir. Projede yer alan faaliyetlerin izlenmesi ve değerlendirilmesi için bir zaman çizelgesinin de belirtilmesi istenmektedir.

2.6.3.5. Proje Teklif Formunda Bulunması Gereken Bilgiler

- Projenin adı:

- Proje yöneticisi:

(telefon/faks/e-mail/adres)

- Uygulayan Kuruluş:

(Kuruluş ve geçmişte tamamlanmış projeler, ek belgeler, broşürler vb. konularla ilgili bilgi)

- Başvuru tarihi:

- Proje hedefi:

- Beklenen sonuçlar:

(ve bu sonuçlara ulaşıp ulaşılmadığını gösterecek, başarıyı ölçme kriterleri veya kullanılacak yöntemler)

- Projenin tüm ayrıntıları:

(Önemli noktalar)

1. İlkeler
2. Temel faaliyetler
3. Elde edilecek sonuçlar
4. Faaliyetlerin hedeflediği fayda sağlayacak kitle ilgili kişilerle

konsültasyon

5. Çıkış stratejisi (proje tamamlandıktan sonraki faaliyetler neler olabilir) ve sürdürülebilirlik için gösterilecek çabalar

6. Riskler

- Tahmini Proje Süresi:

(ay olarak)

- Planlanan proje tarihleri:

(Başlangıç – Bitiş)

- Projenin çevresel etkileri incelendi mi?

(Evet ise, tahmin edilen önemli etkileri nasıl ve nelerdir?)

• Başvuran Kuruluş Projenin kamuoyuna en geniş şekilde duyurulabilmesini nasıl sağlayacaktır?

- Proje Uygulama Birimi (PUB):

1. Proje yönetimi için sorumlu bir PUB veya bir ekip belirlenmiş durumda mı?

2. PUB'un kapasitesi (PUB'un uzmanlık alanı, tecrübeleri, becerileri)

3. Ortakların tecrübeleri/uzmanlık alanları

- Proje Bütçesine ilişkin tüm detaylar:

(sterlin £) (Birimlerin analizi ve aşağıdakilerin toplam maliyeti)

1. Personel maliyeti

2. Seyahat

3. Ekipman

4. Muhtelif (telefon, faks, oda kiralama vb.)

5. İdare / yönetim (ideal olarak %10'dan fazla olmamak üzere)

- Başka hangi sponsor ve/veya fon kaynağı araştırıldı ?
- Uygun fonların ayrıntılarını belirtiniz:

1. Fon kaynağı

2. Vaat edilen miktar (İngiliz £)

3. Fon tahsisi garanti edildi mi?

- İngiltere Büyükelçiliği'nden talep edilen fon miktarı (İngiliz £):
- Fon talep edilen tarih:
- Bütçe Profili:

(Fon talep edilen tarihten itibaren, içinde bulunulan mali yılın sonuna kadar tahmini aylık harcama tutarı) (Nisan 2003, £ ---- Mart 2004, £)

- Gelecek iki mali yıl süresince, İngiltere Büyükelçiliği'nden talep edilecek fona ilişkin ayrıntıları belirtiniz (Mali yıl 2004/05, £; Mali yıl 2005/06, £)

- Projenin izlenmesi ve değerlendirilmesi:

Projede yer alan faaliyetlerin izlenmesi ve değerlendirilmesi için bir zaman çizelgesi hazırlanacaktır. Bu bölüm;

1. proje gelişiminin

2. proje sonuçlarının ne zaman ve nasıl izleneceği

3. projenin genel değerlendirmesi için ne zaman ve nasıl feedback (geri besleme) alınacağı gibi konulara açıklık getirecektir.

4.

2.6.3.6. Türkiye – İngiltere İşbirliği Programı Başvuru Prosedürü

Yukarıdaki formata uygun hazırlanmış proje teklifinin Ankara'daki İngiltere Büyükelçiliği veya İstanbul'daki İngiliz Konsoloslugu'na sunulması gerekmektedir.⁶⁴

2.7. BELEDİYELERE AB ÜYESİ DIŞINDAKİ ÜLKELERLE İŞBİRLİĞİNDEN SAĞLANAN FONLAR

Türkiye'de belediyelerin vatandaşlarına daha iyi hizmet verebilmek için aldıkları fonlar, sadece AB üye ülkelerinden sağlanan fonlarla sınırlı kalmamaktadır. AB üye ülkelere dışında Japonya ve Kanada ile de ikili işbirliğine giren belediyelerimiz, söz konusu ülkelere de sorumluluklarını gerçekleştirebilmek için mali anlamda destek almaktadır

2.7.1. Türkiye – Japonya İşbirliği (Yerel Projeler için Hibe Yardımı Programı)

Japon Hükümeti, kalkınmakta olan ülkelere çeşitli ihtiyaçları karşılamak üzere tasarlanmış kalkınma projelerine yönelik bir mali yardım programı sunmaktadır. Yerel Projeler İçin Hibe Yardımı (GGP) olarak adlandırılan bu program, sivil toplum kuruluşları ve belediyeler gibi çeşitli kuruluşlarca önerilen projeleri desteklemektedir.

Japon Hükümeti bu programı Türkiye'ye de taşımaya karar vermiştir. İki devlet arasındaki ilgili anlaşma ve prosedürler 11 Eylül 2000 itibariyle tamamlanmıştır. Program söz konusu tarihten itibaren uygulanmaktadır.

2.7.1.1. Yerel Projeler için Hibe Yardım Programının Amacı

Yerel Projeler İçin Hibe Yardımı Programı, sivil toplum kuruluşları, belediyeler ve diğer kar amacı gütmeyen kuruluşlara, kalkınma amaçlı projelerini uygulayabilmeleri için geri ödemesiz bir mali yardım sağlamaktadır. GGP hibe olanağının Türkiye'de uygulanması, Japonya Resmi Kalkınma Yardımı için yerel topluluklara doğrudan fayda sağlayacak yeni bir işbirliği alanı yaratmaktadır.

⁶⁴ "AB ve Dünya Bankası İhaleleri", İller Bankası Seminer Notları, Nisan 2005, Ankara

2.7.1.2. Yerel Projeler için Hibe Yardım Programının Kriterleri

Yerel Projeler İçin Hibe Yardımı programının mali destekleri, her yıl başvuruların aşağıdaki kriterlere göre proje bazında tek tek incelenip değerlendirilmesinden sonra sağlanır.⁶⁵

(a) Uygun Başvuru Sahibi :Başvuru sahipleri, Türkiye’de yerel seviyede kalkınma projeleri uygulayabilecek kar-amacı gütmeyen kuruluşlar olmalıdır. Sivil Toplum Örgütleri ve belediyeler uygun kuruluşlar olarak kabul edilmektedir. Ayrıca başvuru sahiplerinin, önerdikleri projeyi yerel seviyede uygulaması ve projeden faydalanacak tek kesim olmaması gerektiği de dikkate alınmalıdır.

(b) Faydalanacak Kesim (Hedef Topluluk): Projeler yerel seviyede etkiye sahip olacak ve toplumun dezavantajlı kesimlerini hedefleyecektir. Şirketler (ticari kuruluşlar), bireyler, üniversiteler ve araştırma kurumları programdan faydalanamaz. Hedef gruptaki faydalanacak kişi sayısı makul düzeyde olmalıdır.

(c) Sağlanabilecek Maksimum Fon / Hibe Miktarı: 2005 verilerine göre, Proje başına hibe miktarı 10 milyon Japon Yen’ini geçemez. Japonya Büyükelçiliği elindeki sınırlı bütçe ile mümkün olduğunca çok proje uygulamak istemektedir. Dolayısıyla, hibe miktarını en verimli şekilde kullanan projeler tercih önceliğine sahip olacaktır.

2.7.1.3.Tercih Edilen Projeler

Türkiye – Japonya İşbirliği’nde tercih edilen proje alanları aşağıdaki gibi sıralanabilir:⁶⁶

1) Yerel düzeydeki kalkınma projeleri GGP programı kapsamında mali yardım almaya uygundur. Yalnız, toplumdaki dezavantajlı kesimleri / toplulukları hedefleyen projelere özel önem verilmektedir. Öncelik şu proje alanlarına verilecektir: Temel Sağlık, Engelli İnsanlar, Kalkınmada Kadın, Kamu Faydası/Diğer Dezavantajlı Kesimler, Kapasite Geliştirme ve Eğitim ve Küçük ölçekli afet projeleri.

⁶⁵ Keleş, a.g.e., ss. 40-41.

⁶⁶ Özcan, a.g.k., sunum

2) Daha az önceliği olan olumlu proje alanları ise şöyle sıralanabilir: çevre koruma, içme suyu temini, kanalizasyon, ağaçlandırma, gelir getirici projeler, sulama, vb.

Türkiye – Japonya İşbirliği’nde kabul edilmeyen proje alanları ise; Okullar için bilgisayar, Kültür veya spor olayları veya projeleri, Çevre düzenleme, Yollar, Özel fabrika veya çiftlik, Dini aktiviteler, Araştırma projeleri, Ticari projeler, Yerel seviyede direkt etkisi olmayan projeler ve Başka bir programın kısa vadedeki planlama veya uygulaması kapsamına giren projelerdir.

Türkiye – Japonya İşbirliği’nde sunulan projelerde sağlanması gereken diğer koşulları da aşağıdaki gibi özetleyebiliriz:

GGP, başvuru sahibi tarafından uygulanacak proje önerilerine sadece kısmi destek sağlar. Önerilen proje belirtilen koşullara uygun olsa dahi, Büyükelçilik; Maaşlar ve Tazminatlar, Burslar, Seyahat ve Konferans Harcırahları, İşletme Maliyetleri (kira, telefon, elektrik, yakıt, ulaşım, v.b), Ham Madde, Ofis Ekipmanı (fotokopi, faks, bilgisayar, mobilya, v.b.)[eğer projenin küçük ama gerekli bir parçasını oluşturuyorsa kabul edilebilir], Araçlar (ambulans, mobil klinikler ise kabul edilebilir ama katı kurallar uygulanır), Bilgisayar (eğer projenin/proje bütçesinin küçük ama gerekli bir parçasını oluşturuyorsa kabul edilebilir) ve diğer tüketim malzemeleri gibi gider kalemlerine katkıda bulunmaz.

Ayrıca, Proje harcamaları kapsamındaki Katma Değer Vergisi (KDV) meblağları da Elçilik tarafından karşılanamamaktadır. Bu bedelin başvuru sahibi / proje uygulayıcısı tarafından karşılanması gerekecektir.

Büyükelçilik güçlü kapasite geliştirme ve sivil toplum geliştirme unsurlarına sahip projeleri tercih eder.

Elçilik, tecrübe sahibi olmayan sivil toplum örgütlerini ve toplulukları tecrübeli sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmaya teşvik eder. Bu işbirliğinin güçlü kapasite geliştirme ve beceri geliştirme unsurlarını barındırması gerekmektedir.

Toplulukların değişik ihtiyaçlarına çözüm getiren/yardımcı olan ve birden çok faydaya/etkiye sahip projeler hibe desteği için önceliğe sahip olacaktır.

Elçilik ülkenin kalkınma gereksinimlerine göre öncelikli proje alanlarını

belirleyebilir.

2.7.1.4. Türkiye – Japonya İşbirliği Programı İçin Başvuru ve Değerlendirme Aşamaları

Eğer kuruluş yukarıda belirtilen koşulları yerine getiriyorsa ve bir kalkınma projesi uygulamak için GGP'nin mali desteğinin alınması gerekiyorsa, bir başvuru formu doldurup Elçiliğe teslim edilmelidir. Başvuru formları, Elçilikten veya Elçiliğin web sitesinden temin edilebilir.

Başvuru Formu; Başvuru Sahibi, Proje Detayları ve Ekler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. En kapsamlı bölüm olan Proje Detayları aşağıdaki bilgileri içermektedir:

- Proje Sahası/Yerleşimi
- Problemin Tanımı/Proje Gerekçesi
- Amaç(lar)
- Detaylı Proje Aktiviteleri (Proje Planı/Taslağı)
- Proje Organizasyonu, Görev Dağılımı ve Projeye Katılan Diğer Kuruluşlar/Taraflar
- Çıktı(lar) (Projeden beklenen çıktılar)
- Beklenen Etki/Fayda(lar)
- Faydalanacaklar
- Riskler
- Tahmini Maliyet Kalemleri
- GGP'den Beklenen Katkı Tutarı
- Eş Katkı Tutarları (varsa)
- Topluluğun/Faydalanacak Kesimin Katkı ve Katılımı
- Çevresel Etki
- Proje Süresi

- Proje/Başvuru Geçerlik Süresi(varsa zaman ve dönem ile ilgili kısıtlamalar)
- Sürdürülebilirlik Düzenlemeleri (Projenin sürdürülebilirliği için düşünülen işletme, bakım ve diğer ilgili düzenlemeler/önlemler)

2.7.1.5. Türkiye – Japonya İşbirliği Programı ile İlgili Diğer Konular

Mali destek sağlanacak projelerin seçiminde, Japonya Hükümeti, projenin etkisi ve sürdürülebilirliğine yüksek önem vermektedir. Dolayısıyla, öncelikle Elçiliği sürdürülebilir kalkınma projelerini yürütme/yönetme kapasitesine sahip olduğunuza dair ikna etmelisiniz. Bu sebeple, kuruluşunuzun önceki başarılarının detaylı bir dökümünü sunmanız faydalı olacaktır. Ayrıca, sürdürülebilirlik ile ilgili planlanan tüm önlemleri gösteren ve idari ve bakım/işletme düzenlemelerini de içeren detaylı bir sürdürülebilirlik planı sunmak gerekecektir.

Yukarıda belirtildiği gibi, Japon Hükümeti maaşlar ve işletme maliyetleri için mali destek sağlamamaktadır. Dolayısıyla, projenin işletmesi bizzat tarafınızdan (başvuru sahibi tarafından) ya da faydalanacak kesim tarafından finanse edilmelidir. Büyükelçiliği, projenin devamını sağlanabileceğine ikna edebilmek için, işletme maliyetlerini karşılayabilecek yeterli kaynağa/fona ve/veya kaynak sağlayıcı araçlara/düzenlemelere sahip olduğunu kanıtlamanız gerekmektedir.

Projeye ayrılacak kaynağın doğru tespit edilebilmesi için, aşağıda belirtildiği gibi, Elçiliğin isteği üzerine “Detaylı Değerlendirme” sırasında fiyat teklifleri sağlanması gerekmektedir. Mümkün olan her satın alma kalemi için 3 değişik tedarikçiden fiyat teklifi teslim etmelisiniz. Bazı koşullarda (örneğin, acil durumlar veya sınırlı sayıda satıcı olması halinde) Büyükelçilik bu üç ayrı teklif şartına gerek duymayabilir.

2.7.1.6. Türkiye – Japonya İşbirliği Programının Başvuru ve Değerlendirme Aşamaları

İlgili süreç aşağıdaki aşamalara bölünmüştür:

1. Başvuru ve Ön-değerlendirme (2-4 hafta): İstekliler, Elçilik tarafından verilen başvuru formunu doldurarak başvuracaktır. İlgili form, proje

fikrinin/çerçevesinin (amaç, sosyo-ekonomik etki ve diğer hususlar) ön-değerlendirmesi için basit bir anket içermektedir (başvuru formuna detaylı çizimler/projeler, fiyat teklifleri ve teknik detaylar eklenmemelidir).

Elçilik en kısa zamanda projenin/başvurunun uygunluğu ve önceliği konusunda karar verecektir. Uygun ve öncelikli bulunan projeler sürecin ikinci aşaması olan “Detaylı Değerlendirme” aşamasına geçer.

Bir proje tamamen programa uygun olsa bile, programın söz konusu mali yıla ait önceliklerinden dolayı bu aşamayı geçemeyebilir.

2. Detaylı Değerlendirme (4-8 hafta): Bu aşamanın amacı, projeye ve uygulayıcı kuruluş/başvuru sahibi hakkında kapsamlı bir değerlendirme yapmaktır. Bu çalışma sosyal, teknik, ekonomik, mali, kurumsal, çevresel ve gerekli diğer değerlendirme unsurlarını kapsar.

GGP değerlendirme ekibi, başvuru sahibinden çalışmalarını tamamlayabilmeleri için detaylı bilgi ve doküman isteyecektir. Destekleyici dokümanlar bunlarla sınırlı kalmaksızın aşağıdakileri içerebilir:

- Başvuru Sahibi'nin resmi belgeleri (kayıt, yetki, vb.);
- Başvuru Sahibi'nin geçmiş mali yıla ait noter onaylı bilançosu/ mali bildirimini;
- Yetkili kişi/ proje müdürü için düzenlenmiş yetki belgesi;
- Proje müdürü ve anahtar personele ait özgeçmişler;
- Referanslar ve deneyim (ilgili alanda en az 3 yıllık geçmiş deneyim beklenmektedir);
- İlgili proje için gerekli izinler.
- Proje alanını/sahasını gösteren detaylı harita ve uygulanabildiği durumlarda proje çizimleri;
- Bütçedeki her kalemin açıklaması ve gerekçesi;
- Proje ve projenin gerekli unsurları için teknik standart ve temel şartnameler;

- Fiyat teklifleri (farklı tedarikçilerden/müteahhitlerden en az 3 adet) / Pro forma teklifler;
- Her bir taraf kuruluşun önerilen katkılarını gösteren detaylı bütçe ve fiyat dökümü;
- Hedef topluluk ile ilgili demografik ve proje ile ilgili anahtar bilgiler;
- Nicelikli/Sayısal büyüklüklerle gösterilecek etki beklentileri (mevcut durum ile beklenen arasında karşılaştırmalı);
- Eylem Planı;
- İdari ve Bakım/İşletme Düzenlemelerini de içeren Sürdürülebilirlik Planı.

Saha İncelemesi: Detaylı değerlendirme çalışması boyunca veya daha sonra, proje sahasına bir inceleme gezisi düzenlenecektir.

Eğer başvuru sahibi istenen bilgileri ve desteği zamanında sağlayamazsa ve /veya proje yukarıda belirtilen değerlendirme unsurları kapsamında uygulanabilir bulunmazsa, Elçilik söz konusu proje için dosya kapatıp başvuruyu geri çevirecektir. Bu aşamada olumlu değerlendirilen projeler, programdan hibe desteği kazanma potansiyeline sahip olacaklardır.⁶⁷

1. Onay Aşaması (2-3 ay): Değerlendirme sonucu uygun ve uygulanabilir bulunan projeler onaya sunulur. Elçilik tarafından onaylanan projeler önce Türk Dışişleri Bakanlığına ve daha sonra da Japon Dışişleri Bakanlığına görüş ve onay almak üzere yollanır.

Japonya Büyükelçiliği elindeki kaynaklardan daha fazla başvuruya maruz kaldığından dolayı, Programın, detaylı değerlendirmeyi tamamladıktan sonra, sadece en uygun ve tercih edilen projelere fon sağladığı da hesaba katılmalıdır.

2. Hibe Sözleşmesi (1-2 hafta): Eğer proje onaylanır ve gerekli tüm onaylar da toplanırsa, başvuru sahibinden hibe sözleşmesi için hazırlık yapması istenecektir. Daha sonra, Japonya Elçiliği ile hibeye hak kazanan kuruluş arasında bir Hibe Sözleşmesi imzalanır. Hibe Sözleşmesi projenin adını, amaçlarını ve detaylarını, hibeye

⁶⁷ **Avrupa Birliği'nde Devlet Yardımları Kurallarını Belirleyen Çerçeve, İlke ve Kararlar**, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü, Ankara, 2003, s. 22.

hak kazanan ve uygulamayı üstlenen kuruluş veya kuruluşların tanımı yapar; Ödenecek en fazla hibe miktarını belirtir, ve bununla birlikte hibenin sadece mutabık kalınan şekilde kullanılması gerektiğini belirten bir madde içerir.

Yıllık Program/Takvim: Başvurular, GGP programı yürürlükte olduğu sürece herhangi bir zamanda yapılabilir. Prensip olarak değerlendirmeler yılda 2 dönem halinde topluca yapılmaktadır. Bu dönemlerin zamanlaması, ilgili para transferlerinin projenin onaylandığı mali yıl içinde yapılması gerekliliğine göre ayarlanmaktadır. Japonya’da mali yıl 1 Nisan’da başlar ve 31 Mart’ta sona erer.

2.7.1.7. Türkiye – Japonya İşbirliği Programı Genel Hususları

Başvuru formlarının ve diğer tüm ilgili dokümanların İngilizce sunulması arzu edilir. Ancak, başvuru sahibi dokümanlarını İngilizce hazırlayacak imkanlara sahip değilse, Türkçe olarak da sunabilir.

Başvuru formu daktilo veya bilgisayar aracılığıyla doldurulmalıdır. Büyükelçilik ilgilenenlere başvuru formunun ve bilgi dokümanlarının hem basılı hem de bilgisayar ortamındaki kopyasını temin eder.

Projenin gerekçesi, amacı, detayları ve beklenen etkisi başvuru formunda detaylıca açıklanmalıdır.

Değerlendirme süreci uzun bir zaman aldığından dolayı, başvurunuzun geçerlilik süresini ve zaman ve/veya dönem ile ilgili kısıtlamaları belirtmeniz faydalı olacaktır.

2.7.2. Türkiye – Kanada İşbirliği (Kanada Fonu ve Kanada Uluslararası Kalkınma Ajansı Geçiş Ülkeleri Programı) (CIT-Countries in Transition)

Kanada’nın Merkez ve Doğu Avrupa bölgesindeki işbirliğinin büyük bölümü Geçiş Ülkeleri Programı aracılığıyla Kanada Uluslararası Kalkınma Ajansı (CIDA)’nın sorumluluğundadır.

Söz konusu program, yararlanacak ülkelerin ihtiyaçları ve reform sürecinde kaydettikleri ilerleme kadar Kanada’nın ekonomik, politik ve güvenlik çıkarları ve imkanlarına dayanmaktadır.

Kanada Uluslararası Kalkınma Ajansı'nın Merkez ve Doğu Avrupa biriminin görevi, karşılıklı fayda sağlayan ortaklıklar oluşturarak geçiş ülkelerindeki demokratik kalkınmayı ve ekonomik liberalizasyonu desteklemektir.

2.7.2.1. Türkiye – Kanada İşbirliği Programının Öncelikleri

Tüm CIT Programı kapsamında yapılacak harcamaların aşağıdaki dört öncelikten en az birini karşılaması gerekmektedir.⁶⁸

- Piyasa ekonomisine geçişe yardımcı olmak,
- İyi yönetim, demokrasi, siyasi çoğulculuk, hukuk devleti ve uluslararası normlara ve standartlara uyumu teşvik etmek,
- Kanada'nın bölgeyle olan ticaret ve yatırım bağlarını kolaylaştırmak,
- Kanada'nın global menfaatlerini ve güvenliğini teşvik etmek.

2.7.2.2. Programın Kullanıldığı Alanlar

Türkiye - Kanada İşbirliği Programının kendi içinde kullanıldığı birçok alanları mevcuttur. Bu alanları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz:

- Çeşitli sektörlerde bilgi, uzmanlık, beceri ve teknolojinin transferi üzerinde yoğunlaşan ikili teknik işbirliği programı. Projeler ülkeye özel olup, hızla onaylanmakta ve uygulanmaktadır.
- Birden fazla ülkenin yararına olan projelere fon sağlayan bölgesel program.
- Gönüllülerin gönderilmesi veya mesleki değişim gibi girişimler.
- Dünya Bankası Grubu ve Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası gibi uluslararası kuruluşların çalışmalarını destekleyen çoklu program.
- Doğal felaketlerden etkilenen veya yaşanan anlaşmazlıklar yüzünden yerinden olan kişilere yardıma yönelik insani yardım programı.
- Kanada firmalarının bölgede uzun vadeli iş ilişkileri oluşturmalarına yardımcı olmaya yönelik Rönesans Doğu Avrupa programı.

---

⁶⁸ Erdoğan, a.g.e., s. 23.

- Esasen Çernobil'e ilişkin nükleer emniyet programı.
- Büyükelçilikler aracılığıyla yerel projelere fon sağlayan yerel girişimler programı.

Aşağıda verilen bilgiler ilk iki programa yöneliktir: Proje önerisi yerel partnerle işbirliği halinde Kanadalı ortak tarafından Kanada Uluslar arası Kalkınma Ajansı Merkez ve Doğu Avrupa Birimi'ne sunulur.

Öneri süreci; uygunluk değerlendirmesi, Merkez ve Doğu Avrupa Birimi yetkilileriyle gayriresmi görüşme, proje kavramının geliştirilmesi ve sunumu, önerinin geliştirilmesi ve sunumu olmak üzere dört aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamaların tamamlanmasıyla önerilen projeler Merkez ve Doğu Avrupa Birimi tarafından resmi olarak gözden geçirilmektedir.

Merkez ve Doğu Avrupa Birimi'nin projeye katkıda bulunmayı kabul etmesini takiben Kanadalı ortak katkı anlaşmasını müzakere etmek üzere davet edilmektedir. Normalde bu anlaşmalar projenin kabulünden itibaren 15 iş günü içerisinde müzakere edilmektedir. Anlaşmanın imzalanmasıyla birlikte uygulama başlamaktadır.

Proje kapsamında kabul edilen harcamalar ;

- Personel: Projede çalışacak olan Kanadalı ve yerel personelin maliyeti
  - Seyahat: En ekonomik yol ücreti dikkate alınmalıdır.
  - Proje operasyon maliyetleri: İletişim, çeviri (Kanada'nın resmi dilleri dışında)
  - Ekipman: Doğrudan projenin amaçlarına ulaşılmasına bağlıdır. Proje bütçesinin normalde %5'ini aşamaz.
  - Baskı,
- gibi gider kalemlerini içermektedir.

2.7.2.3. Büyükelçilikler Aracılığıyla Yerel Projelere Fon Sağlayan Yerel Girişimler Programı

Kanada fonu Kanada Hükümeti öncelikli alanları doğrultusunda STK

projelerine destek vermek üzere kullanılır. Yerel oluşumlar, birey ve grupların kalkınma aktivitelerine katılımı ve gönüllülük desteklenmektedir. Program; bireyler, yerel ve bölgesel hükümet-dışı kurumlar ve kuruluşların faaliyetlerini güçlendirme ve fonlamayı amaçlar.

2.7.2.4. Fon için Başvuru Kriterleri

Potansiyel proje aktivite yelpazesi oldukça geniş ve uygunluk kriterleri görece olarak esnekler:

-Proje için verilen fonlar projede belirtilen amaçlar için kullanılmalıdır.

-Onaylanan projeler tek olmalı, diğer kanallar aracılığıyla Kanada tarafından fonlanmış olmamalı.

-Fonlar, diğer gruplardan ek fonlama amacına dayalı 'yerel girdi' olarak gösterilmemelidir.

-Proje fonları ülke içinde harcanmalıdır.

-Proje için gerekli olan malzemeler ve teçhizatlar, mümkün olduğunca iç pazardan ülkenin para birimiyle alınmalıdır.

-Fonlar; burslar, eğitim turları, seyahat, danışman ve uzmanların harcırah ve ücretlerinin ödenmesinde veya özel şirketler yararına kullanılamaz.

-Fizibilite çalışmaları Kanada Fon Desteği alamaz.

2.7.2.5. Türkiye – Kanada İşbirliği İçin Proje Kriterleri

Proje önerileri uygun formatta, tam ve kapsamlı hazırlanmalı, proje amaçları sözkonusu mali yılda gerçekleştirilebilir olmalıdır. Aynı yararlanıcıya birden fazla proje için onay verilebilir, ancak projelerin farklı olması gerekmektedir.

Fon sağlamak için bir proje parçalara bölünemez.

1) Fonlar şu amaçlar için kullanılabilir: ilgili konularda seminer, çalıştay, konferans organize etme; kamu eğitimi; uzmanlık geliştirme gibi konularda bilgilendirme materyali hazırlama ve basma; proje koordinatörü maaşına katkı; proje amacına direkt katkı sağlayan ofis ekipmanı alımı (özel yazılım veya donanım gibi).

2) Kanada fonunun kullanılamayacağı durumlar: genel giderler (malzeme

alımı, ofis tüketim malzemesi, inşaat giderleri, kira, telefon, fax ücretleri gibi); konaklama ve yemek; burs; çalışma gezileri; Kanada'ya yolculuk giderleri; yabancı danışman ve uzmanlara ödenecek harcırah; özel firmalara maddi destek sağlamak üzere hazırlanan projeler.

2.7.2.6. Türkiye – Kanada İşbirliği Programı Proje Öneri İçeriği

Proje Adı ve Tarihi, Fondan Yararlanacak Kurum Bilgileri , Proje Amacı (kısa ve uzun dönemli amaçlar ve kurum için yeri; hedef kitle), Proje Tanıtımı (gerekli teknik destek; girdiler ve hizmetler; uygulama planı; faaliyet şeması; uygulanacak satınalma yöntemleri; katılımcılar ve sorumlulukları), Bütçe (proje maliyetlerinin dağılımı - Kanada ve diğer fon sağlayıcılardan beklenen katkılar), Tanıtım (Kanada Hükümeti neden projeyi desteklemelidir; proje ve Kanada katkısı nasıl tanıtılacaktır), Proje Nihai Raporu (Proje amaçlarına ulaşıldı mı?; Proje, aktivite planı ve bütçeye uygun gerçekleştirildi mi?; kazanılan deneyimler; vb.) bilgileri yer almalıdır.

2.8. BELEDİYELERİN ULUSLARARASI FONLARINDAN YARARLANABİLİRLİĞİ

Belediyelerin, finansman sorunlarının çözümünde büyük bir rolü olan uluslararası fonlardan yararlanabilmeleri için, birtakım koşulları yerine getirmeleri gerekmektedir. Bu koşullar, iki ana kriterden oluşmaktadır.

Birinci kriter belediyelerin kendi bünyelerinde yerine getirmeleri gereken koşulları, ikinci kriter ise uygulayacakları proje karşılığında talep ettikleri uluslar arası fonların veya hibelerin gerektirdiği koşulları ifade etmektedir.

Belediyelerin kendi bünyeleri içinde yerine getirmeleri gereken koşullar;

- Kendi bünyelerinde yalnızca uluslar arası ilişkiler ve projelerle görevli bir birimin (Dış İlişkiler Birimi) bulunması,
- Kendi bünyelerinde, Dış İlişkiler Birimine girdi sağlamakla yükümlü bir APK Biriminin oluşturulması,
- Belediyenin, her proje için ayrı bir organizasyon oluşturması,
- Belediyenin projesini uygulamak üzere sağlayacağı krediyi geri

ödeme gücüne sahip olması,

- Belediyenin uygulayacağı projeyi verilen süre içinde tamamlayabilecek ekip ve ekipmana sahip olmasıdır.

Bu koşullar, hibeye aracılık yapan kuruluş tarafından ilan edilen hibe sözleşmeleri teklif çağrılarında genel ve özel koşullar olarak açıklanmaktadır. Burada en önemli noktalar, hibe programı konusunun belediyelerin faaliyet alanları içinde yer alması ve projenin verilen süre içinde tamamlanmasıdır.

Krediler için ise belediyelerin, yukarıdaki sayılan koşullar ile birlikte kullanılacak kredinin gerektirdiği ve ikinci bölümde ayrıntılarıyla anlatılan özel şartları yerine getirmeleri gerekmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

**KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE YENİ YERLEŞİM ALANLARI ÜRETME
PROJESİ VE FONLAMA ÖNERİSİ**

3.1. KENTSEL PROJE KAVRAMI

Kentlerimiz, bugün aşırı nüfus yığılmaları, ekonomik şartlar, sosyal bilinçsizlik, koşulsuz ve yanlış yer seçimi tercihleri, arz-talep eğilimleri gibi çeşitli nedenlere bağlı bir çöküş yaşamaktadır. Dünyada olduğu gibi, ülkemizde de kuvvetle hissedilen bu çöküş, yalnızca hala kentleşme sancıları çekmekte olan az gelişmiş ülkelerde değil, 19. yüzyıldan bu yana hızlı dönüşüm süreçleri yaşayan gelişmiş ülkelerde de görülmektedir. Kentlerin çeşitli faktörler sonucu çöküntüye uğraması, ilgili çevreleri bu çöküntüyü ortadan kaldıracak çözüm arayışlarına yöneltmiş ve kentsel yenileme kavramı ortaya çıkmıştır.

Kentsel yenileme, belediyelerin uzun vadede ve bir plan dahilinde üstlendikleri görevleridir. Bu görevlerini yerine getirebilmeleri için oldukça ayrıntılı bir plan ve program dahilinde hareket etmeleri gerekmektedir. Örneğin; yapılacak işin kaç kişi ile, kimler tarafından, nasıl, ne kadar süre içinde, ne kadar maliyetle yapılacağı, gibi sorular işe başlamadan önce ayrıntılı olarak ele alınmalıdır. İşte kentsel yenileme ile ilgili yapılan bu programa kentsel proje denir. Kentsel projelere örnek olarak; tarihi

dokuyu korumak adına yapılan restorasyon projeleri, çevre düzenlemeleri, imar uygulamaları ve altyapı yenileme ve altyapı oluşturma projeleri gösterilebilir.

Araştırmanın ikinci bölümünde de bahsedildiği gibi, belediyelerin maddi destek almadan kendi bütçeleriyle bu tür projeleri uygulamaları mümkün değildir. Dolayısıyla, belediyeler kentsel projelerini uygulama aşamasında dış kaynak kullanmak durumundadır. AB giriş süreci içinde olan ülkemizde, özellikle çok pahalı bir yatırım olan altyapı yatırımlarının finansmanı, AB hibeleri, AYB kredileri, REC hibeleri, Dünya Bankası kredileri ile AB'ne üye veya üye olmayan ülkelerle işbirliğinden sağlanan fonlardan yararlanılarak sağlanmaktadır.

Araştırmanın bu bölümünde Kütahya'nın altyapı sorununu iyileştirmek üzere, Kütahya Belediyesi'nin finansman sorununun bir çözümü olarak uluslar arası fonlardan yararlanabilirliği konusu ele alınacaktır.

Kütahya'nın en önemli sorunlarından biri olan altyapı sorununun çözümü için önerilen altyapı projesinin tanımına geçmeden önce, Kütahya Belediyesi'nin araştırmanın ikinci bölümünde sözü edilen fonlardan hangilerinden altyapı konusunda yararlanabileceği açıklanacaktır.

Kütahya Belediyesi ikinci bölümde söz edilen fonların hepsinden yararlanabilmesine karşın, altyapı konusunda bir sınırlama getirirsek, yararlanabileceği fonları aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür

1. Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu (ABKF)
2. Türk – Alman İşbirliği Programı
3. Dünya Bankası Kredileri (İller Bankası aracılığıyla)

3.2. KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE YENİ YERLEŞİM ALANLARI ÜRETME PROJESİNİN TANIMI VE AMACI

Uluslar arası fonlardan yararlanmak için Kütahya Belediyesi'ne özellikle altyapı konusunda bir proje önerilmesinin başlıca iki nedeni vardır:

- Birincisi, Kütahya'nın şehir merkezinde yapılaşmanın oldukça yoğun ve sıkışık bir durumda olması

- İkincisi ise, yeni imar alanları yaratarak hem birinci maddede bahsedilen yoğunluğun azaltılarak şehrin genişlemesi hem de Belediye'nin gelir elde edebileceği yeni yerleşim alanları oluşturmaktır.

Ancak, Kütahya Belediyesi'nin mali durumu, çok büyük miktarda bir yatırım gerektiren bu uygulamayı sonuçlandırmak için yeterli olamamaktadır. Konu ile ilgili ekler kısmındaki Kütahya Belediyesi'ne ait mali tablolar incelenecek olursa, Belediye'nin büyük bir yatırımı finanse edemeyeceği açıkça görülebilecektir.

Projenin birinci aşamasında, daha önce yapılan altyapı yatırımlarının (içmesuyu şebekesi ve kanalizasyon boru hattı döşeme) sayısal verilerinden yararlanılarak toplam altyapı yatırım miktarı hesaplanacaktır.

İkinci aşamada, belediyenin yeni yerleşim alanları oluşturduğu takdirde, hane başına elde edeceği gelir bulunacaktır.

Son aşamada ise; bir yatırım projesi oluşturularak, Kütahya Belediyesi'nin uluslar arası fonlardan sağladığı yatırım tutarını kaç yılda telafi edeceği ve gelir sağlamaya başlayacağı ortaya konacaktır.

3.3. KÜTAHYA BELEDİYESİ'NE YENİ YERLEŞİM ALANLARI ÜRETME PROJESİNİN UYGULAMASI

3.3.1. Kanalizasyon Boru Hattı Döşeme

Kütahya'da kanalizasyon altyapı yatırımı için hane başına düşen yatırım bedelini bulmak üzere, Zafertepe'de 400.000 m²'lik bir alanda uygulana ve 2004 yılında yapımı tamamlanan bölge örneklem olarak alınacaktır.

2004 yılında Zafertepe Mahallesi Organize Sanayi yolu üzerinde bulunan 400.000 m²'lik boş alandaki yapılaşmanın tamamını kapsayacak şekilde toplam 2400 m. kanalizasyon boru hattı döşenmiştir.

Öncelikle bu yatırımın toplam maliyetini oluşturan harcama kalemlerini belirtmek gerekmektedir. Aşağıdaki tablo'da tüm harcama kalemleri ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

Tablo 3.1. Kanalizasyon Boru Hattı Döşeme İşi Malzeme Maliyeti

İşin Niteliği	Uygulanan Alan	Birim Maliyet	Toplam
Makine ile toprak kazısı	2000 m ³	3,08 YTL	6.160 YTL
Makine ile kaya çıkarma	4500 m ³	3,53 YTL	15.885 YTL
Ahşap aralıklı iksa yapımı	7500 m ²	8.20 YTL	61.500 YTL
φ 400 m beton boru döşenmesi	2400 m	19,28 YTL	46.272 YTL
TOPLAM			129.817 YTL

Kanalizasyon hattı döşeme işinin toplam malzeme maliyeti 129.817 YTL olarak tespit edilmiş olup işçilik maliyetini içermemektedir.

Şimdi de kanalizasyon boru hattı döşeme işinde ortaya çıkan diğer gider kalemlerini inceleyelim.

Tablo 3.2. Kanalizasyon Boru Hattı Döşeme İşi İşçilik ve Akaryakıt Maliyeti

İşçilik Maliyeti	31.684 YTL
Akaryakıt Maliyeti	8.297 YTL
TOPLAM	39.981 YTL

Böylece, yatırımın toplam maliyeti 129.817 YTL + 39.981 YTL = 169.798 YTL olarak hesaplanmıştır.

3.3.2. İçmesuyu Şebekesi Döşeme

Kütahya'da içmesuyu şebekesi döşeme işi için hane başına düşen yatırım harcamasını bulmak amacıyla kanalizasyon hattı döşeme işiyle doğru orantılı olarak 2004 yılında Kütahya Meydan Mahallesiinde yapılan içmesuyu boru hattı döşeme işlemi örneklem olarak alınacaktır. Yapılan çalışma 800.000 m²'lik alanda toplam 1840 aboneye ulaşılacak şekilde yapılmıştır.

Öncelikle işin toplam maliyeti bulunarak toplam abone sayısına bölünecek ve hane başı içmesuyu yatırım maliyeti bulunacaktır. Ancak Belediye'nin su hattı döşeme işini ihaleyle bir başka firma tarafından yaptırıldığını özellikle belirtmek

gereklidir. Dolayısıyla, aşağıdaki tabloda işçilik maliyeti ayrıca belirtilmeyip malzeme maliyeti üzerine eklenmiş durumdadır.

Aşağıda Tablo 3.3. , Tablo 3.4. , Tablo 3.5. 'den elde edilen maliyetler toplandığında, içmesuyu şebekesi dōřeme maliyetinin toplam 766.875,28 YTL olduğu gör÷lmektedir. İçmesuyu hattının toplam 800.000 m² alana hizmet vereceğini daha önce belirtmiştik. Gerçeğe yakın veriler elde etmemiz için her iki altyapı uygulamasına konu olan alanın büyüklüğünün aynı olması gerektiği düşün÷lürse, 400.000 m²'lik alanda, aynı içmesuyu şebeke hattı dōřeme işinin toplam maliyeti $766.875,28 \text{ YTL} / 2 = 383.437,64 \text{ YTL}$ olarak bulunmaktadır.

Tablo 3.3. PE 100 Boru Alım İhalesi Maliyeti

MALZEMENİN CİNSİ	FİRMALAR			ORTALAMA BR. FİYAT (TL)	MİKTAR		TOPLAM	
	SUPERLİT	FIRAT	EGE YILDIZ					
Ø 32 PE 100 PN 16 boru (200'er m kangal)	0,38 EUR	0,63 YTL	0,64 YTL	0,96 YTL	0,74 YTL	25.000	M	18.740,81 YTL
Ø 63 PE 100 PN 10 boru (200'er m kangal)	0,99 EUR	1,65 YTL	1,64 YTL	2,48 YTL	1,92 YTL	10.000	M	19.268,55 YTL
Ø 110 PE 100 PN 10 boru (100'er m kangal)	3,10 EUR	5,17 YTL	4,42 YTL	7,50 YTL	5,70 YTL	3.000	M	17.109,43 YTL
Ø 110 PE 100 PN 10 boru (12'şer m)	3,10 EUR	5,17 YTL	4,42 YTL	7,50 YTL	5,70 YTL	27.000	M	153.984,92 YTL
Ø 180 PE 100 PN 10 boru (12'şer m)	7,99 EUR	13,33 YTL	11,19 YTL	19,76 YTL	14,76 YTL	8.000	M	118.127,88 YTL
Ø 225 PE 100 PN 10 boru (12'şer m)	12,50 EUR	20,86 YTL	17,50 YTL	30,93 YTL	23,10 YTL	2.500	M	57.753,38 YTL
Ø 355 PE 100 PN 10 boru (12'şer m)	31,07 EUR	51,85 YTL	43,41 YTL	81,83 YTL	59,03 YTL	624	M	36.838,00 YTL

GENEL TOPLAM :**421.823,00 YTL**

Tablo 3.4. İçmesuyu Şebekesi Döşeme İşi Fiting Alım Maliyeti

Sıra no	Malzemenin Cinsi	Adet	TEGA		ADAY YAPI		AKFEL		Ortalama Birim Fiyat	Tutar
			Fiyatı	Tutarı	Fiyatı	Tutarı	Fiyatı	Tutarı		
1	Ø 32 elektrofüzyon manşon	10.000	€ 2,4000	€ 24.000,0000	€ 1,4300	€ 14.300,0000	€ 1,6315	€ 16.315,0000	€ 1,8205	€ 18.205,0000
2	Ø 63 elektrofüzyon manşon	200	€ 4,2000	€ 840,0000	€ 2,2000	€ 440,0000	€ 2,7690	€ 553,8000	€ 3,0563	€ 611,2667
3	Ø 110 elektrofüzyon manşon	800	€ 9,9000	€ 7.920,0000	€ 5,4500	€ 4.360,0000	€ 6,3440	€ 5.075,2000	€ 7,2313	€ 5.785,0667
4	Ø 180 elektrofüzyon manşon	100	€ 33,0000	€ 3.300,0000	€ 15,4000	€ 1.540,0000	€ 22,0350	€ 2.203,5000	€ 23,4783	€ 2.347,8333
5	Ø 225 elektrofüzyon manşon	30	€ 44,0000	€ 1.320,0000	€ 33,0000	€ 990,0000	€ 31,5640	€ 946,9200	€ 36,1880	€ 1.085,6400
6	Ø 280 elektrofüzyon manşon	4	€ 107,4000	€ 429,6000	€ 49,5000	€ 198,0000	€ 62,5105	€ 250,0420	€ 73,1368	€ 292,5473
7	Ø 355 elektrofüzyon manşon	8	€ 197,6000	€ 1.580,8000	€ 154,0000	€ 1.232,0000	€ 174,2715	€ 1.394,1720	€ 175,2905	€ 1.402,3240
8	Ø 63 / Ø 32 elektrofüzyon bransman ayırıcı (vanasız)	30	€ 16,4000	€ 492,0000	€ 8,8000	€ 264,0000	€ 17,1730	€ 515,1900	€ 14,1243	€ 423,7300
9	Ø 110 / Ø 32 elektrofüzyon bransman ayırıcı (vanasız)	2.500	€ 18,1000	€ 45.250,0000	€ 9,9000	€ 24.750,0000	€ 20,3580	€ 50.895,0000	€ 16,1193	€ 40.298,3333
10	Ø 180 / Ø 32 elektrofüzyon bransman ayırıcı (vanasız)	600	€ 19,8000	€ 11.880,0000	€ 11,0000	€ 6.600,0000	€ 20,7675	€ 12.460,5000	€ 17,1892	€ 10.313,5000
11	Ø 225 / Ø 32 elektrofüzyon bransman ayırıcı (vanasız)	200	€ 22,2000	€ 4.440,0000	€ 11,5500	€ 2.310,0000	€ 22,8735	€ 4.574,7000	€ 18,8745	€ 3.774,9000
12	Ø 110 / Ø 63 elektrofüzyon bransman ayırıcı (vanasız)	25	€ 27,1000	€ 677,5000	€ 29,1500	€ 728,7500	€ 23,1140	€ 577,8500	€ 26,4547	€ 661,3667
13	Ø 180 / Ø 63 elektrofüzyon bransman ayırıcı (vanasız)	50	€ 27,1000	€ 1.355,0000	€ 34,6500	€ 1.732,5000	€ 40,7680	€ 2.038,4000	€ 34,1727	€ 1.708,6333
14	Ø 225 / Ø 63 elektrofüzyon bransman ayırıcı (vanasız)	20	€ 34,5000	€ 690,0000	€ 38,5000	€ 770,0000	€ 58,9680	€ 1.179,3600	€ 43,9893	€ 879,7867
15	Ø 110 spigot 90° uzun dirsek (enjeksiyon)	30	€ 14,3000	€ 429,0000	€ 6,8800	€ 206,4000	€ 11,4140	€ 342,4200	€ 10,8647	€ 325,9400
16	Ø 180 spigot 90° uzun dirsek (enjeksiyon)	20	€ 73,0000	€ 1.460,0000	€ 25,3000	€ 506,0000	€ 23,8940	€ 477,8800	€ 40,7313	€ 814,6267
17	Ø 225 spigot 90° uzun dirsek (enjeksiyon)	4	€ 137,5000	€ 550,0000	€ 46,7500	€ 187,0000	€ 39,0910	€ 156,3640	€ 74,4470	€ 297,7880
18	Ø 280 spigot 90° uzun dirsek (enjeksiyon)	4	€ 409,2000	€ 1.636,8000	€ 211,7500	€ 847,0000	€ 97,2790	€ 389,1160	€ 239,4097	€ 957,6387
19	Ø 355 spigot 90° uzun dirsek (enjeksiyon)	1	€ 1.036,2000	€ 1.036,2000	€ 233,7500	€ 233,7500	€ 0,0000	€ 0,0000	€ 634,9750	€ 634,9750
20	Ø 110 spigot 45° uzun dirsek (enjeksiyon)	20	€ 27,0000	€ 540,0000	€ 13,2000	€ 264,0000	€ 9,9970	€ 199,9400	€ 16,7323	€ 334,6467
21	Ø 180 spigot 45° uzun dirsek (enjeksiyon)	20	€ 84,5000	€ 1.690,0000	€ 35,7500	€ 715,0000	€ 23,8940	€ 477,8800	€ 48,0480	€ 960,9600
22	Ø 225 spigot 45° uzun dirsek (enjeksiyon)	10	€ 138,0000	€ 1.380,0000	€ 66,0000	€ 660,0000	€ 39,0910	€ 390,9100	€ 81,0303	€ 810,3033
23	Ø 280 spigot 45° uzun dirsek (enjeksiyon)	4	€ 402,5000	€ 1.610,0000	€ 178,7500	€ 715,0000	€ 97,8640	€ 391,4560	€ 226,3713	€ 905,4853
24	Ø 355 spigot 45° uzun dirsek (enjeksiyon)	2	€ 1.082,0000	€ 2.164,0000	€ 197,4500	€ 394,9000	€ 0,0000	€ 0,0000	€ 639,7250	€ 1.279,4500
25	Ø 110 spigot eşit T uzun (enjeksiyon)	350	€ 19,3000	€ 6.755,0000	€ 9,3500	€ 3.272,5000	€ 12,1810	€ 4.263,3500	€ 13,6103	€ 4.763,6167
26	Ø 180 spigot eşit T uzun (enjeksiyon)	5	€ 90,8000	€ 454,0000	€ 44,0000	€ 220,0000	€ 42,5750	€ 212,8750	€ 59,1250	€ 295,6250
27	Ø 225 spigot eşit T uzun (enjeksiyon)	4	€ 154,5000	€ 618,0000	€ 82,5000	€ 330,0000	€ 72,4750	€ 289,9000	€ 103,1583	€ 412,6333
28	Ø 32 (2 – 3 tarafı EF) eşit T	700	€ 6,8000	€ 4.760,0000	€ 4,9500	€ 3.465,0000	€ 6,2205	€ 4.354,3500	€ 5,9902	€ 4.193,1167

29	Ø 63 (2 – 3 tarafı EF) eşit T	60	€ 15,7000	€ 942,0000	€ 9,3500	€ 561,0000	€ 10,3025	€ 618,1500	€ 11,7842	€ 707,0500
30	Ø 32 (2 tarafı EF) 90° dirsek	600	€ 8,2000	€ 4.920,0000	€ 4,2900	€ 2.574,0000	€ 4,5890	€ 2.753,4000	€ 5,6930	€ 3.415,8000
31	Ø 63 (2 tarafı EF) 90° dirsek	100	€ 14,3000	€ 1.430,0000	€ 7,1500	€ 715,0000	€ 7,5335	€ 753,3500	€ 9,6612	€ 966,1167
32	Ø 110 / Ø 63 spigot inegal T uzun (enjeksiyon)	20	€ 30,6000	€ 612,0000	€ 14,3000	€ 286,0000	€ 13,8450	€ 276,9000	€ 19,5817	€ 391,6333
33	Ø 180 / Ø 110 spigot inegal T uzun (enjeksiyon)	100	€ 68,8000	€ 6.880,0000	€ 76,1800	€ 7.618,0000	€ 60,5800	€ 6.058,0000	€ 68,5200	€ 6.852,0000
34	Ø 225 / Ø 110 spigot inegal T uzun (enjeksiyon)	24	€ 98,2000	€ 2.356,8000	€ 76,1800	€ 1.828,3200	€ 89,3880	€ 2.145,3120	€ 87,9227	€ 2.110,1440
35	Ø 225 / Ø 180 spigot inegal T uzun (enjeksiyon)	12	€ 143,0000	€ 1.716,0000	€ 123,7500	€ 1.485,0000	€ 129,8700	€ 1.558,4400	€ 132,2067	€ 1.586,4800
36	Ø 355 / Ø 110 spigot inegal T uzun (enjeksiyon)	2	€ 249,6000	€ 499,2000	€ 167,7500	€ 335,5000	€ 0,0000	€ 0,0000	€ 208,6750	€ 417,3500
Sıra no	Malzemenin Cinsi	Adet	TEGA		ADAY YAPI		AKFEL		Ortalama Birim Fiyat	Tutar
			Fiyatı	Tutarı	Fiyatı	Tutarı	Fiyatı	Tutarı		
37	Ø 32 spigot körtapa	60	€ 2,9000	€ 174,0000	€ 2,2000	€ 132,0000	€ 3,3670	€ 202,0200	€ 2,8223	€ 169,3400
38	Ø 63 spigot körtapa	15	€ 4,7000	€ 70,5000	€ 4,1300	€ 61,9500	€ 6,1620	€ 92,4300	€ 4,9973	€ 74,9600
39	Ø 110 spigot körtapa	40	€ 19,1000	€ 764,0000	€ 8,8000	€ 352,0000	€ 9,2430	€ 369,7200	€ 12,3810	€ 495,2400
40	Ø 180 spigot körtapa	4	€ 50,8000	€ 203,2000	€ 19,8000	€ 79,2000	€ 19,2140	€ 76,8560	€ 29,9380	€ 119,7520
41	Ø 225 spigot körtapa	2	€ 104,1000	€ 208,2000	€ 40,7000	€ 81,4000	€ 28,5870	€ 57,1740	€ 57,7957	€ 115,5913
42	Ø 110 / Ø 63 spigot redüksiyon (uzun)	15	€ 7,1000	€ 106,5000	€ 4,6800	€ 70,2000	€ 6,6950	€ 100,4250	€ 6,1583	€ 92,3750
43	Ø 180 / Ø 110 spigot redüksiyon (uzun)	8	€ 27,5000	€ 220,0000	€ 28,3300	€ 226,6400	€ 45,6950	€ 365,5600	€ 33,8417	€ 270,7333
44	Ø 225 / Ø 180 spigot redüksiyon (uzun)	7	€ 54,8000	€ 383,6000	€ 38,5000	€ 269,5000	€ 35,3600	€ 247,5200	€ 42,8867	€ 300,2067
45	Ø 355 / Ø 180 spigot redüksiyon (uzun)	1	€ 302,3000	€ 302,3000	€ 47,3000	€ 47,3000	€ 319,8455	€ 319,8455	€ 223,1485	€ 223,1485
46	Ø 63 spigot flanş adaptörü (flanş dahil , uzun)	20	€ 12,2000	€ 244,0000	€ 6,1800	€ 123,6000	€ 0,0000	€ 0,0000	€ 9,1900	€ 183,8000
47	Ø 110 spigot flanş adaptörü (flanş dahil , uzun)	260	€ 28,5000	€ 7.410,0000	€ 12,0500	€ 3.133,0000	€ 13,0000	€ 3.380,0000	€ 17,8500	€ 4.641,0000
48	Ø 180 spigot flanş adaptörü (flanş dahil , uzun)	40	€ 53,7000	€ 2.148,0000	€ 27,4600	€ 1.098,4000	€ 29,2500	€ 1.170,0000	€ 36,8033	€ 1.472,1333
49	Ø 225 spigot flanş adaptörü (flanş dahil , uzun)	14	€ 85,7000	€ 1.199,8000	€ 42,7100	€ 597,9400	€ 32,5000	€ 455,0000	€ 53,6367	€ 750,9133
50	Ø 355 spigot flanş adaptörü (flanş dahil , uzun)	4	€ 320,5000	€ 1.282,0000	€ 199,7400	€ 798,9600	€ 117,0000	€ 468,0000	€ 212,4133	€ 849,6533
51	Ø 32 – 1" çelik geçiş fittingi (dış dişli)	3.200	€ 10,4000	€ 33.280,0000	€ 10,8400	€ 34.688,0000	€ 12,8700	€ 41.184,0000	€ 11,3700	€ 36.384,0000
52	Ø 63 – 2" çelik geçiş fittingi (dış dişli)	200	€ 20,9000	€ 4.180,0000	€ 16,5000	€ 3.300,0000	€ 24,6350	€ 4.927,0000	€ 20,6783	€ 4.135,6667
			Toplam	€ 200.790,0000	Toplam	€ 132.694,7100	Toplam	€ 178.505,1775	Toplam	€ 171.501,8208

NOT : Bütün fiyatlar EURO bazında olup, verilen tekliflerin hesaplanmasında 01.03.2004 tarihli TCMB efektif döviz satış kuru esas alınmıştır. (1 EUR = 1,65 YTL)

Yaklaşık maliyet = 1,65 * 171.501,8208 = 283.358,05 YTL

Tablo 3.5. Elastomer Yataklı Vana Alım İhalesi Yaklaşık Maliyet Hesabı

MALZEMENİN CİNSİ	FİRMALAR					ORTALAMA BİRİM FİYAT	MİKTAR		TOPLAM
	GEDİK DÖKÜM		DOĞUŞ		SMS				
DN 100 PN 10/16 elastomer yataklı vana , TS 457/3b	281,30 EUR	454,59 YTL	85,00 EUR	137,36 YTL	133,65 YTL	241,86 YTL	160	ADET	38.699,13 YTL
DN 150 PN 10/16 elastomer yataklı vana , TS 457/3b	426,27 EUR	688,87 YTL	155,00 EUR	250,48 YTL	242,55 YTL	393,97 YTL	20	ADET	7.879,40 YTL
DN 200 PN 10/16 elastomer yataklı vana , TS 457/3b	750,84 EUR	1.213,39 YTL	267,00 EUR	431,48 YTL	420,75 YTL	688,54 YTL	8	ADET	5.508,34 YTL
DN 400 PN 10/16 elastomer yataklı vana , TS 457/3b	4.308,16 EUR	6.962,19 YTL	1.190,00 EUR	1.923,09 YTL	1.742,40 YTL	3.542,56 YTL	1	ADET	3.542,56 YTL
DN 500 PN 10/16 elastomer yataklı vana , TS 457/3b	7.315,86 EUR	11.822,78 YTL	1.990,00 EUR	3.215,93 YTL	3.155,62 YTL	6.064,78 YTL	1	ADET	6.064,78 YTL
GENEL TOPLAM :									61.694,23 YTL

NOT : Döviz olarak verilen teklifin hesaplanmasında 25.03.2004 tarihli TCMB döviz satış kuru baz alınmıştır. (1 EUR = 1.616.049 TL)

3.3.3. Yol Düzenlemesi ve Yapımı Maliyeti

Belediyelerin asli görevlerinden biri de yeni açılan imar alanlarının yol yapımını tamamlamak veya eskiyen yolların yenilenmesidir. Yeni imar planına açılan bir arazinin altyapısını tamamlamak, sözlü edilen alana bir yerleşim yerinin ihtiyacı olan her türlü hizmeti getirmek ki; bu hizmetlerden en önemlilerden biri yol yapımıdır.

Söz konusu alan bir yerleşim yeri olacağına göre, binaların arasında kalan yollara kilit taşı döşeme işi daha uygun ve daha kullanışlı olacaktır. Kilit taşı döşeme işi için, bu işle ilgili yetkililerden alınan ve işçilik, toprağın düzenlenmesi ve malzeme maliyeti m² başına 6 YTL. olarak belirlenmiştir.

İmar mevzuatı'na göre, projemizde bahsedilen 400.000 m² alanın %35'inin yol olarak ayrılması gerekmektedir. Buna göre, proje alanımızdaki toplam yol yapımı yaklaşık 140.000 m² olarak bulunmaktadır. Kilit taşı döşeme maliyetinin m²'si 6 YTL olduğuna göre, kilit taşı döşeme işi maliyeti $140.000 \times 6 = 840.000$ YTL'dir.

Yukarıdaki verilerden yola çıkarak 400.000 m²'lik alanın toplam altyapı maliyetinin $169.798 \text{ YTL} + 383.437,64 \text{ YTL} + 840.000 = 1.393.235,64 \text{ YTL}$ olacaktır.

3.3.4. Belediyenin Hane Başına Karının Hesaplanması

2000 yılı nüfusu 167.000 olan Kütahya'da toplam 59.080 hane bulunmaktadır. Belediyenin her hane başına bir takım süreklilik arz eden gelirleri bulunmakla birlikte bazı gelir kalemleri süreklilik göstermemektedir. Dolayısıyla Belediye'nin hane başına gelirine tam olarak tespit etmek güçtür. Örneğin, Belediye her ay düzenli olarak her haneden su faturası, çevre temizlik vergisi tahsil etmekle beraber, emlak vergisini yılda bir defa ve gayri menkulün niteliklerine göre bir fiyat belirleyerek toplamaktadır.

Dolayısıyla, çalışmamızda alt yapı yatırım maliyetleri 2004 yılı vergilerine göre hesaplandığı için hane başına karı da 2004 yılı karına göre tespit etmek durumundayız.

Projemizin alanı doğrultusunda öncelikle, Belediye yeni bir imar alanı oluşturduğu takdirde elde edeceği gelir kalemleri açıklanmalıdır. Bu gelir kalemlerini şu şekilde açıklayabiliriz.

- Su Fatura Gelirleri: her ay düzenli olarak tahsil edilmektedir.
- Çevre Temizlik Vergisi: meskenlerde 2004 yılı ocak ayı itibariyle su faturası içinde alınan bir gelirdir. Ancak iş yeri için su faturası dışında oluşturulan bir gelir kalemidir.
- Emlak Vergisi: yılda bir kez iki taksit halinde alınmaktadır.
- Su Abone Bedeli: iskan ruhsatı alınmış yeni yerleşim yerlerinden bir defaya mahsus alınmaktadır. 2004 yılı tutarı hane başına 104 YTL'dir.
- İskan Harcı: oturma izni verilmesi için talep edilen tutardır. Bir defaya mahsus alınır.
- Kaldırım Kanalizasyon Emaneti: Belediye encümeninin verdiği karar oranında alınır. 2004 yılı tutarı emlak değerinin %2'si olarak belirlenmiştir.

İmar mevzuatına göre yatırımın yapıldığı 400.000 m² alanın %35'i yol, kalanın yani 260.000 m²'nin de %35'i park bahçeye ayrılacağına göre, yerleşim yeri olarak toplam 169.000 m² alan kalmaktadır. Bu alan binaların her birinin standart olarak 100 m² ve üç kat olduğu düşünülürse, $169.000 / 100 = 1690 \times 3 = 5070$ adet konut yapılacak kapasitedir.

Sonuç itibariyle, 400.000 m²'lik alandan yıllık yaklaşık olarak 5070×31.1 YTL = 157.677 YTL kar sağlanacaktır.

Tablo 3.6. Kütahya Belediye'sinin 2004 Yılında Sağladığı Hane Başı Yıllık Karı

Sağlanan Kar Türü	Karın Tutarı	Alınan Hane Sayısı	Hane Başına Sağlanan Kar
Su Faturası	758.886,75 YTL	59.080	12,84 YTL
Emlak Vergisi	122.828,83 YTL	35.342	3,47 YTL
ÇTV	68.604,86 YTL	59.080	1,16 YTL
Su Abone Bedeli	Hane başı Sabit Bir Tutar Olarak Tahsil Edildiğinden Hesaplanmamıştır.		1,04 YTL
İskan Harcı	646,48 YTL	294	2,19 YTL
Kaldırım ve Kanalizasyon Emaneti	2.456,57 YTL	236	10,40 YTL
GENEL TOPLAM			31,1 YTL

3.4. KÜTAHYA BELEDİYESİ ALT YAPI PROJESİNİN FONLAMA SEÇENEKLERİ

Kütahya Belediye'sinin alt yapı projesi için kredi sağlanabilecek kuruluşları AYB, Türk Alman İşbirliği Programı ve Dünya Bankası olarak daha önce belirlemiştik. Öncelikle tüm bu kredilerin koşulları incelenecektir.

3.4.1. Türk – Alman İşbirliği Fonlarının İncelenmesi

Alman Hükümeti Yeniden Yapılanma Kredi Kurumunu (kredistanstal fiir Wiederaufbau – KFW) projelerin denetlenmesi ve Türk partnerlerle birlikte uygulanması konusunda görevlendirmektedir. Türkiye'de Mali işbirliği projelerine örnek olarak, Keban Barajı ve Ankara Merkezi Atık Su Arıtma Tesisi, İçme Suyu Dağıtımı ve Biyogaz Enerji Santrali gösterilebilir.

Alman Federal Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti arasında 15.03.2002 tarihinde imzalanan Mali İşbirliği Antlaşması kapsamında “Samsun Katı Atık Projesi”, “Sanayide Çevre Koruma Önlemlerinin Desteklenmesi Projesi” ile “KOBİ Kredi Programı Projesi” için kredi antlaşmaları 4 Temmuz 2002 tarihinde imzalanmıştır. Söz konusu projelere ilişkin kredi antlaşmaları Hazine Müsteşarlığı, Alman Kredi Kuruluşu

Kreditanstalt Für Wiederaufbau (KFW) ile ilgili borçlu kuruluşlar arasında imzalanmıştır. KFW 'den sağlanan toplanan toplam 78,710,902.64 DM (40,244,245.48 euro) tutarındaki krediler %2 sabit faizle 10 yılı ödemesiz 30 yıl vadeli olarak temin edilmiştir.

Her bir proje için Alman tarafındaki uygulayıcı kuruluşlar tarafından partner tarafın belirlediği kuruluş ile işbirliği içerisinde hazırlanan, ayrıntılı bir planın sunulması gerekmektedir. Bunun ardından teşvikler, mali işbirliği kapsamındaki yatırım projeleri söz konusu olduğundan, projenin gelişimine göre KFW aracılığı ile, gerekli çalışmaları yapan kuruluşlara verilir.

Sektörlerde kredi ve hibeler sağlamıştır. 1960'lı yıllarda projeye bağlı olmayan veya hammadde teminine yönelik işbirliğimiz giderek gelişmiş ve başta enerji, alt yapı ve KOBİ 'lerin finansmanı olmak üzere çeşitli sektörlerde yürütülmüştür. Federal Hükümet'inin Türk Hükümet'ine açtığı mali işbirliği kredilerin geri ödeme süresi 30 yıl ödemesiz 10 yıl ve faizli %2 'dir. Finansman ve kredi anlaşmaları KFW grubu ve Hazine Müsteşarlığı arasında akdedilerek yürürlüğe girmektedir.

KFW Kuruluşu'ndan kredi verirken kendine garantiye almak için Türkiye'deki bir banka ile anlaşarak aracı kullanır. Örneğin Dışbank KFW ile anlaşması gereği kredi kullandıran bir bankadır. Ödeme planı yukarıda açıklanan vade ve faiz oranına göre açıklanır.

3.4.2. İller Bankası Aracılığı İle Sağlanan Tüm Dünya Bankası

Fonlarının İncelenmesi

Banka yatırım fonuna alınan projelerin yıl içi ödenekleri öncelikle Banka kaynaklarından yerel yönetimlere sağlanan krediden karşılanır. Bunun dışında kalan yatırım ödeneği Belediyeler Fonu'ndan veya temin edildiği takdirde diğer fonlardan hibe suretiyle karşılanır.

Yerel yönetimlere sağlanacak orta ve uzun vadeli kredilerin üst limiti; bu idarelerin kanuni paylarının %10 'u kadardır.

Orta ve uzun vadeli kredilerin vadesi ise; ortak idarelerin kanuni paylarının yıllık tutarına göre farklılık göstermektedir. Buna göre; kanuni paylarının yıllık tutarı 200 milyon TL. olan idarelere 20 yıl, 200 – 400 milyon TL. olan idarelere 15 yıl, 400

milyon TL. 1 milyar TL. olan idarelere 10 yıl, 1 milyar TL.'den yukarı olan idarelere 5 yıl vadeli ve faizi ile birlikte karşılayacakları miktarı geçmemek üzere kredi verilebilmektedir. Ancak gelir getiren yapı tesisleri yatırımları için açılacak kredilerin vadesi 10 yıldan fazla olamaz. Orta ve uzun vadeli kredilere uygulanan faiz oranı yıllık %40'dır.

3.4.3. AYB Fonlarının İncelenmesi

Yatırım maliyet 400.000 euro ile 25.000.000 euro arasında olan küçük ve orta ölçekli projelere AYB'nin aracı kurum olarak belirlediği bankalar veya mali kuruluşlar tarafından global krediler verilir. Global kredilerin dolaylı olarak verilmesiyle AYB , aracı kurumların yerel piyasa ve kurumlar hakkında sahip olduğu bilgiden faydalanır. Ve kredilerin verilmesi hazırlanır. AYB'nin işbirliği yaptığı bankalar, bu kredileri çoğunlukla KOBİ 'lere ve yerel yönetimlere vermektedirler. Aracı bankalar projeleri değerlendirir, riski üstlenir. Ve kredi koşullarını belirler.

AYB global kredilerine Türkiye'de Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, Türkiye Sınai Yatırım Bankası ve Vakıfbank aracılık etmektedir. Kredi başvurusunda bulunan işletmelerin 500 kişiden az kişiden personel çalıştırması ve net sabit sermayesinin 75 milyon euro'yu aşmaması gerekmektedir.

Global kredilerde de yatırım maliyetinin % 50'si (azami 12.5 milyon euro) karşılanmaktadır. Kredilerin vadeleri 5 ile 12 arasındadır. Türkiye'de son dönemlerde kullanılan kredilerde vadeler 7 – 8 yıl olmuştur.

Faiz oranları aracı banka tarafından belirlenir. Türkiye'de son dönemde finanse edilen projelerde %7 faiz oranı uygulanmıştır. Geri ödeme aracı banka ile birlikte belirlenmektedir. Türkiye'de son dönemde kullanılan 2 – 3 yıl geri ödeme yapılamamıştır.

3.5. KÜTAHYA BELEDİYESİ ALT YAPI PROJESİNİN FONLAMA ÖNERİSİ VE FONLAMA SÜRECİ

Yukarıda anlatılanlardan da görüldüğü gibi Kütahya Belediyesinin alt yapı projesine fon sağlayabileceği en uygun kuruluş KFW'dir. Hem vade olarak daha uzun yıllara yayılmış olması, hem de diğer kurumlara göre daha düşük faiz oranıyla kredi sağlaması Kütahya Belediyesi için olumlu bir durumdur.

Kredi geri ödeme planı aracı bankayla görüşmelerden sonra oluşturulacaktır. Kredi 10 yıl ödemesiz 20 ile 30 yıla kada vadeli olarak 6 aylık eşit taksitlerde ödenecektir. Faiz oranı %2 olarak belirlenmiştir.

Kütahya Belediyesi'nin alt yapı yatırım için ihtiyaç duyulan kredi miktarı Euro bazında, yaklaşık 865.000 Euro'dur.

Belediye'nin talep ettiği kredi miktarı çok yüksek olmadığı için 10 yıl ödemesiz, 20 yıl vadeli 6 aylık taksitlerle ödeme yapılması düşünülürse yıllık faiz %2 olduğuna göre 6 aylık %1 faiz oranı ile Kütahya Belediyesi'nin 10 yıllık ödeme planı aşağıda görüldüğü gibi olacaktır.

Euro Döviz Kuru 1,61 YTL olduğu kabul edilirse, Kütahya Belediyesi'nin altyapı kredi maliyeti $1,61 \text{ YTL} \times 1.047.368,3 = 1.686.263 \text{ YTL}$ olacaktır. Bu tutar yatırım başladıktan 10 yıl sonra ödenmeye başlayacaktır. Kütahya Belediyesi'nin yatırımını 2 yılda tamamladığı varsayılırsa ve oluşturulan yeni yerleşim alanında yıllık toplam 157.677 YTL kar sağlandığı dikkate alınırsa, $(1.686.263 \text{ YTL} / 157.677 = 10,7)$ yatırımın kredi maliyeti yaklaşık 10,7 yılda yerleşim yerlerinden sağlanan karla kapatılarak, $10,7 + 2 = 12,7$ yıldan sonra Kütahya Belediyesi kar elde etmeye başlayacaktır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye’de yıllardır uluslararası fonlardan yararlanabilen pek çok kurum ve kuruluş bulunmasına karşın, kamu kurumlarının büyük bir bölümü henüz bu konuda tam anlamıyla bir girişimde bulunamamaktadır. Özellikle görev dağılımı açısından büyük yatırım gerektiren görevleri olan belediyelerin ihtiyaç duydukları uluslararası fonlardan nasıl yararlanılabileceği yeteri kadar bilinmemekte ve dolayısıyla uygulanamamaktadır.

Araştırmada, belediyelerin uluslararası fonlardan yararlanabilirliği incelenmiştir. Belediyelerin uluslararası fonlardan yararlanabilmesi için iki ana kriteri yerine getirmeleri gerekmektedir.

Bu kriterlerden birincisi, belediyelerin kendi bünyeleri içerisinde yerine getirmeleri gereken koşulları, ikincisi ise, uygulayacakları proje için talep ettikleri uluslararası fon türünün gerektirdiği koşullardır.

Belediyelerin uluslararası bir fondan yararlanabilmeleri için kendi bünyelerinde yerine getirmeleri gereken koşullar;

- Kendi bünyelerinde yalnızca uluslararası ilişkiler ve projelerle görevli bir birimin (Dış İlişkiler Birimi) bulunması,
- Kendi bünyelerinde, Dış İlişkiler Birimine girdi sağlamakla yükümlü bir APK Biriminin oluşturulması,
- Belediyenin, her proje için ayrı bir organizasyon oluşturması,
- Belediyenin projesini uygulamak üzere sağlayacağı krediyi geri ödeme gücüne sahip olması,
- Belediyenin uygulayacağı projeyi verilen süre içinde tamamlayabilecek ekip ve ekipmana sahip olmasıdır.

Belediyelerin uluslararası fonlardan yararlanabilmeleri için gereken ikinci kriter ise, her fon türü için gerekli olan ve araştırmanın ikinci bölümünde ayrıntılı olarak anlatılan koşullardır.

Ülkemizde, maalesef belediyelerimizin bir çoğu, öncelikle kendi bünyelerinde uygulamaları gereken birinci kriterleri dikkate almamaktadır. Ancak bir belediyenin uluslar arası fonlardan yararlanması öncelikle kendi içinde yapacağı örgütlenme işlemini gerektirmektedir. Aksi halde, projeyi uygulamak için başvuru alan kuruluş tarafından olumsuz bir yanıt alınması oldukça olağan bir durumdur.

EKLER

Ek: 1 Kütahya Belediyesi Karşılaştırmalı Gelir Tablosu (milyonTL = YTL)

Dikey Analiz

	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	2001	2002	2003	2004
Faturalanan Su Miktarı (m ³)	6.944.051	7.021.822	7.072.223	7.149.223	100	101	102	103
Ortalama Su Bedeli	415.777,5	7088.316,4	861.498,1	1.180.226,3	100	170	207	284
GELİRLER								
VERGİ GELİRLERİ	7.960.859,5	11.058.176,1	14.180.695,9	16.006.718,4	100	139	178	201
Genel Bütçe Vergi Gelirleri	6.104.053,5	7.928.583,1	9.219.602,5	13.151.411,3	100	130	151	215
Belediye Vergileri	961.633,0	1.755.888,2	3.383.991,6	2.356.156,8	100	183	352	245
Belediye Harçları	304.769,8	374.400,0	354.589,1	351.537,8	100	123	116	115
Çevre Temizlik Vergisi	254.967,9	496.779,5	668.780,9	147.273,5	100	195	262	58
Atık Su Ücreti	335.435,3	502.525,3	553.731,9	339,0	100	150	165	0
VERGİ DIŞI GELİRLER	4.830.049,3	8.378.687,5	13.058.372,5	13.879.650,9	100	173	270	287
Belediyelere Ödenen Diğer Paylar	26.791,9	24.003,8	18.296,0	47.819,3	100	90	68	178
Kurumlara ve Teşebbüs Hasılatı	346.439,9	191.857,0	195.710,4	168.229,9	100	55	56	49
Su İşletmesi Hasılatı	2.887.180,1	4.973.671,9	6.092.706,8	8.437.700,9	100	172	211	292
Belediye Malları Gelirleri	586.265,7	1.353.629,9	4.617.893,4	2.291.679,6	100	231	788	391
Ücretler	71.683,7	191.763,8	185.809,9	333.989,0	100	268	259	466
Cezalar	270.908,6	534.441,5	592.784,2	568.791,5	100	197	219	210
Diğer Çeşitli Gelirler	617.095,6	1.090.056,9	1.313.670,9	1.785.891,0	100	177	213	289
YARDIM VE FONLAR	23.683,9	19.262,8	41.500,8	245.549,7	100	81	175	1.037
GELİRLER TOPLAMI	12.790.908,9	19.436.863,6	27.239.068,4	29.886.369,3	100	152	213	234
FAALİYET GİDERLERİ	4.813.105,9	6.906.856,0	10.078.437,8	12.775.170,4	100	144	209	265
Personel Giderleri	3.381.542,7	4.436.487,9	6.083.265,5	7.231.096,4	100	131	180	214
Hizmet Alımları	1.431.563,2	2.470.368,1	3.995.172,3	5.544.074,0	100	173	279	387
GELİR FAALİYET GİDERLERİ FARKI	7.977.803,0	12.530.007,7	17.160.630,6	17.111.198,9	100	157	215	214
DİĞER GİDERLER	4.249.529,6	5.039.897,6	6.285.934,0	8.001.435,2	100	119	148	188
Kanalizasyon Giderleri	154.472,5	311.471,3	347.180,6	413.406,8	100	202	225	268
Personel Giderleri	16.167,7	31.783,0	58.934,9	72.904,0	100	197	365	451
Cari Giderler	138.304,8	279.688,4	288.245,7	340.502,8	100	202	208	246
Su Cari Giderleri	1.393.396,0	1.761.758,7	2.515.016,2	2.327.315,0	100	126	180	167
Personel Giderleri	554.708,9	604.397,4	876.023,7	895.393,5	100	109	158	161
Cari Giderler	838.687,0	1.157.361,3	1.638.992,5	1.431.921,5	100	138	195	171
Temizlik Giderleri	2.559.912,7	2.795.586,2	3.207.506,5	4.573.765,2	100	108	123	176
Personel Giderleri	341.590,1	349.074,6	335.644,8	607.559,6	100	102	98	178
Cari Giderler	2.258.322,7	2.446.511,6	2.871.861,8	3.966.205,6	100	108	127	176
TRANSFER HARCAMALARI	101.748,4	171.081,3	216.230,6	686.948,1	100	168	213	675
Kurumlara Katılma Payı	500,0	8.278,6	500,0	113.278,5	100	1.656	100	22.626
Gider Payları	53.125,1	28.802,0	40.457,0	60.438,0	100	158	287	349
Sosyal Transferler	19.969,0	49.802,3	22.756,3	327.771,4	100	144	203	303
Diğer	28.154,3	49.802,3	22.756,3	327.771,4	100	177	81	1.164
DÖNEM NET GELİRİ	3.728.273,3	7.490.110,1	10.874.696,7	9.109.763,7	100	201	292	244

Ek: 2 Kütahya Belediyesi Karşılaştırmalı Bilanço (milyonTL = YTL)

Dikey Analiz

	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	2001	2002	2003	2004
VARLIKLAR								
DÖNEN VARLIKLAR	1.019.172,5	1.344.905,8	2.121.062,5	1.619.798,5	100	132	208	159
Bankalar	32.128,3	134.304,6	189.957,0	320.616,5	100	418	591	998
Bütçe Dışı Avans ve Krediler	800,0	6.990,0	800,0	0,0	100	874	100	0
Gelir Tahakkukları	633.322,8	703.843,9	604.119,5		100	111	95	0
Takipli Borçlular	351.031,3	499.649,5	1.326.186,1	1.299.182,0	100	142	378	370
Kişi Borçları	1.890,0	117,7	0,0		100	6	0	0
DURAN VARLIKLAR	6.734.273,2	16.190.956,1	25.074.412,8	46.745.206,4	100	240	372	694
İller Bankası Sermaye Payı	172.283,8	452.124,8	914.029,5	1.607.320,2	100	262	531	933
Arsa ve Araçlar	596.621,2	719.367,6	950.829,6	1.087.597,9	100	121	159	182
Binalar	3.150.272,1	5.409.100,4	5.456.945,8	16.791.629,4	100	172	173	533
Demirbaş, Makine ve Ekipman	134.907,3	498.061,3	728.171,8	1.076.426,0	100	369	540	798
Yatırım Harcamaları	2.556.762,1	7.883.717,5	12.959.455,1	17.950.652,1	100	307	505	699
(-) Harcamalar Katılım Payı	-209.874,2	-200.167,9	-324.915,7	-199.318,2	100	95	155	95
Kanalizasyon Makine ve Teçhizat	236,0	12.797,7	91.727,2	295.858,4	100	5.423	38.867	125.364
Kanalizasyon Yatırım Giderleri	0,0	11.328,0	28.885,4	76.423,5		100	255	675
(-) Kanalizasyon Harcamalarına Katılım Payı	-3.102,2	-1.712,0	-417,9	-333,6	100	55	13	11
Su Makine ve Teçhizat	25.265,0	103.972,4	192.279,0	508.876,6	100	412	761	2.014
Su Yatırım Giderleri	174.288,8	739.897,5	2.937.929,7	4.393.556,8	100	425	1.686	2.521
(-) Su Harcamalarına Katılım Payı	-39.099,3	-110.053,1	-19.013,0	-6.000,0	100	281	49	15
Temizlik Makine ve Teçhizat	0,0	2.787,4	2.787,4	17.537,4		100	100	629
Temizlik Yatırım Giderleri	0,0	0,0	17.178,3	66.148,3				100
Kamulaştırma Bedelleri	165.712,5	669.734,5	1.138.540,6	3.078.831,6	100	404	687	1.858
VARLIK TOPLAMI	7.753.445,7	17.535.861,9	27.195.475,3	48.365.004,9	100	226	687	624
BORÇLAR	1.182.906,7	2.350.262,9	1.941.010,3	1.190.297,7	100	199	164	101
KISA VADELİ BORÇLAR	1.182.901,4	2.350.257,5	1.941.010,3	1.188.066,2	100	199	164	100
Bütçe Emanetleri	505.080,0	1.174.473,3	346.771,3	487.487,6	100	233	69	97
Emanetler	466.737,8	880.179,0	1.295.256,6	322.336,1	100	189	278	69
Depozitolar	211.083,6	295.605,2	298.982,4	378.242,5	100	140	142	179
UZUN VADELİ BORÇLAR	5,3	5,3	0,0	2.231,5	100	100	0	41.721
İller Bankası Borçları	5,3	5,3	0,0	2.231,5	100	100	0	41.721
ÖZSERMAYE	6.570.538,9	15.185.599,0	25.254.465,0	47.174.707,2	100	231	384	718
Varlık – Borç Farkı	2.842.265,6	7.695.488,9	14.379.768,3	38.064.943,5	100	271	506	1.339
Dönem Gelir – Gider Farkı	3.728.273,3	7.490.110,1	10.874.696,7	9.109.763,7	100	201	292	244
PASIF TOPLAMI	7.753.445,7	17.535.861,9	27.195.475,3	48.365.004,9	100	226	351	624

Ek: 3 Kütahya Belediyesi Karşılaştırmalı Nakit Akım Tablosu (milyon TL = YTL)

Dikey Analiz

	2001	2002	2003	2004	2001	2002	2003	2004
FAALİYET NAKİT AKIMLARI	3.089.220,8	6.816.434,2	25.530.416,7	29.826.827,5	100	220,7	268,7	331,8
GELİRDEN TAHSİLATLAR	12.057.305,4	18.321.745,2	25.530.416,7	29.826.827,5	100	152,0	211,7	247,4
Genel Bütçe Payları	6.104.053,5	7.928.583,1	9.219.602,5	13.151.411,3	100	129,9	151,0	215,5
Vergi Gelirleri	1.063.466,4	1.918.214,5	3.291.154,5	2.606.842,1	100	180,4	309,5	245,1
Vergi Dışı gelirler	4.676.801,5	8.363.135,9	12.703.278,3	14.032.937,9	100	178,8	271,6	300,1
Çevre Temizlik Vergisi	214.309,0	335.368,7	439.074,1	61.840,2	100	156,5	204,9	28,9
Gelir Tahakkuklarından Borçlular	-1.325,0	-223.557,0	-122.692,7	-26.204,1	100	16.872,2	9.259,8	1.977,7
ÖDEMELER	-8.968.084,6	-11.505.311,0	-17.230.950,6	-19.575.937,2	100	128,3	192,1	218,3
Personel Giderleri	-3.381.542,7	-4.436.487,9	-6.083.265,5	-7.231.096,4	100	131,2	179,9	213,8
Diğer Cari Harcamalar	-1.431.563,2	-2.470.368,1	-3.995.172,3	-5.544.074,4	100	172,6	279,1	387,3
Transfer Harcamaları	-73.594,1	-121.279,0	-193.474,4	-359.176,3	100	164,8	262,9	488,1
Kanalizasyon Cari Giderleri	-154.472,5	-311.471,3	-347.180,6	-413.406,8	100	201,6	224,8	267,6
Su Cari Giderleri	-1.393.396,0	-1.761.758,7	-2.515.016,2	-2.327.315,0	100	126,4	180,5	167,0
Temizlik Hizmetleri Cari Giderleri	-2.599.912,7	-2.795.586,2	-3.207.506,5	-4.573.765,2	100	107,5	123,4	175,9
Bütçe Emanetleri	66.396,6	391.640,3	-889.335,1	872.897,0	100	589,8	-1.339,4	1.314,7
YATIRIM NAKİT AKIMLARI	-2.843.123,7	-6.357.161,7	-7.756.203,5	-9.045.020,1	100	223,6	272,8	318,1
Yatırım Harcamaları	-2.566.762,1	-5.316.955,4	-5.075.737,9	-4.991.197,0	100	207,1	197,7	194,5
Makine, Ekipman ve Harcamaları	-131.219,6	-333.927,0	-204.737,9	-314.123,5	100	254,5	156,0	239,4
Sabit Kıymet Alımları	-3.687,7	-29.226,9	-25.372,7	-34.130,7	100	792,6	688,0	925,5
Kamulaştırma Ödemeleri	-165.712,5	-504.021,9	-468.806,1	-1.940.291,0	100	304,2	282,9	1.170,9
Kanalizasyon Yatırım Harcamaları	-236,0	-23.889,7	-96.486,9	-251.669,3	100	10.122,8	40.884,3	106.639,5
Su Yatırım Harcamaları	-199.553,8	-644.316,1	-2.286.338,7	-1.772.224,7	100	322,9	1.145,7	888,1
Temizlik Hizmetleri Yatırım Harcamaları	0,0	-.787,4	-17.178,3	-63.720,0		100,0	616,3	2.286,0
Emanetler Hesabı	224.048,0	497.962,8	418.454,8	322.336,1	100	222,3	186,8	143,9
FİNANSMAN NAKİT HARCAMALARI	-226.329,3	-357.096,2	-487.610,3	-1.075.210,6	100	157,8	215,4	475,1
İller Bankası İştirak Ödemesi	-172.283,8	-279.841,0	-461.904,6	-693.290,8	100	162,4	268,1	402,4
İller Bankası Borç Ödemeleri	-2.376,8	-74.972,0	-22.756,3	-379.670,8	100	96,1	124,1	94,6
Borç Ödemeleri	-51.668,7	-74.972,0	-22.756,3	-379.670,8	100	145,1	44,0	734,8
NET NAKİT GİRİŞİ (ÇIKIŞI)	19.767,7	102.176,3	55.652,4	130.659,6	100	516,9	281,5	661,0
DÖNEM BAŞI NAKİT TUTAR	12.360,6	32.128,3	134.304,6	189.957,0	100	259,9	1.086,6	1.536,8
DÖNEM SONU NAKİT TUTAR	32.128,3	134.304,6	189.957,0	320.616,6	100	418,0	591,2	997,9

Ek: 4 Belediyelerin Yararlanabileceği Uluslararası Fonlar ve Kullanım Alanları

Yararlanılan Fon	Kullanılan Alanlar	Kaynak
AB Hibeleri	Ekonomi Sağlık Çevre Eğitim Altyağı	AT
ABKF ASF ATYGF Uyum Fonu	Ekonomi Eğitim Sağlık Altyapı Çevre	AYB
REC Hibesi	Eğitim Çevresel Öğretim Danışmanlık Sosyal Çevre Düzenleme	REC
SRAP	Sosyal	Dünya Bankası
UNDP	Sosyal	Dünya Bankası
Türk – Alman İşbirliği Fonları	Altyapı Teknik İşbirliği	Alman Hükümeti
MATRA	Eğitim Sosyal	Hollanda Hükümeti
Türkiye – İngiltere İşbirliği Fonları	Sosyal Çevre	İngiliz Hükümeti
Türkiye – Japonya Hibe Programı	Sağlık Sosyal Eğitim	Japon Hükümeti
Türkiye – Kanada İşbirliği Fonları	Hukuksal Kalkınma Teknik İşbirliği Eğitim	Kanada Hükümeti

KAYNAKÇA

1- KİTAPLAR

ANITHAN Kumary L. , **Financing of Urban Local Government**, Jaipur (India), 1995.

Avrupa Birliği'nde Devlet Yardımları Kurallarını Belirleyen Çerçeve, İlke ve Kararlar, Başbakanlık Hazine Müsteşarlığı Teşvik ve Uygulama Genel Müdürlüğü, Ankara, 2003.

Avrupa Birliği'nde KOBİ Destekleme Programları ve Diğer Teşvik Araçları, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı, Ankara, 1997.

Avrupa Birliği'nin Türkiye'de Desteklediği Programlar, Avrupa :Komisyonu Türkiye Temsilciliği, Ankara, Aralık 2003.

Avrupa Birliği Bölgesel Politika, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, Ankara, 2003.

Avrupa Birliği Kurumları “Avrupa Bütünleşmesinin Anahtarı, Avrupa Komisyonu Türkiye Temsilciliği, Ankara, 2003.

Avrupa Birliği Sürecinde Yerel Yönetimler Zirvesi, Türk Belediyeler Birliği, Ankara, 2001

Avrupa Birliği, Türkiye ve Ege Bölgesi'nde Yatırım Teşvikleri, İzmir Ticaret Odası Yayınları, İzmir, 1996.

Belediyelerin Finansmanında Yeni Yaklaşımlar, Ankara Büyükşehir Belediyesi Yayını, Ankara, 1994.

BİLİCİ Nurettin, **Avrupa Birliği Mali Yardımları ve Türkiye**, Akçağ Yayınları, Ankara, 1997.

BULAÇ Ali, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Eylül Yayınları, İstanbul,2001

DAILAMI M. and LEIPZIGER D. , **Infrastructure Project Finance and Capital Flows: A New Perspective**, The World Bank Policy Research Working Paper, Number: 1861, Washington, D.C: Economic Development Institute, 1997.

ERDEM M. Şükürü, AYDIN Sibel Mehter, **Avrupa Birliği ve Türkiye**, Ezgi Kitabevi Yayınları, Bursa, 2003.

KARABACAK Hakan, **Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali İşbirliği ve Proje Yönetimi Yaklaşımı**, Maliye Bakanlığı, Ankara, 2004.

KELEŞ Ruşen, **Avrupa'nın Bütünleşmesi ve Yerel Yönetimler**, Türkiye Belediyeler Birliği ve Konrad Vakfı Yayını, Ankara, 1999.

KORTH C. M. , **International and U.S. Financing Agencies**, International Banking: Principles and Practices, United States of America: Praeger Publishers, 1983.

ÖZGÜR Hüseyin, PARLAK Bekir, **Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Türkiye'de Yerel Yönetimler**, Alfa Yayınları, İstanbul, Ekim 2002.

ÖZDAĞ Ümit, **Türkiye ve Avrupa Birliği**, Asam Yayınları, Ankara, 2003.

SÖĞÜT Mehmet Atilla, **Avrupa Birliği'nde Devlet :Yardımları ve İmalat Sanayinde Uygulamaları**, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı KOSGEB Yayınları, Ankara, 2001.

ŞAHİN Ragıp, **Avrupa Birliği Bütçesi, Fonları ve Türkiye'nin Tam Üyeliği**, Devlet Planlama Teşkilatı Avrupa Birliği ile İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ankara, Ağustos 1998.

ÜNSAL N., NAKİPOĞLU E. ve PAZARCIK O., **Türkiye'de Dış Kredi Kullanımı**, Milli Produktivite Merkezi Yayınları: 380, Yeniçağ Basın Yayın ve Ticaret Ltd. Şti., Ankara, 1989.

Yerel Yönetimler: Sorunları – Çözüm Önerileri, Devlet Denetleme Kurulu Yayını, Ankara, 1996.

2 – MAKALELER

ARIKAN Yeşeren Elçin, “Bütünleşen Avrupa’da Yerel Yönetimler”, **Görüş Dergisi**, Mart 2004.

AYDOĞUŞ İsmail, “Türkiye’nin Avrupa Birliği ile Bütünleşme Sürecinde Devlet Yardımları”, **Afyon Kocatepe Üniversitesi Yayınları**, Afyon, 2000.

CENT A.H. and KENSINGER J.W., **Project Financing in the Pacific Rim**, paper for presentation at the Annual Meeting of the Financial Management Association, Honolulu, October, 1997.

CULLEN Tim, **Project Funding: How the World Bank Operates**, Tunnels & Tunneling, 39-40.

ÇETİNKAYA Özhan, “Türkiye’deki Belediyelerin Nüfus Büyüklüğüne Göre Harcama ve Gelir Yapılarının İncelenmesi ve Bu Yapının Etkin Kaynak Kullanımı Açısından Değerlendirilmesi”, **Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, Cilt: 59, Sayı: 4, Yıl: 2004

ÇETİNKAYA Özhan, DEMİRBAŞ Tolga, “Türkiye’de Belediyelere İlişkin Borçlanma Mevzuatı Borçlanma Yapısı ve Belediye Borçlanma Yapısının İncelenmesi”, **Akdeniz İ.I.B.F. Dergisi**, (8) 2004, ss. 18-37

ERTAN Birol, “Yerel Yönetim Kavramı”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Ankara, 2002, 11 (1), ss. 22 – 30.

Export Credit Financing System in OECD Member and Non – Member Countries, Paris: Organization for Economic Co-operation and Development Publication, 1995.

GÜLER Birgül, “Belediyeleşme Süreci Hakkında”, **Amme İdaresi Dergisi**, 1990, Cilt 25, Sayı 3, ss. 87 – 105.

ÖZEL Mehmet, “Avrupa Birliği’nde Bölge, Bölgeselleşme, Bölge Yönetimleri Kavramları Üzerine”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 2003, 58 (1), ss. 97 – 117.

ÖZEL Mehmet, “Avrupa Birliği’nde Bölgeselleşme ve Bölge Yönetimleri Sorunu”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 2004, 59 (2), ss. 99 – 126.

POLAT Nemci, “Avrupa Birliği – Türkiye Mali İşbirliği ve Sayıştay’ın Topluluk Kaynakları Üzerindeki Denetimi”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı: 52, ss. 61 – 84

TORTOP Nuri, “Yerel Yönetimlerin Artan Önemi ve Çağdaş Görevleri”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, Ankara, 2002, 11 (1), ss. 7 – 21

ZENGİN Eyüp, İBRAHİMOV Röşen, “Avrupa Birliği Programları ve Türkiye”, **Sayıştay Dergisi**, Sayı: 43, ss. 57 – 67

3 – TEZLER

ERGÜDER Can, **Avrupa Birliği Bölgesel Politikaları ve Yapısal Fonlar: Uyum Sürecinde Türkiye İçinde Bir Değerlendirme**, Dumlupınar Üniversitesi Doktora Tezi, Kütahya, 2004.

ÇETİK Sedat, **Belediye Hizmetlerinin Karşılanması ve Finansmanında İller Bankasının Rolü**, Uzmanlık Tezi, Devlet Planlama Teşkilatı, Ankara, 1993.

KEDİK Didar, **Avrupa Birliği ve Türkiye’de Bölgesel Politikaya Yönelik Devlet Yardımları**, Anadolu Üniversitesi Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir, 2003.

4 – DİĞER KAYNAKLAR

Avrupa Birliği ve Yerel Yönetimler, Uluslar arası Seminer (Türkiye Belediyeler Birliği – Hollanda Belediyeler Derneği), Ankara, 2003.

Avrupa Birliği Yazı Dizisi, **Referans Gazetesi Yazı Dizisi (Devlet Bakanı Abdüllatif Şener)**, 03/11/2004 – 28/11/2004 tarihlerinde yayınlanmıştır.

KÖROĞLU Semiha, **Avrupa Birliği Bölgesel Politikası ve Yapısal Fonlar – Türkiye Açısından Değerlendirme**, AT Uzman Yardımcısı, Sunum, Ankara, 2003.

ÖZCAN Bülent, “Adaylık Sürecinde AB Mali Yardımları”, Avrupa Birliği Genel Sekreterliği, Sunum, 2005.

Yerel Yönetimi Araştırması Genel Raporu, TODAİE Yayınları, Ankara, 1992.

www.deltur.cec.eu.int

www.ua.gov.tr

www.abgs.gov.tr

www.kobinet.org.tr

www.abyerelnet.org

www.euturkey.org.tr

www.rec.org.tr

www.stgp.org

www.kfw.de

www.gtz-kfw-ankara.org.tr

www.nl.org.tr/en/pages/Matra1x.htm

www.minbuza.nl/English

DİZİN

- Almanya** :48, 49, 51, 52
- Altyapı** :39, 49
- Avrupa Birliği** : 8, 9, ,11, 12, 13, 14,
16, 17, 18, 20
- Belediye** : 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11
61, 73, 74, 75
- Bütçe** : 22, 25, 27, 38, 39, 56,
- Dünya Bankası** :22, 33, 34, 35, 50, 72
- Finansman** :3, 6, 7, 8, 11, 14, 16, 17,
18
- Hollanda** :52, 53, 54, 56
- İller Bankası** : 34, 35, 36
- İngiltere** : 56, 57, 58, 61, 62
- Japonya** : 62, 63, 64, 65, 66, 67, 69, 70
- Kanada** :62, 71, 72, 73, 74
- Kütahya** :22, 79, 80, 81, 126, 129, 131,
132, 133, 135, 136, 138
- Proje** :22, 23, 24, 25, 26, 27, 32, 72
- Yerel Gündem** :21, 39, 40
- Yerel Yönetim** :27, 34, 35, 40